POLIROM

Georges
SIMENON

Maigret şi aristocraţii

Maigret

Georges
SIMENON

Maigret şi aristocraţii

Traducere de Nicolae Constantinescu

POLIROM
2013

Translation of the novel © 2013 by Georges Simenon Limited, all rights reserved.

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-4114-7
ISBN PDF: 978-973-46-4115-4
ISBN print: 978-973-46-3939-7

Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: © Ron Harvey/Depositphotos.com

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

GEORGES SIMENON (1903-1989) este unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori de literatură poliţistă. A scris peste 200 de romane, traduse în peste 50 de limbi, dintre care 75 de romane şi 28 de povestiri avîndu-l drept personaj principal pe celebrul inspector Maigret. Pînă astăzi, cărţile sale au fost vîndute în peste 850 de milioane de exemplare în întreaga lume.

I

Era o lună mai dintre acelea excepţionale, cum avem ocazia să trăim doar de două-trei ori în viaţă şi care au luminozitatea, gustul şi parfumul amintirilor din copilărie. Maigret îi spunea „o lună mai de sărbătoare”, pentru că îi amintea de prima împărtăşanie şi de întîia primăvară petrecută la Paris, cînd totul era nou şi minunat pentru el.

Pe stradă, în autobuz, la birou, i se întîmpla să cadă pe gînduri, frapat de un sunet îndepărtat, de o pală de vînt călduţ, de pata albă a unui bluze de femeie, care îl duceau cu douăzeci-treizeci de ani în urmă.

În ajun, cînd să plece la cină la familia Pardon, soţia îl întrebase aproape roşind:

— Nu sînt prea ridicolă, la vîrsta mea, în rochia asta cu flori?

Prietenii lor, soţii Pardon, veniseră cu o inovaţie în seara aceea. În loc să-i invite acasă, îi duseseră pe soţii Maigret într-un mic restaurant de pe bulevardul Montparnasse, unde cinaseră toţi patru la terasă.

Maigret şi soţia lui, fără să spună nimic, schimbaseră priviri complice, pentru că exact acolo, în urmă cu aproape treizeci de ani, luaseră prima lor masă singuri.

— Aveţi tocană de oaie?

Patronii nu mai erau aceiaşi, dar aveau încă tocană de oaie, lămpi strîmbe pe mese, plante verzi în hîrdaie şi vin la carafă.

Erau toţi patru foarte veseli. La cafea, Pardon scosese din buzunar o revistă cu copertă albă.

— Apropo, Maigret… Ştii că scrie despre tine în *The Lancet*?

Comisarul, care cunoştea după nume celebra şi foarte serioasa revistă medicală engleză, se încruntase.

— Vreau să spun că scrie despre profesia ta în general. Articolul e semnat de un oarecare doctor Richard Fox şi-ţi traduc, mai mult sau mai puţin literal, pasajul care te interesează:

Un psihiatru avizat, bazîndu-se pe cunoştinţele sale ştiinţifice şi pe experienţa sa, este destul de bine plasat ca să înţeleagă oamenii. Totuşi, este posibil, mai ales dacă se lasă influenţat de teorie, să-i înţeleagă mai puţin bine decît un învăţător excepţional, un romancier sau chiar un poliţist.

Vorbiseră un timp despre acest subiect, cînd glumind, cînd pe un ton mai serios. Soţii Maigret făcuseră apoi o parte din drum pe jos, pe străzile învăluite în tăcere.

Comisarul încă nu ştia că fraza medicului londonez avea să-i vină de mai multe ori în minte în zilele următoare, nici că amintirile pe care i le stîrnise această lună perfectă îi vor apărea aproape ca o premoniţie.

Chiar a doua zi, în autobuzul care îl ducea spre Châtelet, i se întîmplă să privească feţele călătorilor cu aceeaşi curiozitate ca atunci cînd abia venise în capitală.

Şi i se părea ciudat că urca scara Poliţiei Judiciare fiind acum comisar-şef, că toţi îl salutau cu respect. Trecuse chiar atît de mult timp de cînd intrase, foarte emoţionat, în acea instituţie ai cărei şefi îi păreau încă fiinţe legendare?

Se simţea uşor şi totodată melancolic. Cu fereastra deschisă, începu să desfacă fără grabă corespondenţa şi îl chemă pe tînărul Lapointe să-i dea instrucţiuni.

În douăzeci şi cinci de ani Sena nu se schimbase, nici ambarcaţiunile care treceau, nici pescarii cu undiţe, care puteau fi văzuţi în aceleaşi locuri, ca şi cum nu s-ar fi mişcat de-acolo.

Trăgînd scurt din pipă, „făcea curăţenie”, cum spunea el, debarasînd biroul de dosarele care se strîngeau stivă, rezolvînd cazuri fără importanţă. Deodată sună telefonul.

— Poţi să vii la mine un moment, Maigret? îl întrebă directorul.

Comisarul se îndreptă, fără să se grăbească, spre biroul şefului celui mare şi, intrînd, rămase în picioare lîngă fereastră.

— Am primit adineauri un telefon ciudat de la Quai d’Orsay. Nu de la ministrul de Externe în persoană, ci de la şeful lui de cabinet. Mi se cere să trimit acolo, foarte urgent, o persoană abilitată să-şi asume responsabilităţi. Exact aşa a spus. „Un inspector?”, am întrebat. „Ar fi bine să fie cineva mai important. E vorba, probabil, de o crimă.”

Cei doi bărbaţi se uitară unul la celălalt cu o urmă de maliţie în privire, pentru că nici unul dintre ei nu simpatiza ministerele, cu atît mai puţin un minister atît de „scorţos” ca acela de Externe.

— M-am gîndit că poate ai vrea să te duci…

— Poate e preferabil…

Directorul luă o hîrtie de pe birou şi i-o întinse lui Maigret.

— Trebuie să întrebi de un oarecare domn Cromières. Te aşteaptă.

— E şeful de cabinet?

— Nu. E persoana care se ocupă de caz.

— Să iau un inspector cu mine?

— Nu ştiu nimic mai mult decît ce ţi-am spus. Oamenilor de-acolo le place să fie misterioşi.

În cele din urmă, Maigret îl luă cu el pe Janvier şi se urcară amîndoi într-un taxi. La Quai d’Orsay au fost îndrumaţi nu spre scara cea mare, ci în fundul curţii, spre o scară îngustă şi nu prea îmbietoare, ca şi cum ar fi fost introduşi prin culise sau pe la intrarea de serviciu. Rătăciră puţin pe culoare, apoi găsiră o sală de aşteptare şi un aprod cu lanţ la gît, indiferent la numele de Maigret, îl puse să completeze o fişă.

În sfîrşit îi conduse într-un birou unde un funcţionar foarte tînăr, pus la patru ace, stătea nemişcat şi tăcut în faţa unei doamne în vîrstă, la fel de impasibilă ca el. Lăsau impresia că aşteaptă aşa de mult timp, probabil de la telefonul dat de cei de la Quai d’Orsay la Poliţia Judiciară.

— Comisarul Maigret?

Maigret îl prezentă pe Janvier, căruia tînărul îi aruncă doar o privire absentă.

— Neştiind despre ce este vorba, i-am cerut unui inspector să mă însoţească, pentru orice eventualitate…

— Luaţi loc.

Cromières ţinea înainte de orice să-şi dea un aer important şi în felul lui de-a vorbi se simţea o condescendenţă tipică Externelor.

— Dacă Quai s-a adresat direct Poliţiei Judiciare…

Pronunţa cuvîntul „Quai” ca şi cum ar fi fost vorba de o instituţie sacrosanctă.

— …a făcut-o, domnule comisar, pentru că ne aflăm în faţa unui caz destul de aparte…

În timp ce-l privea, Maigret o observa şi pe bătrînă, care trebuie să fi fost tare de-o ureche, pentru că întindea gîtul să audă mai bine, cu capul înclinat, atentă la mişcările buzelor.

— Domnişoara…

Cromières consultă o fişă de pe birou.

— Domnişoara Larrieu este slujnica sau menajera unuia dintre foştii noştri ambasadori dintre cei mai demni, contele de Saint-Hilaire, de care aţi auzit cu siguranţă…

Maigret îşi amintea numele pentru că îl citise în ziare, dar i se părea că asta se întîmplase cu mult timp în urmă.

— De cînd a ieşit la pensie, în urmă cu vreo doisprezece ani, contele de Saint-Hilaire locuia la Paris, în apartamentul său de pe strada Saint-Dominique. În această dimineaţă, domnişoara Larrieu s-a prezentat aici la

opt şi jumătate şi a trebuit să aştepte ceva timp pînă să discute cu un funcţionar cu răspundere.

Maigret îşi imagina birourile pustii la opt şi jumătate dimineaţa şi pe bătrînă nemişcată în anticameră, cu privirea aţintită spre uşă.

— Domnişoara Larrieu este în serviciul contelui de Saint-Hilaire de mai bine de patruzeci de ani.

— Patruzeci şi şase, îl corectă ea.

— Bine, patruzeci şi şase. L-a urmat la diferite posturi şi se ocupa de casa lui. În ultimii doisprezece ani a locuit împreună cu ambasadorul în apartamentul de pe strada Saint-Dominique. Acolo, în această dimineaţă, după ce a găsit gol dormitorul unde îi ducea micul dejun, l-a descoperit pe conte mort în biroul lui.

Bătrîna se uita rînd pe rînd la bărbaţi cu ochi vioi, scrutători şi neîncrezători.

— După spusele ei, Saint-Hilaire ar fi fost ţinta unui glonţ sau a mai multora.

— N-a anunţat poliţia?

Tînărul blond luă un aer arogant.

— Vă înţeleg mirarea. Nu uitaţi că domnişoara Larrieu a trăit o mare parte din viaţă în lumea diplomatică. Deşi contele nu mai era în activitate, s-a gîndit că în cariera diplomatică există anumite reguli de discreţie…

Maigret îi făcu cu ochiul lui Janvier.

— Nu i-a trecut prin minte nici să cheme un medic?

— Se pare că decesul contelui era cît se poate de evident.

— Cine e acum în apartamentul de pe strada Saint-Dominique?

— Nimeni. Domnişoara Larrieu a venit direct aici. Ca să evităm orice echivoc şi pierderea de timp, sînt autorizat să vă spun că fostul nostru ambasador, contele de Saint-Hilaire, nu deţinea nici un secret de stat şi nu trebuie căutată o cauză politică a morţii sale. Prudenţa extremă e totuşi indispensabilă. Cînd e vorba de un om important, mai ales dacă a avut o

carieră diplomatică, ziarele sînt foarte înclinate să dea mare răsunet cazului şi să emită ipotezele cele mai neverosimile.

Tînărul se ridică.

— Acum, dacă vreţi, vom merge acolo.

— Şi dumneata? întrebă Maigret pe un ton nevinovat.

— Nu vă fie teamă. N-am intenţia să intervin în anchetă. Vă însoţesc ca să mă asigur că nu există la faţa locului ceva care să ne pună într-o situaţie stingheritoare.

Bătrîna se ridicase şi ea. Coborîră scara toţi patru.

— Ar fi mai bine să luăm un taxi, e mai discret decît o limuzină de la Quai…

Drumul era ridicol de scurt. Maşina opri dinaintea unui imobil impozant de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, în faţa căruia nu erau adunaţi oameni, nu se vedea nici un curios. Sub bolta de la intrare era răcoare şi, în ceea ce semăna mai curînd cu un salon decît cu o lojă, se zărea un portar în uniformă la fel de impozant ca aprodul de la minister.

Urcară patru trepte, în stînga. Ascensorul era nemişcat într-un hol de marmură de culoare închisă. Bătrîna scoase o cheie din geantă şi descuie o uşă de nuc.

— Pe aici…

Îi conduse, de-a lungul unui culoar, pînă la o încăpere care trebuie să fi dat spre curte, dar unde obloanele erau închise şi perdelele, trase. Domnişoara Larrieu răsuci comutatorul electric şi, la picioarele unui birou de acaju, zăriră un cadavru întins pe covorul roşu.

Cei trei bărbaţi îşi scoaseră pălăriile cu acelaşi gest, în timp ce bătrîna îi privea cu un fel de sfidare.

„Ce v-am spus?”, părea să mormăie ea.

Într-adevăr, nu era nevoie să te apleci ca să-ţi dai seama că omul era mort de-a binelea. Un glonţ îi intrase prin ochiul drept, spărgînd cutia

craniană, şi, dacă era să te iei după halatul de casă din catifea neagră sfîşiat şi după petele de sînge, alte gloanţe nimeriseră corpul în mai multe locuri.

Domnul Cromières se apropie primul de birou.

— Vedeţi? Se pare că făcea corecturi…

— Scria o carte?

— Memoriile. Două volume au apărut deja. Ar fi ridicol să căutăm în ele cauza morţii sale, pentru că Saint-Hilaire era cel mai discret dintre oameni şi memoriile aveau o turnură mai mult literară şi pitorească decît politică.

Cromières înşira cuvinte, se asculta vorbind şi Maigret începea să se enerveze. Stăteau toţi patru acolo, într-o încăpere cu obloanele închise, la zece dimineaţa, în timp ce afară soarele strălucea, uitîndu-se la un bătrîn contorsionat şi plin de sînge.

— Presupun că asta priveşte totuşi Parchetul, mormăi ironic comisarul.

Pe birou se afla un telefon, dar preferă să nu-l atingă.

— Janvier, sună de la portar. Anunţă Parchetul şi comisariatul de cartier.

Bătrîna se uita pe rînd la fiecare, ca şi cum ar fi avut misiunea să-i supravegheze. Avea o privire dură, lipsită de simpatie, de căldură umană.

— Ce faci? interveni Maigret văzînd că bărbatul de la Quai d’Orsay deschidea uşile unei biblioteci.

— Arunc o privire…

Şi adăugă cu o siguranţă dezagreabilă la un tînăr de vîrsta lui:

— Rolul meu este să mă asigur, totuşi, că nu există aici documente a căror divulgare ar fi neoportună…

Era chiar atît de tînăr precum părea? Din ce serviciu făcea parte? Fără să aştepte încuviinţarea comisarului, examina conţinutul bibliotecii, deschidea dosare pe care le punea la loc unul după altul.

În acest timp, Maigret se plimba prin încăpere agasat, prost dispus.

Cromières trecea la celelalte mobile, la sertare, iar bătrîna stătea tot în picioare, lîngă uşă, cu pălăria pe cap şi geanta în mînă.

— Vreţi să mă conduceţi în dormitorul lui?

Ea o luă înaintea bărbatului de la Quai d’Orsay, în timp ce Maigret rămase în birou, unde Janvier reveni curînd.

— Unde sînt?

— În dormitor…

— Ce facem?

— Deocamdată, nimic. Aştept ca acest domn să binevoiască să elibereze locul.

Dar nu numai el îl irita pe comisar. Maigret era deranjat şi de felul în care se prezenta cazul şi, poate, mai ales de mediul prea puţin familiar în care intrase pe neaşteptate.

— Comisarul de cartier soseşte în cîteva minute.

— I-ai spus despre ce este vorba?

— I-am spus doar să aducă un medic.

— Ai telefonat la Identitatea Judiciară?

— Moers se pune chiar acum în mişcare împreună cu oamenii lui.

— Şi Parchetul?

— Şi.

Biroul era spaţios, confortabil. Chiar dacă nu avea nimic solemn, se simţea un rafinament care îl frapase pe comisar de cînd intrase. Fiecare mobilă, fiecare lucru erau frumoase în sine. Iar bătrînul, pe covor, cu partea de sus a capului aproape smulsă, păstra, în acest cadru, o mare distincţie.

În sfîrşit Cromières reveni, urmat de bătrîna menajeră.

— Cred că nu mai am ce să fac aici. Încă o dată vă recomand prudenţă şi discreţie. Nu poate să fie vorba de o sinucidere, pentru că în încăpere nu e nici o armă. Sîntem de acord în privinţa asta? Vă las să descoperiţi dacă s-a furat ceva. Oricum, ar fi neplăcut ca presa să facă vîlvă în jurul acestui caz…

Maigret îl privea în tăcere.

— O să vă telefonez, dacă n-aveţi nimic împotrivă, ca să aflu noutăţile, continuă tînărul. E posibil să aveţi nevoie de informaţii şi, atunci, mă puteţi contacta.

— Mulţumesc.

— Într-o comodă din dormitor veţi găsi chiar mai multe scrisori, care vă vor mira cu siguranţă. E o poveste veche, pe care toţi o cunosc la Quai d’Orsay şi care nu are nici o legătură cu crima.

Şi plecă cu regret.

— Contez pe dumneavoastră.

Bătrîna Larrieu îl urmă ca să închidă uşa şi se întoarse după cîteva clipe, fără pălărie şi fără geantă. Nu venea să se pună la dispoziţia comisarului, ci mai curînd să-i supravegheze pe cei doi.

— Dormiţi în apartament?

În momentul în care Maigret vorbise, ea se uita în altă parte şi păru să nu audă. Comisarul repetă atunci întrebarea mai tare. De data asta bătrîna înclină capul cu urechea sănătoasă spre el.

— Da. Am o cameră mică în spatele bucătăriei.

— Mai sînt servitori?

— Nu, nu aici.

— Faceţi curat şi gătiţi?

— Da.

— Ce vîrstă aveţi?

— Şaptezeci şi trei.

— Şi contele de Saint-Hilaire?

— Şaptezeci şi şapte.

— La ce oră l-aţi părăsit ieri-seară?

— Pe la zece.

— Se afla în acest birou?

— Da.

— Nu aştepta pe nimeni?

— Nu mi-a spus.

— Primea uneori vizitatori seara?

— Pe nepotul lui.

— Unde locuieşte nepotul lui?

— Pe strada Jacob. Se ocupă de antichităţi.

— Îl cheamă tot Saint-Hilaire?

— Nu. E fiul surorii sale, domnule. Îl cheamă Mazeron.

— Notezi, Janvier? În dimineaţa asta, cînd aţi găsit cadavrul… În dimineaţa asta l-aţi găsit, nu-i aşa?

— Da, la ora opt.

— Nu v-a trecut prin minte să-l sunaţi pe domnul Mazeron?

— Nu.

— De ce?

Bătrîna nu răspunse. Avea ochii ficşi ca ai unor păsări şi, tot ca unor păsări, i se întîmpla să rămînă într-un singur picior.

— Nu-l simpatizaţi?

— Pe cine?

— Pe domnul Mazeron.

— Nu mă priveşte.

Maigret ştia acum că o va scoate greu la capăt cu ea.

— Ce nu vă priveşte?

— Treburile de familie.

— Nepotul nu se înţelegea bine cu unchiul?

— N-am spus asta.

— Se înţelegeau bine?

— Nu ştiu.

— Ce-aţi făcut ieri la ora zece seara?

— M-am dus la culcare.

— La ce oră v-aţi sculat?

— La şase, ca de obicei.

— Şi n-aţi pus piciorul în această încăpere?

— N-aveam nimic de făcut aici.

— Uşa era închisă?

— Dacă ar fi fost deschisă, aş fi remarcat imediat că se întîmplase ceva.

— De ce?

— Pentru că lumina rămăsese aprinsă.

— Ca acum?

— Nu. Plafoniera nu era aprinsă, numai lampa de pe birou şi cea cu picior din colţ.

— Ce-aţi făcut la ora şase?

— Întîi, toaleta.

— Pe urmă?

— Am făcut curat în bucătărie şi m-am dus să cumpăr cornuri.

— Apartamentul a rămas pustiu în tot acest timp?

— Ca în fiecare dimineaţă.

— Apoi?

— Am făcut cafeaua, am mîncat şi m-am îndreptat spre dormitor cu tava.

— Patul era desfăcut?

— Nu.

— Era dezordine?

— Nu.

— Ieri-seară, cînd l-aţi părăsit, contele purta acest halat de casă negru?

— Ca în fiecare seară cînd nu ieşea.

— Ieşea des?

— Îi plăcea mult să meargă la cinematograf.

— Primea prieteni?

— Aproape niciodată. Din cînd în cînd se ducea să ia masa de prînz în oraş.

— Cunoaşteţi numele celor cu care se întîlnea?

— Nu mă priveşte.

Chiar atunci se auzi soneria de la uşă. Era comisarul de cartier, însoţit de secretar. Se uită la birou cu surprindere, apoi la bătrînă şi în sfîrşit la Maigret, cu care dădu mîna.

— Cum se face că aţi ajuns aici înaintea noastră? Ea v-a telefonat?

— Nici vorbă. S-a dus la Quai d'Orsay. Cunoşti victima?

— Un fost ambasador, nu-i aşa? Îl cunosc după nume şi din vedere. Se plimba prin cartier în fiecare dimineaţă. Cine a făcut asta?

— Încă nu se ştie nimic. Aştept Parchetul.

— Medicul soseşte imediat…

Nimeni nu atingea mobilele, nici obiectele. Domnea o stînjeneală ciudată şi sosirea medicului aduse o uşurare vizibilă. Acesta fluieră uşor aplecîndu-se asupra cadavrului.

— Presupun că nu pot să-l întorc înainte de sosirea fotografilor.

— Nu-l atingeţi… Puteţi să ne spuneţi cu aproximaţie ora decesului?

— A trecut ceva timp… La prima vedere, aş zice vreo zece ore. E ciudat…

— Ce e ciudat?

În genunchi, medicul examina cadavrul mai de aproape.

— Nu ştiu ce-o să zică medicul legist. Eu n-aş fi însă surprins ca primul glonţ să-l fi ucis pe loc şi, cu toate astea, asasinul să fi continuat să tragă. Dar e numai o ipoteză.

În mai puţin de cinci minute apartamentul se umplu de oameni. Primii au venit cei de la Parchet, adică substitutul Pasquier şi un judecător de instrucţie pe care Maigret nu-l cunoştea prea bine, Urbain de Chézaud.

Îi însoţea doctorul Tudelle, succesorul doctorului Paul. Aproape imediat a urmat o invazie a specialiştilor de la Identitatea Judiciară, cu aparatele lor incomode.

— Cine a găsit cadavrul?

— Menajera.

Maigret o arătă pe bătrîna care, fără vreo emoţie aparentă, continua să supravegheze mişcările tuturor.

— Aţi interogat-o?

— Încă nu. Doar am schimbat cîteva vorbe.

— Ştie ceva?

— În orice caz, dacă ştie, nu va fi uşor s-o facem să vorbească.

Şi le spuse tărăşenia cu Ministerul de Externe.

— S-a furat ceva?

— Nu, la prima vedere. Aştept ca Identitatea Judiciară să-şi termine treaba ca să verific.

— Are familie?

— Un nepot.

— A fost anunţat?

— Nu încă. În timp ce oamenii mei lucrează, am de gînd să mă duc chiar eu să-l anunţ. Locuieşte la doi paşi de-aici, pe strada Jacob.

Maigret i-ar fi putut telefona negustorului de antichităţi pentru a-l ruga să vină acolo, dar prefera să-l întîlnească în mediul lui de viaţă.

— Dacă nu mai aveţi nevoie de mine, plec chiar acum. Tu, Janvier, rămîi aici…

Se întoarse cu uşurare la lumina zilei, la petele de soare de sub copacii de pe bulevardul Saint-Germain. Aerul era călduţ, femeile se îmbrăcaseră în rochii albe şi o stropitoare municipală uda încet jumătate de şosea.

Găsi uşor strada Jacob şi prăvălia negustorului de antichităţi, unde în una dintre vitrine erau numai arme vechi, îndeosebi săbii. Deschise uşa, făcînd astfel să sune clopoţelul, şi trecură două-trei minute pînă cînd un bărbat ieşi din umbră.

Din moment ce unchiul avea şaptezeci şi şapte de ani, Maigret nu se putea aştepta ca nepotul să fie un tinerel. Totuşi constată cu surprindere că se afla în faţa unui fel de bătrîn.

— Ce doriţi?

Avea o faţă lungă şi palidă, sprîncene stufoase, era aproape chel şi hainele foarte largi îl făceau să pară mai slab decît era.

— Sînteţi domnul Mazeron?

— Da, Alain Mazeron.

În prăvălie erau şi alte arme – muschete, flinte – şi, în fund de tot, armuri.

— Sînt comisarul Maigret de la Poliţia Judiciară.

Sprîncenele i se unire. Mazeron încerca să înţeleagă.

— Sînteţi, nu-i aşa, nepotul contelui de Saint-Hilaire?

— Da, e unchiul meu. De ce?

— Cînd l-aţi văzut ultima dată?

Răspunse fără să ezite:

— Alaltăieri.

— Aveţi familie?

— Sînt căsătorit şi am copii.

— Cînd l-aţi văzut alaltăieri, unchiul dumneavoastră vi s-a părut într-o stare normală?

— Da. Chiar era vesel. De ce mă întrebaţi?

— Pentru că a murit.

Maigret regăsi în ochii interlocutorului său aceeaşi neîncredere ca şi într-ai guvernantei.

— A avut un accident?

— Într-un fel…

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că a fost omorît noaptea trecută, în biroul lui, de cineva care a tras mai multe gloanţe de revolver sau de pistol automat.

Faţa negustorului de antichităţi exprima scepticismul.

— Ştiţi să fi avut duşmani?

— Nu… Bineînţeles că nu…

Dacă Mazeron s-ar fi mulţumit să zică „nu”, nu i-ar fi atras atenţia lui Maigret. Acest „bineînţeles că nu”, care venea aproape ca o corectură, îl făcu pe comisar să ciulească urechea.

— Aveţi idee cine ar fi avut de cîştigat din moartea unchiului dumneavoastră?

— Nu… Nu era nimic de cîştigat…

— Avea avere?

— Una destul de mică. Trăia mai ales din pensie.

— Venea uneori aici?

— Uneori…

— La dejun sau la cina în familie?

Mazeron părea distrat, răspundea din vîrful buzelor, ca şi cum s-ar fi gîndit la altceva.

— Nu… Mai curînd dimineaţa, cînd îşi făcea plimbarea.

— Intra să schimbaţi o vorbă?

— Exact. Intra, se aşeza un moment…

— Îl vizitaţi acasă?

— Din cînd în cînd…

— Cu familia?

— Nu…

— Mi-aţi spus că aveţi copii?

— Doi… Două fete…

— Locuiţi în acest imobil?

— La etajul întîi… Una dintre fiicele mele, cea mare, este în Anglia. A doua, Marcelle, locuieşte cu mama ei…

— Nu staţi cu soţia?

— Nu, de cîţiva ani.

— Sînteţi divorţaţi?

— Nu… E complicat… Nu vreţi să mergem la unchiul meu?

Se duse să-şi ia pălăria din semiobscuritatea care domnea în fundul prăvăliei, agăţă pe uşă o tăbliţă care anunţa că lipsea, încuie şi îl urmă pe Maigret pe trotuar.

— Ştiţi cum s-a întîmplat? întrebă el.

Se vedea că era preocupat, tracasat.

— Nu ştiu aproape nimic.

— S-a furat ceva?

— Nu cred. Nu s-a constatat dezordine în apartament.

— Jaquette ce zice?

— Vă referiţi la menajeră?

— Da… Aşa o cheamă… Nu ştiu dacă acesta e chiar numele ei din acte, dar aşa i-am spus întotdeauna…

— N-o simpatizaţi?

— De ce mă întrebaţi?

— Pentru că ea nu pare să vă simpatizeze.

— Nu ţine decît la unchiul meu. Dacă ar fi depins numai de ea, nimeni n-ar fi călcat vreodată în apartament.

— Credeţi că ar fi fost în stare să-l ucidă?

— Să-l ucidă, ea?

Se vedea bine că asta i se părea o idee ciudată. Şi totuşi, după un moment, murmură:

— Nu!... Nu e cu putinţă…

— Aţi avut o ezitare.

— Din cauza geloziei ei…

— Vreţi să spuneţi că-l iubea?

— N-a fost întotdeauna o femeie bătrînă…

— Credeţi că între ei…

— Probabil… N-aş îndrăzni să jur. Cu un om ca unchiul meu e greu să ştii. Aţi văzut fotografii cu Jaquette cînd era tînără?

— Încă n-am văzut nimic.

— Veţi vedea. Totul e foarte complicat… Mai ales că s-a întîmplat exact în acest moment…

— Ce vreţi să spuneţi?

Alain Mazeron se uită la Maigret cu un soi de agasare, oftă şi zise:

— În fond, văd că nu ştiţi nimic.

— Ce-ar trebui să ştiu?

— Mă întreb şi eu… E o poveste neplăcută. Aţi găsit scrisorile?

— Abia am început ancheta.

— Azi e miercuri, nu?

Maigret dădu din cap.

— Exact ziua înmormîntării…

— Înmormîntarea cui?

— A prinţului de V… Veţi înţelege după ce veţi citi scrisorile.

Cînd ajunseră pe strada Saint-Dominique, maşina Identităţii Judiciare tocmai se îndepărta şi Moers schiţă un salut cu mîna către Maigret.

II

— La ce vă gîndiţi, şefule?

Janvier se arătă surprins de efectul produs de această întrebare, pe care o pusese doar ca să rupă tăcerea destul de lungă. S-ar fi zis că vorbele sale nu ajungeau imediat la creierul lui Maigret, că erau numai sunete pe care trebuia să le aranjeze ca să le desluşească sensul.

Comisarul se uita la subalternul lui cu ochi mari şi goi şi un aer jenat, ca şi cum lăsase să-i fie descoperit unul dintre secrete.

— La oamenii ăia…, murmură el.

Bineînţeles, nu se referea la cei care stăteau la masă în jurul lor, în restaurantul de pe strada Bourgogne, ci la ceilalţi, cei despre care nu auzise niciodată vorbindu-se pînă în ajun, iar acum avea sarcina să le descopere viaţa secretă.

De fiecare dată cînd îşi cumpăra un costum, un pardesiu sau pantofi, Maigret le purta întîi seara, ca să se plimbe cu soţia lui pe străzile din cartier sau ca să meargă la cinema. „Trebuie să mă obişnuiesc…”, îi spunea el doamnei Maigret, care îl ironiza cu tandreţe.

La fel stăteau lucrurile cînd începea o anchetă nouă. Ceilalţi nu băgau de seamă asta din cauza siluetei sale masive şi a calmului feţei, care era luat drept siguranţă. În realitate, trecea printr-o perioadă mai lungă sau mai scurtă de ezitare, de tulburare, chiar de timiditate.

Trebuia să se obişnuiască cu un cadru străin, cu o casă, cu un gen de viaţă, cu oameni care aveau obiceiurile lor, felul lor de a gîndi şi de a se exprima.

Pentru unele categorii de oameni era relativ uşor, de pildă pentru „clienţi” mai mult sau mai puţin regulaţi sau pentru cei asemenea lor.

În cazul altora trebuia să înveţe de fiecare dată, mai ales că nu avea încredere în reguli şi idei preconcepute.

În cazul de faţă avea un handicap suplimentar. Luase contact, în acea dimineaţă, cu un mediu nu numai destul de închis, ci şi care, pentru el, din cauza copilăriei, era plasat pe un plan aparte.

Îşi dădea seama că, în răstimpul cît stătuse în apartamentul de pe strada Saint-Dominique, nu se comportase cu degajarea obişnuită; fusese stîngaci; pusese întrebări reticente, neîndemînatice. Remarcase şi Janvier?

Dacă da, Janvier nu se gîndise în mod sigur că asta se datora trecutului îndepărtat al lui Maigret, anilor trăiţi în umbra castelului unde tatăl său era administrator şi unde, mult timp, contele şi contesa de Saint-Fiacre fuseseră pentru el fiinţe de o esenţă aparte.

Cei doi bărbaţi aleseseră să ia masa la acel restaurant de pe strada Bourgogne pentru că avea terasă şi observaseră repede că era frecventat de funcţionari de la ministerele din jur, îndeosebi de la preşedinţia Consiliului, pare-se, şi de cîţiva ofiţeri în civil de la Ministerul de Război.

Nu erau nişte funcţionari oarecare. Toţi aveau cel puţin gradul de şef de birou şi Maigret se mira că erau atît de tineri. Şi aplombul lor îl surprindea. După felul în care vorbeau şi se comportau, se ghicea că erau siguri de ei. Unii îl recunoscuseră şi vorbeau despre el pe şoptite; comisarul era iritat cînd vedea cum făceau pe deştepţii, cu aerul lor ironic.

Oamenii de la Poliţia Judiciară, şi ei funcţionari, lăsau oare la rîndul lor impresia că aveau răspuns la toate întrebările?

Janvier îl readusese la realitate tocmai cînd se gîndea la toate acestea: la dimineaţa petrecută pe strada Saint-Dominique; la moartea acelui conte Armand de Saint-Hilaire, atît de mult timp ambasador, care fusese asasinat la şaptezeci şi şapte de ani; la ciudata Jaquette Larrieu şi la ochii ei mici şi ficşi, care îl sfredeleau tot mai adînc în timp ce-l asculta, cu capul înclinat, atentă la mişcările buzelor lui; în sfîrşit, la Alain Mazeron, palid şi molîu,

singuratic în prăvălia lui de pe strada Jacob, printre săbii şi armuri, pe care Maigret nu reuşea să-l bage în nici o categorie.

Care erau termenii folosiţi de medicul englez în articolul din *The Lancet*? Nu şi-i amintea. În mare, spunea că un învăţător, un romancier, un poliţist puteau să cunoască mai bine sufletul oamenilor decît un medic sau un psihiatru.

De ce poliţistul venea ultimul, după învăţător şi, mai ales, după romancier?

Asta îl ofensa puţin. Era nerăbdător, ca şi cum ar fi vrut să-i trimită o dezminţire autorului articolului, să prindă bine firele cazului.

Cei doi poliţişti începuseră cu sparanghel şi acum li se servea calcan în unt încins. Cerul de deasupra străzii era la fel de albastru şi femeile purtau rochii albe.

Înainte de-a merge la masă, Maigret şi Janvier rămăseseră o oră şi jumătate în apartamentul deja familiar unde avusese loc crima.

Cadavrul fusese dus la Institutul Medico-Legal, unde doctorul Tudelle tocmai făcea autopsia. Cei de la Parchet şi de la Identitatea Judiciară plecaseră. Cu un oftat de uşurare, Maigret trăsese perdelele şi deschisese obloanele, astfel încît soarele intra în încăperi, redînd mobilelor şi obiectelor aspectul lor zilnic.

Comisarul nu era deloc jenat că bătrîna Jaquette şi nepotul se ţineau după el, atenţi la gesturile şi la expresia feţei sale, şi din cînd în cînd se întorcea ca să le pună cîte o întrebare.

Fuseseră probabil surprinşi să-l vadă plimbîndu-se de colo-colo atîta timp, fără să se uite la nimic, ca şi cum ar fi vizitat un apartament de închiriat.

Biroul, atît de sufocant dimineaţă, în lumina artificială, îl interesa foarte mult şi revenea acolo mereu, cu o plăcere secretă, pentru că era una dintre încăperile cele mai plăcute pe care le văzuse vreodată.

Camera era înaltă, luminată de o uşă-geam care se deschidea spre un peron cu trei trepte, de unde descopereai, nu fără surprindere, o adevărată grădină, o peluză bine întreţinută, un tei enorm înălţîndu-se într-un univers de piatră.

— Cine dispune de grădina asta? întrebase privind în sus, la ferestrele celorlalte apartamente.

Răspunsul îl primise de la Mazeron:

— Unchiul meu.

— Nici un alt locatar?

— Nu. Imobilul era al lui. Aici s-a născut. Tatăl lui, care avea încă o avere destul de frumoasă, ocupa parterul şi etajul întîi. Cînd a murit, unchiul meu, deja orfan de mamă, şi-a rezervat acest mic apartament şi grădina.

Acest simplu detaliu era semnificativ. Nu era ceva neobişnuit, la Paris, ca un om de şaptezeci şi şapte de ani să locuiască încă în casa natală?

— Şi cînd era ambasador în străinătate?

— Închidea apartamentul şi se întorcea în concedii. În ciuda a ceea ce s-ar putea crede, imobilul nu-i aducea aproape nici un cîştig. Cei mai mulţi locatari stau aici de atîta timp, încît plătesc chirii derizorii şi în unii ani, cu reparaţiile şi impozitele, mai dădea şi din buzunarul lui.

Apartamentul nu avea multe încăperi. Biroul ţinea loc de salon. Alături se afla o sufragerie, iar în faţa bucătăriei, dînd spre stradă, un dormitor şi o baie.

— Unde dormiţi? o întrebase Maigret pe Jaquette.

Bătrîna îl puse să repete întrebarea şi comisarul începu să creadă că asta era la ea o manie.

— În spatele bucătăriei.

Într-adevăr, descoperi un fel de debara, unde fuseseră instalate un pat de fier, un dulap şi un lavabou cu apă curentă. Un crucifix mare de abanos era fixat deasupra unui agheasmatar împodobit cu un fir de merişor.

— Contele de Saint-Hilaire era credincios?

— N-a lipsit niciodată de la liturghia de duminică, chiar şi în Rusia.

Cel mai mult frapa o armonie subtilă, un rafinament pe care Maigret nu prea reuşea să-l definească. Mobilele erau de stil diferit şi nu existase preocuparea să formeze un ansamblu. Totuşi fiecare încăpere era frumoasă, fiecare avea aceeaşi patină, aceeaşi personalitate. Biroul era aproape în întregime tapisat cu cărţi legate, în timp ce altele, cu copertă albă sau galbenă, stăteau pe rafturile de pe culoar.

— Fereastra era deschisă cînd aţi descoperit cadavrul?

— Dumneavoastră aţi deschis-o. Eu nu m-am atins nici măcar de perdele.

— Şi fereastra dormitorului?

— Şi ea era închisă. Domnul conte era friguros.

— Cine avea cheile apartamentului?

— El şi cu mine. Nimeni altcineva.

Janvier vorbise cu portarul. Uşiţa din poarta monumentală de la intrare rămînea deschisă pînă la miezul nopţii. Portarul nu se culca niciodată mai devreme; i se întîmpla totuşi să stea în camera lui din spatele lojii, de unde nu-i vedea neapărat pe cei care intrau şi ieşeau.

Nu remarcase nimic anormal în ajun. Casa era liniştită, repetase el cu insistenţă. Lucra în acel imobil de treizeci de ani şi poliţia nu pusese niciodată piciorul acolo.

Era prea devreme ca să se reconstituie ce se petrecuse în seara sau noaptea de dinainte. Trebuia aşteptat raportul medicului legist, apoi cel întocmit de Moers şi de oamenii lui.

Un lucru părea evident: Saint-Hilaire nu se culcase. Purta o pereche de pantaloni gri închis cu dungi subţiri, o cămaşă albă uşor scrobită, un papion cu picăţele şi, ca de obicei cînd rămînea acasă, îşi îmbrăcase halatul de catifea neagră.

— Se întîmpla des să stea pînă tîrziu?

— Depinde de ce numiţi tîrziu.

— La ce oră se culca?

— Mă culcam aproape întotdeauna înaintea lui.

Era exasperant. Întrebările cele mai banale se loveau de neîncrederea bătrînei servitoare, care răspundea rareori direct.

— Nu-l auzeaţi părăsind biroul?

— Duceţi-vă în camera mea şi o să constataţi că nu se aude nimic, doar zgomotul ascensorului, care se află de cealaltă parte a peretelui.

— Ce făcea seara?

— Citea, scria, corecta şpalturile la cartea lui.

— Se culca, de exemplu, pe la miezul nopţii?

— Poate puţin înainte sau puţin după, în funcţie de zile.

— În acel moment se întîmpla cumva să vă cheme, să aibă nevoie de dumneavoastră?

— Pentru ce?

— Ar fi putut să aibă chef de un ceai înainte de culcare sau de…

— Nu bea niciodată ceai. În rest, avea băuturile lui.

— Ce bea?

— La mese, bordeaux roşu. Seara, un pahar de coniac…

Paharul gol fusese găsit pe birou şi specialiştii de la Identitatea Judiciară îl luaseră, pentru orice eventualitate, ca să caute amprente. Dacă bătrînul primise un vizitator, nu părea să-i fi oferit ceva de băut, pentru că în birou nu se mai găsise alt pahar.

— Contele avea vreo armă de foc?

— Puşti de vînătoare. Le găsiţi în dulapul din capătul culoarului.

— Era vînător?

— I se întîmpla să vîneze cînd era invitat la vreun castel.

— Nu avea pistol sau revolver?

Urmase din nou o tăcere îndărătnică, momente în care pupilele i se îngustau, ca la pisici,

şi privirea îi devenea nemişcată, lipsită de expresie.

— Mi-aţi auzit întrebarea?

— Ce-aţi întrebat?

Maigret repetase.

— Cred că a avut un revolver.

— Cu butoiaş?

— Ce numiţi butoiaş?

Se străduise să-i explice. Nu. Nu era o armă cu butoiaş. Era una plată, albăstruie, cu ţeavă scurtă.

— Unde ţinea pistolul acesta?

— Nu ştiu. Nu l-am mai văzut de mult. Ultima dată era în sertarul comodei.

— Din dormitor?

Ea îi arătă sertarul, unde nu erau decît batiste, jartiere bărbăteşti şi bretele de mai multe culori. Celelalte sertare ale mobilei erau pline cu lenjerie aşezată cu grijă, cămăşi, chiloţi, batiste şi, jos de tot, lenjerie de purtat cu smochingul sau cu fracul.

— Cînd aţi văzut pistolul ultima dată?

— Cu ani în urmă.

— Cu aproximaţie.

— Nu ştiu. Timpul trece atît de repede…

— Nu l-aţi revăzut în altă parte decît în comodă?

— Nu. Poate l-a pus în sertarul biroului. Nu deschideam niciodată sertarele alea şi, de altfel, erau întotdeauna încuiate.

— Nu ştiţi de ce?

— De ce încuie oamenii mobilele?

— Se ferea de dumneavoastră?

— Bineînţeles că nu.

— Atunci, de cine?

— Dumneavoastră nu încuiaţi nici o mobilă?

Într-adevăr, exista o cheie de bronz, foarte ornată, care deschidea sertarele biroului Empire. Conţinutul nu dezvăluia nimic, doar că Saint-Hilaire, ca fiecare dintre noi, aduna aceleaşi obiecte inutile, de exemplu, portofele vechi goale, două-trei ţigarete din ambră cu inel de aur, care nu mai fuseseră folosite de mult timp, o ghilotină de tăiat vîrful ţigărilor de foi, pioneze, agrafe pentru hîrtii, creioane cu mină neagră şi colorată.

În alt sertar se găseau nişte hîrtie de scrisori marcată cu o coroană, plicuri, cărţi de vizită şi bucăţi de sfoară înfăşurate cu grijă, lipici, un briceag cu lama ruptă.

Uşile cu gratii de aramă ale unei biblioteci erau căptuşite cu pînză verde. Înăuntru nu se aflau cărţi, ci – pe toate rafturile – pachete de scrisori legate cu grijă, fiecare avînd deasupra o hîrtie ce purta o dată.

— La astea făceaţi aluzie mai devreme? îl întrebă Maigret pe Alain Mazeron.

Nepotul făcu semn că da.

— Ştiţi de la cine sînt aceste scrisori?

Bărbatul încuviinţă din nou din cap.

— Unchiul v-a vorbit despre ele?

— Nu ştiu dacă mi-a vorbit, dar toată lumea ştie.

— Ce înţelegeţi prin „toată lumea”?

— Lumea diplomatică, cercurile mondene…

— Vi s-a întîmplat să citiţi unele dintre aceste scrisori?

— Niciodată.

— Puteţi să ne lăsaţi şi să mergeţi să vă pregătiţi masa, îi spuse Maigret bătrînei Jaquette.

— Dacă vă închipuiţi c-o să mănînc într-o zi ca asta!

— Lăsaţi-ne totuşi singuri. Veţi găsi cu siguranţă ceva de făcut.

Se vedea bine că nu-i convenea deloc să-l lase singur cu nepotul. Maigret o surprinsese de cîteva ori aruncîndu-i pe ascuns priviri aproape pline de ură.

— Aţi înţeles?

— Ştiu că asta nu mă priveşte, dar…

— Ce?

— Scrisorile unei persoane sînt sacre…

— Dar dacă ele ne pot ajuta să descoperim asasinul?

— N-au să vă ajute la nimic.

— Voi avea, probabil, nevoie de dumneavoastră puţin mai tîrziu. Pînă atunci…

Se uită spre uşă şi Jaquette se îndepărtă cu regret. Oare nu s-ar fi indignat dacă l-ar fi văzut pe Maigret ocupînd locul contelui de Saint-Hilaire la biroul pe care Janvier aşeza teancurile de scrisori?

— Luaţi loc, îi spuse lui Mazeron. Ştiţi de la cine e corespondenţa?

— Da. Veţi vedea probabil că toate aceste scrisori sînt semnate Isi.

— Cine e Isi?

— Isabelle de V… Prinţesa de V… Unchiul meu i-a spus întotdeauna Isi.

— Era amanta lui?

De ce găsea oare Maigret că interlocutorul său avea mutră de ţîrcovnic, ca şi cum ţîrcovnicii ar trebui să aibă un fizic aparte? Mazeron, la fel ca Jaquette, lăsa şi el să treacă un timp înainte să răspundă la întrebări.

— Se pare că nu erau amanţi.

Maigret desfăcuse sfoara unui teanc de scrisori îngălbenite datînd din 1914, la cîteva zile după de declaraţia de război.

— Ce vîrstă are azi prinţesa?

— Staţi să calculez… Are cu cinci sau şase ani mai puţin decît unchiul meu… Prin urmare, şaptezeci şi unu sau şaptezeci şi doi de ani…

— Venea des aici?

— N-am văzut-o niciodată. Cred că n-a pus niciodată piciorul aici sau, poate, înainte.

— Înainte de ce?

— Înainte de căsătoria ei cu prinţul de V…

— Domnule Mazeron, aş vrea să-mi spuneţi povestea asta cît mai clar posibil…

— Isabelle era fiica ducelui de S…

Ciudată impresie să auzi nume învăţate din istoria Franţei!

— Şi?

— Unchiul meu avea douăzeci şi şase de ani prin 1910, cînd a întîlnit-o. Mai exact, o cunoscuse, fetiţă, la castelul ducelui, unde-şi petrecea uneori vacanţa. Apoi n-o mai văzuse mult timp şi, întîlnindu-se, s-au îndrăgostit unul de celălalt.

— Unchiul îşi pierduse deja tatăl?

— De doi ani.

— Îi rămăsese ceva avere?

— Numai casa asta şi cîteva moşii în Sologne.

— De ce nu s-au căsătorit?

— Nu ştiu. Poate pentru că unchiul meu debuta tocmai atunci în cariera diplomatică şi a fost trimis în Polonia ca secretar doi sau trei de ambasadă.

— Erau logodiţi?

— Nu.

O oarecare pudoare îl reţinea pe Maigret să-şi arunce ochii pe scrisorile din faţa lui. Contrar aşteptărilor, nu erau scrisori de dragoste. Tînăra care le scrisese povestea, într-un stil destul de alert, cele mai mici evenimente din viaţa ei şi din viaţa pariziană.

Nu-şi tutuia corespondentul, pe care îl numea *bun prieten*, şi semna: *a dumitale fidelă Isi*.

— Ce s-a întîmplat pe urmă?

— Înainte de război – mă refer la cel din 1914 –, în 1912, dacă nu mă înşel, Isabelle s-a căsătorit cu prinţul de V…

— Îl iubea?

— Dacă e să dăm crezare zvonurilor, nu. Ba chiar se pretinde că i-a şi spus-o verde-n faţă. Ştiu pentru că i-am auzit pe tata şi pe mama vorbind despre asta cînd eram copil.

— Mama era sora contelui de Saint-Hilaire?

— Da.

— Nu s-a căsătorit cu cineva din mediul ei?

— S-a măritat cu tatăl meu, care era pictor şi s-a bucurat de un oarecare succes în epocă. Acum lumea l-a cam uitat, dar se mai găseşte o pînză de-a lui la Muzeul Luxembourg. Mai tîrziu, ca să trăiască, a devenit restaurator de tablouri.

În această parte a dimineţii, Maigret avusese impresia că smulsese aproape cu forţa fiecare frîntură de adevăr. Nu reuşea să-şi facă o imagine clară. Oamenii aceia i se păreau ireali, scoşi parcă dintr-un roman din 1900.

— Dacă înţeleg bine, Armand de Saint-Hilaire nu s-a căsătorit cu Isabelle pentru că nu era destul de bogat?

— Da, presupun. Asta mi s-a spus şi mie şi pare motivul cel mai verosimil.

— S-a căsătorit, aşadar, cu prinţul de V…, pe care, după cum spuneţi, nu-l iubea, ceea ce i-a şi mărturisit în mod cinstit.

— Era vorba despre o înţelegere între două mari familii, între două nume mari.

Nu la fel se întîmplase, pe vremuri, şi în familia Saint-Fiacre şi, cînd fusese vorba să găsească o soţie pentru fiul lor, bătrîna contesă nu i se adresase episcopului?

— Soţii au avut copii?

— Unul singur, după mai mulţi ani de căsnicie.

— Ce s-a întîmplat cu el?

— Prinţul Philippe trebuie să aibă acum patruzeci şi cinci de ani. S-a căsătorit cu o domnişoară de Marchangy şi locuieşte aproape tot anul în

castelul lui din Genestoux, de lîngă Caen, unde are o herghelie şi ferme. Are cinci sau şase copii.

— Timp de vreo cincizeci de ani, dacă e să mă iau după această corespondenţă, Isabelle şi unchiul dumneavoastră au continuat să-şi scrie. Aproape în fiecare zi şi-au adresat scrisori de cîteva pagini. Soţul ştia?

— Aşa se spune.

— Îl cunoaşteţi?

— Numai din vedere.

— Ce fel de om e?

— Un om de lume şi un colecţionar.

— Colecţionar de ce?

— De medalii, de tabachere…

— Ducea o viaţă mondenă?

— Primea în fiecare săptămînă în palatul de pe strada Varenne şi, toamna, la castelul lui din Saint-Sauveur-en-Bourbonnais.

Maigret îşi manifestase nedumerirea. Pe de o parte, intuia că totul era probabil adevărat, dar în acelaşi timp personajele i se păreau imateriale.

— Strada Varenne e la cinci minute de-aici, obiectase Maigret.

— Totuşi aş jura că, vreme de cincizeci de ani, unchiul meu şi prinţesa nu s-au întîlnit niciodată.

— Cu toate că îşi scriau în fiecare zi?

— Aveţi scrisorile în faţă.

— Şi soţul ştia?

— Isabelle n-ar fi acceptat să scrie pe-ascuns.

Lui Maigret aproape că-i venea să se supere, ca şi cum cineva şi-ar fi bătut joc de el. Însă avea scrisorile în faţa ochilor şi erau pline de fraze lămuritoare.

…în dimineaţa asta, la ora unsprezece, am primit vizita abatelui Gauge şi am vorbit mult despre dumneata. E o consolare pentru mine să ştiu că

legăturile ce ne unesc sînt dintre cele împotriva cărora oamenii nu au nici o putere…

— Prinţesa e catolică credincioasă?

— Datorită ei a fost sfinţită o capelă la palatul de pe strada Varenne.

— Şi soţul?

— E şi el catolic.

— A avut amante?

— Aşa se spune.

Altă scrisoare, dintr-un teanc mai recent:

…Îi voi fi toată viaţa recunoscătoare lui Hubert că a înţeles…

— Presupun că Hubert este prinţul de V…

— Da. A făcut parte pe vremuri din Şcoala de cavalerie de la Saumur. Şi călărea încă în fiecare dimineaţă în Bois de Boulogne pînă cînd, săptămîna trecută, a căzut de pe cal.

— Ce vîrstă avea?

— Optzeci de ani.

În cazul ăsta apăreau numai bătrîni, care întreţineau relaţii ce nu păreau omeneşti.

— Sînteţi sigur de tot ce-mi spuneţi, domnule Mazeron?

— Dacă vă îndoiţi, întrebaţi pe oricine.

Oricine dintr-un mediu despre care Maigret avea numai o idee vagă şi cu siguranţă inexactă!

— Să continuăm! zisese el oftînd, oarecum descurajat. Despre prinţul acesta mi-aţi spus mai devreme că tocmai a murit?

— Da, duminică dimineaţă. Au scris şi ziarele. S-a prăpădit din pricina urmărilor căderii de pe cal şi funeraliile au loc chiar în acest moment la Sainte-Clotilde.

— Nu întreţinea nici un fel de relaţie cu unchiul?

— Aşa ştiu.

— Şi dacă se întîlneau în public?

— Presupun că evitau să frecventeze aceleaşi saloane şi aceleaşi cluburi.

— Se urau?

— Nu cred.

— Unchiul v-a vorbit uneori despre prinţ?

— Nu. Nu făcea nici o aluzie.

— Nici despre Isabelle?

— Mi-a spus, cu mult timp în urmă, că eram singurul lui moştenitor şi că era regretabil că nu-i purtam numele. Îl întrista şi faptul că nu aveam un băiat, ci două fete. Dacă aş fi avut un fiu, a adăugat el, ar fi cerut o hotărîre judecătorească prin care să i se permită acestuia să poarte numele Saint-Hilaire.

— Sînteţi, aşadar, singurul moştenitor al unchiului dumneavoastră?

— Da. Dar n-am terminat. Indirect, fără să pomenească vreun nume, mi-a vorbit atunci despre prinţesă. Mi-a spus: „Sper să mă căsătoresc într-o zi, numai Dumnezeu ştie cînd, dar va fi prea tîrziu ca să avem copii”…

— Dacă înţeleg bine, situaţia e următoarea. Prin 1912, unchiul întîlneşte o tînără pe care o iubeşte şi ea îl iubeşte, dar nu se căsătoresc întrucît contele de Saint-Hilaire aproape că nu are avere.

— Exact.

— Doi ani mai tîrziu, pe cînd unchiul se afla în Polonia sau în altă parte, la o ambasadă, tînăra Isabelle face o căsătorie de convenienţă şi devine prinţesa de V… Are un fiu şi, prin urmare, nu e vorba de o căsătorie albă. Soţii s-au comportat, cel puţin la vremea aceea, ca soţ şi soţie.

— Da.

— Doar dacă nu cumva, între timp, Isabelle şi unchiul dumitale s-au revăzut şi au cedat pasiunii lor.

— Nu.

— De ce sînteţi atît de categoric? Credeţi că în lumea asta…

— Spun nu pentru că unchiul meu a petrecut tot războiul din 1914 în afara Franţei şi că, atunci cînd s-a întors, copilul, Philippe, avea doi sau trei ani.

— Să zicem. Îndrăgostiţii se revăd…

— Nu.

— Nu s-au revăzut niciodată?

— V-am mai spus.

— Aşadar, timp de cincizeci de ani, îşi scriu aproape zilnic şi, într-o zi, unchiul vă vorbeşte despre o căsătorie care va avea loc într-un viitor mai mult sau mai puţin îndepărtat. Ceea ce înseamnă, presupun, că el şi Isabelle aşteptau moartea prinţului ca să se căsătorească.

— Presupun.

Maigret îşi şterse fruntea de sudoare, privise teiul, dincolo de uşa-geam, ca şi cum ar fi simţit nevoia să reia contactul cu o realitate mai concretă.

— Ajungem la epilog. În urmă cu zece sau douăsprezece zile, n-are importanţă, prinţul de optzeci de ani cade de pe cal în Bois de Boulogne. Duminică dimineaţă moare din cauza rănilor. Ieri, marţi, adică două zile mai tîrziu, unchiul este asasinat, seara, în biroul lui. Drept urmare, cei doi îndrăgostiţi, care aşteptau de cincizeci de ani momentul să fie în sfîrşit uniţi, nu vor fi. Corect? Mulţumesc, domnule Mazeron. Îmi daţi, vă rog, adresa soţiei dumneavoastră?

— Passy, strada Pompe nr. 23.

— Îl cunoaşteţi pe notarul sau pe avocatul unchiului dumneavoastră?

— Notarul lui este maestrul Aubonnet, care locuieşte pe strada Villersexel.

La cîteva sute de metri de-acolo! Oamenii ăştia, în afara doamnei Mazeron, locuiau aproape uşă în uşă, în cartierul pe care Maigret îl cunoştea cel mai puţin.

— Sînteţi liber. Presupun că pot să vă telefonez oricînd acasă.

— N-am să prea fiu acasă în după-amiaza asta, pentru că trebuie să mă ocup de funeralii, de ferpare şi, înainte de orice, intenţionez să iau legătura cu maestrul Aubonnet.

Mazeron plecase fără tragere de inimă şi Jaquette, ţîşnind din bucătărie, se dusese să închidă uşa în urma lui.

— Aveţi nevoie de mine acum?

— Nu imediat. E ora prînzului. Revenim după-amiază.

— Sînt obligată să nu mă mişc de-aici?

— Unde aţi vrea să vă duceţi?

Ea îl privise ca şi cum n-ar fi înţeles.

— Vă întreb unde aveaţi intenţia să vă duceţi.

— Eu? Nicăieri. Unde să mă duc?

Din cauza atitudinii ei, Maigret şi Janvier nu plecaseră imediat.

Maigret sunase la Poliţia Judiciară.

— Lucas? Ai pe cineva la îndemînă să stea o oră sau două în apartamentul de pe strada Saint-Dominique? Torrence? Bine! Să sară într-o maşină…

Astfel că, în timp ce ei doi luau masa, Torrence moţăia în fotoliul contelui de Saint-Hilaire.

După toate aparenţele, nu se furase nimic din apartament. Nu se descoperise nici o urmă de efracţie. Asasinul intrase pe uşă şi, pentru că Jaquette jura că nu poftise pe nimeni în casă, concluzia era că însuşi contele îi deschisese uşa vizitatorului său.

Îl aştepta? Nu-l aştepta? Nu-i oferise nimic de băut. Fusese găsit un singur pahar, pe birou, lîngă sticla de coniac.

Saint-Hilaire ar fi rămas în halat de casă ca să primească o femeie?

După toate aparenţele, nu, dacă se ţinea seama de cît se ştia despre el.

Aşadar, vizitatorul era un bărbat. Contele nu se temuse de el, pentru că se aşezase la birou, în faţa şpalturilor pe care le corectase cu o clipă înainte.

— N-ai remarcat dacă erau chiştoace de ţigări în scrumieră?

— Mi se pare că nu.

— De ţigară de foi?

— Nici.

— Pun prinsoare ca pînă diseară vom primi un telefon de la tînărul domn Cromières.

Încă unul care avea darul să-l înfurie pe Maigret.

— Funeraliile prinţului trebuie să se fi terminat.

— Probabil.

— Isabelle e aşadar acasă, pe strada Varenne, împreună cu fiul, nora şi copiii lor.

Urmă un moment de tăcere. Maigret se încruntă, ca un om care şovăia.

— Vreţi să vă duceţi la ei? întrebă Janvier cu oarecare nelinişte.

— Nu… Nu cu oamenii ăştia… Bei cafea?... Chelner! Două cafele fără zahăr…

Ai fi putut să juri că azi avea necaz pe toată lumea, inclusiv pe funcţionarii mai mari sau mai mici în grad care mîncau la mesele vecine şi-i aruncau priviri ironice.

III

De îndată ce dădu colţul străzii Saint-Dominique, Maigret îi zări şi mîrîi nemulţumit. Erau vreo doisprezece, jurnalişti şi fotografi, în faţa casei contelui de Saint-Hilaire şi unii, ca în aşteptarea unui lung asediu, se aşezaseră pe trotuar, cu spatele sprijinit de zid.

Îl recunoscură şi ei de departe şi se repeziră spre el.

— Asta o să-l încînte pe dragul nostru domn Cromières! mormăi comisarul adresîndu-i-se lui Janvier.

Dar era inevitabil. Din moment ce un caz era semnalat la un comisariat de cartier, se găsea întotdeauna cineva care să anunţe presa.

Fotografii, deşi aveau o sută de poze cu el în dosarele lor, îl mitraliară cu aparatele, ca şi cum ar fi arătat altfel decît ieri sau decît în oricare altă zi. Reporterii puneau întrebări. Din fericire, din întrebările lor se vedea că ştiau mai puţin decît s-ar fi putut crede.

— E o sinucidere, domnule comisar?

— Au dispărut documente?

— Deocamdată, domnilor, n-am nimic de spus.

— Trebuie să tragem concluzia că e o afacere politică?

Să tărgeau înapoi de-a-ndăratelea din faţa lui Maigret, cu carnetul în mînă.

— Cînd veţi putea să ne daţi o informaţie?

— Poate mîine, poate peste opt zile.

Şi, din greşeală, adăugă:

— Poate niciodată.

Încercă să repare gafa:

— Glumesc, bineînţeles. Fiţi amabili şi lăsaţi-ne să lucrăm liniştiţi.

— E adevărat că-şi scria memoriile?

— Atît de adevărat, încît două volume au şi apărut.

Un poliţist în uniformă stătea în faţa intrării. După cîteva clipe, Maigret sună şi Torrence, în cămaşă, veni imediat să-i deschidă uşa.

— Am fost obligat să chem un agent de poliţie, şefule. Intraseră în clădire şi se distrau sunînd din cinci în cinci minute.

— Nimic nou? Nici un telefon?

— Multe. De la ziare.

— Unde e bătrîna?

— În bucătărie. De fiecare dată cînd sună telefonul se repede sperînd să răspundă înaintea mea. Prima dată a încercat să-mi smulgă receptorul din mînă.

— Ea n-a sunat pe nimeni? Ştii că mai e un aparat în dormitor?

— Am lăsat uşa biroului deschisă ca să-i aud toate mişcările. N-a intrat în dormitor.

— N-a plecat de-acasă?

— Nu. A fost tentată, mi-a spus c-o să se ducă să ia pîine proaspătă. Dar, neavînd instrucţiuni în această privinţă, am preferat să n-o las. Ce fac acum?

— Te întorci la birou.

O clipă, comisarul se gîndi să se întoarcă şi el la Poliţia Judiciară şi s-o ia cu el pe Jaquette, pentru că ar fi vrut s-o interogheze în voie. Dar nu se simţi pregătit pentru acest interogatoriu. Prefera să mai zăbovească în apartament şi, în cele din urmă, probabil că va încerca s-o facă să vorbească pe bătrîna servitoare în biroul lui Saint-Hilaire.

Pînă atunci deschise cele două batante ale uşii-geam şi se aşează pe locul pe care contele îl ocupase atît de des. Pe cînd întindea mîna spre un teanc de scrisori, se deschise uşa. Era Jaquette Larrieu, mai acră şi mai bănuitoare ca niciodată.

— N-aveţi dreptul să faceţi asta.

— Ştiţi de la cine sînt scrisorile?

— N-are importanţă dacă ştiu sau nu. E o corespondenţă privată.

— Faceţi-mi, vă rog, plăcerea şi întoarceţi-vă în bucătărie sau în camera dumneavoastră.

— N-am dreptul să ies din casă?

— Deocamdată, nu.

Ea şovăi, căutînd o replică usturătoare pe care n-o găsi, şi, palidă de furie, se resemnă să părăsească biroul.

— Aduceţi-mi fotografia cu ramă de argint pe care am zărit-o dimineaţă în dormitor.

Dimineaţă, Maigret nu-i dăduse mare atenţie. Prea multe lucruri îi erau încă străine. Şi avea un principiu: să nu încerce să-şi facă prea repede o părere, pentru că nu avea încredere în primele impresii.

Cînd luase masa cu Janvier, îşi amintise brusc de o litografie pe care o văzuse ani de zile în camera părinţilor lui. Probabil mama o alesese şi o agăţase acolo. Rama era albă, în stilul de la începutul secolului. Înfăţişa o femeie pe malul unui lac, îmbrăcată într-o rochie de prinţesă, cu o pălărie lată cu pene de struţ pe cap şi o umbrelă ascuţită în mînă. Expresia feţei era melancolică, întocmai ca peisajul, iar Maigret era sigur că mama lui socotise imaginea poetică. Nu aceasta era poezia epocii?

Povestea celor doi îndrăgostiţi, Isabelle şi Saint-Hilaire, îi adusese în minte această imagine cu atîta precizie, încît îşi amintea şi tapetul cu dungi de un albastru pal din camera părinţilor.

În rama de argint zărită dimineaţă în camera contelui, pe care i-o aducea acum Janvier, regăsea aceeaşi siluetă, o rochie în acelaşi stil, o melancolie identică.

Nu se îndoia că era o fotografie a lui Isabelle de prin 1912, atunci cînd era necăsătorită şi o întîlnise viitorul ambasador.

Nu era înaltă şi, poate din cauza corsetului, părea să aibă talia subţire şi bustul, cum se spunea atunci, destul de generos. Trăsăturile erau bine

conturate, gura – mică, ochii – deschişi la culoare, albaştri sau cenuşii.

— Ce fac, şefule?

— Stai jos.

Avea nevoie de cineva care să-i controleze oarecum impresiile. Teancurile de scrisori erau aranjate în faţa lui pe ani şi le lua unul după altul, fără să le citească, desigur, în întregime, pentru că asta i-ar fi luat cîteva zile, ci doar un rînd sau două din zbor.

Frumosul meu prieten… Dragul meu prieten… Bunule prieten…

Mai tîrziu, poate pentru că se simţea în comuniune mai strînsă cu corespondentul ei, scrisese simplu: *Prietene*.

Saint-Hilaire păstrase plicurile, care aveau timbre din ţări diferite. Isabelle călătorise mult. De pildă, mult timp, scrisorile din luna august erau trimise de la Baden-Baden sau de la Marienbad, oraşele balneare aristocratice din epocă.

Găsi şi unele trimise din Tirol, multe din Elveţia sau din Portugalia. Isabelle povestea cu plăcere şi vioiciune micile evenimente care îi ocupau zilele şi descria destul de spiritual oamenii pe care îi întîlnea.

Adesea le amintea numai prenumele, alteori îi desemna printr-o simplă iniţială. Maigret avu nevoie de ceva timp ca să se lămurească. Ajutat de timbrul poştal şi de context, reuşi treptat să descifreze acel soi de rebusuri.

De exemplu, Marie era o regină care domnea încă la vremea aceea, regina României. Isabelle scria de la Bucureşti, unde se afla într-un sejur la curte împreună cu tatăl ei, iar un an mai tîrziu se găsea la curtea Italiei…

Vărul meu H…

Numele revenea, scris întreg, în altă scrisoare, cel al prinţului de Hesse, şi erau şi altele, ale unor veri mai apropiaţi sau mai îndepărtaţi.

În timpul războiului din 1914 îşi trimitea scrisorile prin intermediul ambasadei Franţei la Madrid.

Tatăl meu mi-a explicat ieri că e necesar să mă căsătoresc cu prinţul de V…, pe care l-aţi întîlnit de cîteva ori la noi în casă. I-am cerut trei zile de

gîndire şi, în aceste trei zile, am plîns mult...

Maigret trăgea scurt din pipă, arunca uneori o privire în grădină, la frunzişul teiului, şi îi trecea scrisorile, una cîte una, lui Janvier, pîndindu-i reacţiile.

Simţea un fel de mîncărimi în faţa acelor evocări, care i se păreau foarte puţin reale. Oare, copil fiind, nu o privea cu aceeaşi tulburare pe femeia de pe malul lacului, din camera părinţilor săi? Pentru el era poezie falsă, o fiinţă ireală, imposibilă.

Şi iată că, într-o lume care evoluase, care devenise mai dură, regăsea, vie, o imagine aproape asemănătoare.

În după-amiaza asta am avut o lungă discuţie cu Hubert şi am fost cît se poate de sinceră. Ştie că vă iubesc, că ne despart prea multe obstacole şi că mă înclin în faţa voinţei tatălui meu…

Cu o săptămînă înainte, Maigret se ocupase de o crimă pasională simplă şi brutală: un amant, după ce îl omorîse cu cuţitul pe soţul celei pe care o iubea, o ucisese apoi pe femeie, pentru ca – în final – să încerce să-şi taie venele, fără să reuşească. E adevărat că asta se petrecea în mediul oamenilor simpli din cartierul Saint-Antoine.

A acceptat o căsătorie albă şi i-am promis că n-am să vă mai văd niciodată. Ştie că vă scriu. Vă stimează şi nu pune la îndoială respectul pe care l-aţi arătat întotdeauna faţă de mine…

Erau momente cînd Maigret se revolta, o revoltă aproape fizică.

— Tu crezi asta, Janvier?

Inspectorul era uluit.

— S-ar zice că e sinceră…

— Ia citeşte!

O scrisoare trimisă trei ani mai tîrziu.

Ştiu, prietene, că veţi suferi, dar – dacă asta vă poate consola – eu sufăr şi mai mult…

Era în 1915. Îl anunţa că Julien, fratele prinţului de V…, fusese ucis în Aragon, în fruntea regimentului său. Avusese, din nou, o discuţie lungă cu soţul ei, venit la Paris în permisie.

Îl anunţa, în definitiv, pe bărbatul pe care îl iubea că va fi obligată să se culce cu prinţul. Sigur, nu cu aceste cuvinte. Nu numai că nu folosise nici un cuvînt brutal sau şocant în scrisoare, ci chiar îi prezentase faptul într-un mod aproape imaterial.

Atîta timp cît trăia Julien, Hubert nu-şi făcea griji, convins că fratele lui va avea un moştenitor şi că astfel numele de V…

Dar fratele nu mai era. Prin urmare, datoria lui Hubert era să asigure descendenţa.

Mi-am petrecut noaptea în rugăciuni şi dimineaţă m-am dus la duhovnicul meu.

Preotul fusese de părerea prinţului. Pentru o chestiune de iubire, nu putea fi lăsat să se stingă un nume prezent, de cinci secole, în toate paginile din istoria Franţei.

Mi-am înţeles datoria…

Sacrificiul avusese loc, pentru că se născuse un copil, Philippe. Anunţase şi această naştere şi folosea în această privinţă cuvinte care îl puseră pe gînduri pe Maigret:

Slavă Domnului, e băiat!...

Oare asta nu voia să spună, negru pe alb, că – dacă copilul ar fi fost fată – ar fi trebuit să se culce din nou cu contele?

Şi, dacă se năştea tot o fată, apoi iar o fată…

— Ai citit?

— Da.

S-ar fi zis că amîndoi erau cuprinşi de aceeaşi tulburare. Şi unul, şi celălalt erau obişnuiţi cu o realitate destul de crudă şi pasiunile pe care le cunoscuseră sfîrşeau în drame întrucît ajungeau la Poliţia Judiciară.

Aici era la fel de deziluzionant ca încercarea de-a prinde în mîini un nor. Şi, cînd se străduiau să contureze bine personajele, acestea rămîneau la fel de vagi, de lipsite de consistenţă ca doamna de pe malul lacului.

Maigret se abţinea cu greu să bage din nou toate scrisorile în biblioteca cu perdele verzi şi bombăni:

— O grămadă de tîmpenii!

În acelaşi timp simţea un anumit respect, aproape o înduioşare. Nevrînd să se lase înşelat, se străduia să se ţină tare.

— Tu crezi toate astea?

Alţi duci, prinţi, regi detronaţi întîlniţi în Portugalia. Apoi o călătorie în Kenya, în compania soţului. Altă călătorie, în Statele Unite, unde Isabelle se simţise dezorientată, pentru că viaţa era prea brutală acolo.

…Pe măsură ce creşte, Philippe vă seamănă din ce în ce mai mult. Nu e ceva miraculos? Nu s-ar zice că cerul vrea să ne răsplătească pentru sacrificiul nostru? Hubert a observat şi el, văd după felul în care se uită la băiat…

În orice caz, Hubert nu mai era primit în patul conjugal şi nu avea nici o reţinere să caute consolare în altă parte. În scrisori nu mai era Hubert, ci H…

Bietul H are o nouă nebunie şi presupun că îl face să sufere. Slăbeşte văzînd cu ochii şi devine din ce în ce mai nervos…

Şi găsea *nebunii* de felul acesta la fiecare cinci-şase luni. La rîndul lui, Armand de Saint-Hilaire, în scrisorile sale, nu încerca probabil s-o convingă de propria-i abstinenţă.

De exemplu, Isabelle îi scria:

Sper că turcoaicele sînt mai puţin sălbatice decît se spune şi, mai ales, că soţii nu sînt prea fioroşi…

Şi adăuga:

Fiţi prudent, prietene. Mă rog pentru viaţa voastră în fiecare dimineaţă…

Cînd era ambasador în Cuba şi apoi la Buenos Aires, se interesa de femeile cu sînge spaniol.

Sînt atît de frumoase! Iar eu, atît de departe şi de ştearsă, tremur la gîndul că într-o zi vă veţi îndrăgosti…

Era preocupată şi de sănătatea lui.

Vă mai dor furunculele? Pe căldura asta, probabil că…

O cunoştea pe Jaquette.

Îi scriu lui Jaquette să-i dau reţeta tartei cu migdale care vă place atît de mult…

— Nu-i promisese soţului că nu-l va mai vedea pe Saint-Hilaire? Ascultă asta… E trimisă chiar de-aici:

Ce fericire inefabilă şi dureroasă totodată, ieri, să vă văd de departe la Operă… Îmi plac tîmplele voastre cărunte şi burta ce vă dă un aer de demnitate inegalabil… Toată seara, am fost mîndră de voi…

Abia după ce m-am întors acasă şi m-am privit în oglindă am fost înspăimîntată… Cum aş fi putut să nu vă dezamăgesc? Femeile se ofilesc repede şi iată-mă aproape o femeie bătrînă…

Astfel, se văzuseră de destul de multe ori, de departe. Ba chiar îşi dăduseră un fel de întîlniri.

Mîine, pe la ora trei, mă voi plimba în grădina Tuileries împreună cu fiul meu…

Saint-Hilaire trecea şi el pe sub ferestrele lui Isi la ore fixate dinainte. Despre fiul ei, cînd împlinise zece ani, scrisese o frază caracteristică, pe care Maigret o citi cu voce tare:

Cînd m-a găsit o dată scriindu-vă, Philippe m-a întrebat candid: „Iar îi scrii iubitului tău?”.

Maigret ofta, îşi ştergea sudoarea, lega la loc teancurile de scrisori unul după altul.

— Încearcă să-l prinzi la telefon pe doctorul Tudelle.

Simţea nevoia să se întoarcă pe teren solid. Scrisorile îşi reluaseră locul în bibliotecă şi îşi promitea să nu se mai atingă de ele.

— Îl aveţi la telefon, şefule.

— Alo, doctore… Da, Maigret… Aţi terminat acum zece minute?... Nu, bineînţeles, nu vă cer toate detaliile.

În timp ce asculta, mîzgălea cuvinte şi semne care nu însemnau nimic pe blocnotesul lui Saint-Hilaire.

— Sînteţi sigur?... I-aţi trimis deja gloanţele lui Gastine-Renette?... O să-i telefonez puţin mai tîrziu… Mulţumesc… E mai bine să-i trimiteţi raportul judecătorului de instrucţie… O să-i facă plăcere… Mulţumesc încă o dată…

Apoi începu să se plimbe cu mîinile la spate prin încăpere, oprindu-se din cînd în cînd să se uite în grădină, unde o mierlă îndrăzneaţă sărea prin iarbă la cîţiva paşi de el.

— Primul glonţ a fost tras din faţă, de foarte aproape, îi explică el lui Janvier. E un glonţ de calibrul 7, 65, cu o cămaşă de cupru nichelat… Tudelle nu are încă experienţa doctorului Paul, dar e aproape sigur că a fost tras de un browning automat… E categoric într-o privinţă: acest prim glonţ a provocat o moarte aproape instantanee. Corpul s-a aplecat în faţă şi a alunecat din fotoliu pe covor…

— De unde ştie?

— Celelalte focuri de armă au fost trase de sus în jos.

— Cîte au fost?

— Trei. Două în abdomen şi unul în umăr. Pistoalele au şase sau şapte cartuşe, dacă bagi unul pe ţeavă… Mă întreb de ce s-a oprit brusc asasinul după al treilea glonţ. Doar dacă nu cumva i s-a blocat arma…

Se uita la covor, curăţat de bine de rău, unde se mai distingea conturul petelor de sînge.

— Ori cel care a făcut asta voia să fie sigur că victima murise, ori era atît de surescitat, încît a continuat să tragă din inerţie. Sună-l pe Moers, te

rog!

Dimineaţă fusese prea prins de latura ciudată a cazului ca să se ocupe el însuşi de indiciile materiale şi lăsase această grijă specialiştilor de la Identitatea Judiciară.

— Moers?... Da… Unde eşti?... Bineînţeles… Spune-mi mai întîi dacă ai găsit tuburile în birou… Nu?... Nici unul?...

Era ciudat şi asta părea să arate că asasinul ştia că nu va fi deranjat. După patru detunături zgomotoase, chiar foarte zgomotoase, dacă arma era un browning de 7, 65, nu se grăbise şi căutase prin încăpere tuburile care fuseseră aruncate destul de departe.

— Clanţa?

— Singurele amprente aproape clare sînt cele ale servitoarei.

— Paharul?

— Amprentele mortului.

— Biroul, mobila?

— Nimic, şefule. Adică nici o amprentă străină, doar ale dumneavoastră.

— Broasca, ferestrele?

— Fotografiile mărite nu arată nici o urmă de efracţie.

Poate că scrisorile acestei Isabelle nu semănau cu cele ale amanţilor de care trebuia să se ocupe de obicei, dar crima era cît se poate de reală.

Totuşi două detalii se contraziceau la prima vedere. Asasinul continuase să tragă într-un mort, într-un om care nu mai mişca şi, cu capul distrus, era un spectacol destul de oribil. Maigret îşi amintea părul alb, încă des, care se lipea de craniul spart, un ochi deschis, un os din obrazul smuls.

Medicul legist spunea că, după prima împuşcătură, cadavrul căzuse pe covor, la picioarele fotoliului, în locul unde fusese găsit.

Aşadar, asasinul, care se afla, după toate probabilităţile, de cealaltă parte a biroului, îi dăduse ocol ca să tragă din nou, o dată, de două ori, de trei ori,

de sus în jos, de foarte aproape, de la mai puţin de cincizeci de centimetri, după spusele lui Tudelle.

De la acea distanţă nu era nevoie să ocheşti ca să atingi un anume punct.

Cu alte cuvinte, asasinul ţintise dinadins pieptul şi abdomenul. N-ar fi sugerat asta un gest de răzbunare sau o ură foarte mare?

— Eşti sigur că nu mai e nici o armă în apartament? Ai căutat peste tot?

— Chiar şi în şemineu, răspunse Janvier.

Maigret căutase şi el pistolul despre care îi pomenise bătrîna servitoare, în termeni destul de vagi, e foarte adevărat.

— Du-te şi întreabă-l pe poliţistul de afară dacă are la centură un pistol de 7, 65.

Mulţi agenţi de poliţie în uniformă erau echipaţi cu o armă de acest calibru.

— Să ţi-l împrumute un moment.

Ieşi şi el din birou, străbătu coridorul şi deschise uşa bucătăriei, unde Jaquette Larrieu stătea pe un scaun, cu spatele foarte drept. Ţinea ochii închişi şi părea să doarmă. Bătrîna tresări cînd auzi zgomotul uşii.

— Vă rog să veniţi cu mine…

— Unde?

— În birou. Aş vrea să vă pun cîteva întrebări.

— V-am mai spus că nu ştiu nimic.

După ce intră în încăpere, se uită în jur ca şi cum ar fi vrut să se asigure că nu fusese deranjat nimic.

— Luaţi loc.

Ea ezită, probabil puţin obişnuită să stea jos în birou în prezenţa fostului ambasador.

— Pe scaunul acesta… Vă rog…

Jaquette se supuse fără tragere de inimă, uitîndu-se la Maigret cu o privire mai bănuitoare ca niciodată.

Janvier se întoarse cu un pistol în mînă.

— Dă-i-l!

Ea nu vru să-l ia, deschise gura să vorbească, o închise la loc, iar Maigret ar fi putut să jure că fusese gata să spună: „Unde l-aţi găsit?”.

Arma o fascina. Îi era greu să-şi ia privirea de la ea.

— Recunoaşteţi pistolul?

— Cum aş putea să-l recunosc? Nu l-am cercetat niciodată de aproape şi presupun că n-a fost fabricat numai unul de felul acesta.

— E genul de armă deţinută de conte?

— Presupun.

— Mărimea?

— Nu mă pricep.

— Luaţi-l în mînă. Are aproape aceeaşi greutate?

Ea refuză categoric.

— N-ar folosi la nimic, pentru că nu m-am atins niciodată de cel aflat în sertar.

— Poţi să i-l duci înapoi agentului, Janvier.

— Mai aveţi nevoie de mine?

— Rămîneţi, vă rog. Presupun că nu ştiţi dacă contele a dat sau a împrumutat pistolul, nepotului, de pildă, sau altcuiva?

— De unde să ştiu? Ştiu doar că nu l-am mai văzut de mult timp.

— Contele de Saint-Hilaire se temea de hoţi?

— Bineînţeles că nu. Nici de hoţi, nici de asasini. Dovadă că, vara, dormea cu fereastra deschisă, deşi sîntem la parter şi oricine ar fi putut să intre în dormitor.

— Nu ţinea nici un obiect preţios în apartament?

— Dumneavoastră şi oamenii dumneavoastră ştiţi mai bine decît mine ce se află aici.

— Cînd aţi intrat în serviciul lui?

— Imediat după 1914. Se întorsese din străinătate. Valetul lui murise.

— Aveaţi, aşadar, vreo douăzeci de ani?

— Douăzeci şi opt.

— De cît timp vă aflaţi la Paris?

— De cîteva luni. Înainte trăiam împreună cu tatăl meu în Normandia. Tata murind, am fost obligată să muncesc.

— Aţi avut aventuri?

— Poftim?

— Vă întreb dacă aţi avut iubiţi sau aţi fost logodită.

Ea îl privi cu resentiment.

— Nimic din ceea ce credeţi.

— Aţi locuit, aşadar, singură cu contele de Saint-Hilaire în acest apartament?

— E ceva rău?

Maigret nu urmărea neapărat o ordine logică, fiindcă nimic nu i se părea logic în acest caz, şi trecea de la un subiect la altul ca şi cum ar fi căutat punctul sensibil. Janvier, întors în încăpere, se aşezase lîngă uşă. Cînd îşi aprinse o ţigară şi lăsă să-i cadă chibritul pe jos, bătrîna – căreia nu-i scăpa nimic – îl apostrofă imediat:

— Aţi putea să folosiţi o scrumieră.

— Apropo, contele fuma?

— A fumat mult timp.

— Ţigări?

— Ţigări de foi.

— În ultima vreme nu mai fuma?

— Nu. Din cauza bronşitei cronice.

— Părea totuşi perfect sănătos.

Doctorul Tudelle îi spusese lui Maigret, la telefon, că Saint-Hilaire trebuie să se fi bucurat de o sănătate excepţională.

— Un trup solid, o inimă în stare perfectă, nici o scleroză.

Dar unele organe erau prea deteriorate de gloanţe ca să permită un diagnostic complet.

— Cînd aţi intrat în serviciul lui era tînăr.

— Avea cu trei ani mai mult decît mine.

— Ştiaţi că era îndrăgostit?

— Îi duceam scrisorile la poştă.

— Nu eraţi geloasă?

— De ce-aş fi fost geloasă?

— Nu vi s-a întîmplat să vedeţi aici persoana căreia îi scria în fiecare zi?

— N-a pus niciodată piciorul în apartament.

— Dar aţi văzut-o?

Ea nu zise nimic.

— Răspundeţi. Cînd cazul va ajunge la tribunal, vi se vor pune întrebări mai stînjenitoare şi nu veţi avea dreptul să tăceţi.

— Nu ştiu nimic.

— V-am întrebat dacă aţi văzut-o pe această persoană.

— Da. Trecea pe stradă. Şi s-a mai întîmplat să duc scrisori pe care le înmînam personal.

— Pe-ascuns?

— Nu. Spuneam că vreau s-o văd şi eram condusă în apartamentul ei.

— Vă vorbea?

— Uneori, îmi punea întrebări.

— Vă referiţi la ce s-a întîmplat acum patruzeci de ani?

— Atunci şi mai recent.

— Ce fel de întrebări?

— Mai ales despre sănătatea domnului conte.

— Nu despre persoanele pe care le primea?

— Nu.

— L-aţi urmat pe domnul de Saint-Hilaire în străinătate?

— Peste tot!

— Ca ministru, apoi ca ambasador, era obligat să aibă un anumit nivel de viaţă. Ce rol aveaţi?

— Mă ocupam de el.

— Vreţi să spuneţi că nu eraţi pe picior de egalitate cu ceilalţi servitori, că nu trebuia să vă ocupaţi de bucătărie, de curăţenie, de recepţii?

— Supravegheam.

— Ce titlu aveaţi? Menajeră?

— N-aveam nici un titlu.

— Aţi avut iubiţi?

Ea luă o atitudine şi mai înţepată şi îl privi cu şi mai mult dispreţ.

— Aţi fost amanta lui?

Maigret se temu să nu se repeadă la el să-l zgîrie.

— Ştiu, din corespondenţă, că a avut aventuri.

— Era dreptul lui, nu?

— Eraţi geloasă?

— Mi se întîmpla să dau afară unele persoane, pentru că nu erau potrivite pentru el şi i-ar fi pricinuit necazuri.

— Cu alte cuvinte, vă preocupaţi de viaţa lui privată.

— Era prea bun. Era prea naiv.

— Îndeplinea totuşi cu distincţie rolul delicat de ambasador.

— Nu era acelaşi lucru.

— Nu l-aţi părăsit niciodată?

— Pomeneşte despre asta în scrisori?

Venise acum rîndul lui Maigret să nu răspundă. Insistă:

— Cît timp aţi stat despărţită de el?

— Cinci luni.

— În ce perioadă?

— Cînd era ministru în Cuba.

— De ce?

— Din cauza unei femei care a cerut să fiu dată afară.

— Ce gen de femeie?

Tăcere.

— De ce nu putea să vă sufere? Trăia cu el?

— Venea în fiecare zi şi petrecea deseori noaptea la legaţie.

— Unde v-aţi dus?

— Am închiriat o locuinţă mică lîngă Prado.

— Contele vă vizita?

— Nu îndrăznea, doar îmi telefona ca să-mi spună să am răbdare. Ştia că nu va dura. Mi-am luat totuşi bilet să mă întorc în Europa.

— Dar n-aţi plecat?

— A venit după mine cu o zi înainte de plecare.

— Îl cunoaşteţi pe prinţul Philippe?

— Dacă aţi citit scrisorile, nu mai e nevoie să mă întrebaţi. N-ar trebui să fie permisă citirea corespondenţei oamenilor care au murit.

— N-aţi răspuns.

— Îl vedem cînd era tînăr.

— Unde?

— În casa de pe strada Varenne. Era deseori împreună cu mama lui.

— Nu v-a trecut prin minte să-i telefonaţi prinţesei dimineaţă, înainte de-a vă duce la Ministerul de Externe?

Ea îl privi în ochi fără să clipească.

— De ce n-aţi făcut-o, dacă – după cum spuneţi – aţi servit mult timp ca om de legătură între ei doi?

— Pentru că e ziua funeraliilor.

— Şi pe urmă, în cursul dimineţii, cît am lipsit noi, n-aţi fost tentată s-o anunţaţi?

Bătrîna se uită la telefon.

— A fost permanent cineva în birou.

Agentul de poliţie de la intrare bătu şi deschise uşa.

— Nu ştiu dacă vă interesează, dar am crezut că fac bine aducîndu-vă ziarul.

Era un cotidian de după-amiază, care apăruse probabil cu o oră în urmă. Un titlu destul de mare, pe două coloane, în partea de jos a primei pagini, anunţa:

Moartea misterioasă a unui ambasador.

Textul era scurt.

În dimineaţa asta a fost descoperit, la domiciliul său de pe strada Saint-Dominique, cadavrul contelui Armand de Saint-Hilaire, mult timp ambasador al Franţei în diferite capitale, printre altele Roma, Londra şi Washington.

Pensionat de cîţiva ani, Armand de Saint-Hilaire a publicat două volume de memorii şi corecta şpalturile celui de-al treilea cînd, se pare, a fost asasinat.

Crima a fost descoperită dimineaţă devreme de o bătrînă servitoare.

Încă nu se ştie dacă mobilul a fost furtul sau au existat motive mai misterioase.

Maigret îi întinse ziarul bătrînei Jaquette şi se uită la telefon cu un aer ezitant. Se întreba dacă, în casa de pe strada Varenne, cineva citise ziarul sau dacă Isabelle fusese deja anunţată de cineva.

În acest caz, care va fi reacţia ei? Va îndrăzni să vină singură? Îşi va trimite fiul după informaţii? Se va mulţumi să aştepte în umbra palatului unde, în semn de doliu, obloanele fuseseră probabil închise?

Oare Maigret n-ar trebui să…

Se ridică, nemulţumit de el, nemulţumit de toate, şi se postă în faţa grădinii, lovindu-şi pipa de talpă ca s-o golească, spre indignarea bătrînei.

IV

Fata bătrînă, mărunţică şi ţeapănă pe scaunul ei, asculta cu uluire vocea comisarului, ce avea vibraţii pe care nu le cunoştea încă. E adevărat că nu i se adresa ei, ci unui personaj aflat la celălalt capăt al firului.

— Nu, domnule Cromières, n-am trimis nici un comunicat presei şi n-am invitat nici jurnalişti, nici fotografi, aşa cum fac, cu dragă inimă, domnii miniştri. Cît priveşte a doua întrebare, n-am nimic nou să vă aduc la cunoştinţă, nici vreo idee, după cum spuneţi, şi, dacă descopăr ceva, îi voi raporta imediat judecătorului de instrucţie…

Surprinse o privire furişă a bătrînei spre Janvier. Ai fi zis că-l lua drept martor în privinţa furiei reţinute a comisarului şi, schiţînd un zîmbet, părea să-i spună inspectorului: „Ai un şef!...”

Maigret îşi trase subalternul pe culoar.

— Dau o fugă la notar. Pune-i mai departe întrebări, fără să insişti, amabil, înţelegi ce vreau să spun. Poate vei avea mai mult noroc decît mine să te placă.

Era adevărat. Dacă ar fi bănuit, încă de dimineaţă, că ar avea de-a face cu o fată bătrînă încăpăţînată, l-ar fi luat cu el mai curînd pe tînărul Lapointe decît pe Janvier, pentru că, la Poliţia Judiciară, Lapointe avea cel mai mare succes pe lîngă femeile trecute de o anumită vîrstă. Una dintre ele chiar îi spusese dînd din cap: „Mă întreb cum un tînăr atît de bine-crescut ca dumneata poate să facă o astfel de meserie…” Şi adăugase: „Sînt sigură că te face să suferi”.

Comisarul ajunse în stradă, unde jurnaliştii lăsaseră numai pe unul dintre ei de pază, ceilalţi ducîndu-se să se răcorească într-un bistrou din apropiere.

— Nimic, nimic, bătrîne! N-ai de ce să te ţii după mine…

Nu mergea departe. Cazul nu impunea deplasări lungi. S-ar fi zis că, pentru toţi cei care erau amestecaţi, mai mult sau mai puţin, în această afacere, Parisul se reducea la cîteva străzi aristocratice.

Casa notarului, de pe strada Villersexel, era din aceeaşi epocă, avînd acelaşi stil cu cea de pe strada Saint-Dominique, cu o poartă mare la intrare, o scară lată cu covor roşu şi un ascensor care urca probabil lin, fără zgomot. Dar nu avu nevoie de el, pentru că biroul notarului se afla la etajul întîi. Clanţele de aramă ale uşii duble erau bine lustruite, ca şi plăcuţa care îi invita pe vizitatori să intre fără să sune.

— Dacă iar o să am de-a face cu un bătrîn…

Dar zări, plăcut surprins, printre funcţionari o femeie drăguţă de vreo treizeci de ani.

— Cu maestrul Aubonnet, vă rog.

Desigur, biroul era cam prea liniştit, puţintel solemn, dar nu-l lăsară să aştepte şi îl poftiră aproape imediat într-o încăpere mare, unde un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani se ridică să-l primească.

— Sînt comisarul Maigret… Am venit în legătură cu unul dintre clienţii dumneavoastră, contele de Saint-Hilaire.

Interlocutorul îi răspunse zîmbind:

— Atunci, nu cu mine trebuie să vorbiţi, ci cu tatăl meu. Mă duc să văd dacă e liber în acest moment.

Domnul Aubonnet-fiul trecu în altă încăpere şi rămase acolo un timp.

— Pe aici, vă rog, domnule Maigret…

Bineînţeles, comisarul avea acum în faţă un bătrîn adevărat, care nici măcar nu era în stare foarte bună. Aubonnet-tatăl stătea, clipind întruna, într-un fotoliu cu spetează înaltă şi avea expresia buimăcită a unui om care a fost deranjat în timpul siestei.

— Să vorbiţi tare, îi recomandă fiul lăsîndu-i singuri.

Maestrul Aubonnet fusese probabil foarte gras. Îşi păstrase o anumită rotunjime a burţii, dar corpul îi era moale, cu pliuri peste tot. Într-un picior avea un pantof şi în celălalt, un papuc de pîslă, din cauza gleznei umflate.

— Presupun că aţi venit să-mi vorbiţi despre bietul meu prieten?

Avea şi gura moale, iar silabele pe care le rostea formau un fel de amestecătură. În schimb, nu era nevoie să pună întrebări ca să-i declanşeze bătrînului limbuţia.

— Închipuiţi-vă că eu şi Saint-Hilaire ne-am cunoscut la colegiul Stanislas… Cîţi ani sînt de atunci?... O clipă… Am şaptezeci şi şapte de ani… Aşadar, acum şaizeci de ani eram în aceeaşi clasă de retorică… El voia să urmeze o carieră diplomatică… Visul meu era să intru la Şcoala de cavalerie de la Saumur… Încă mai erau cai în vremea aceea… Cavaleria nu era motorizată… Ştiţi că n-am avut ocazia să călăresc în viaţa mea? Pentru că eram singur la părinţi şi trebuia să preiau biroul de notar al tatălui meu.

Maigret nu-l întrebă dacă acest tată locuia deja în aceeaşi casă.

— Încă din colegiu, Saint-Hilaire era un om de viaţă, dar unul dintr-o specie rară, rafinat pînă în vîrful unghiilor...

— Presupun că a lăsat la dumneavoastră un testament?

— Nepotul lui, micul Mazeron, mi-a pus aceeaşi întrebare mai devreme. L-am asigurat…

— Nepotul moşteneşte toate bunurile?

— Nu, nu toate bunurile. Cunosc testamentul pe de rost, pentru că a fost scris sub îndrumarea mea.

— Cu mult timp în urmă?

— Ultimul datează de vreo zece ani.

— Testamentele de dinainte erau diferite?

— Numai în detalii. N-am putut să-i arăt documentul nepotului, avînd în vedere că trebuie să fie de faţă toate persoanele interesate.

— Şi care sunt acestea?

— Fără să intru în detalii, Alain Mazeron, care moşteneşte imobilul de pe strada Saint-Dominique şi, în general, averea contelui, ce nu e, de altfel, foarte mare. Jaquette Larrieu, menajera, primeşte o rentă viageră care îi permite să-şi sfîrşească zilele confortabil. Cît priveşte mobila, bibelourile, tablourile, obiectele personale, acestea au fost lăsate de Saint-Hilaire unei vechi prietene…

— Isabelle de V…

— Văd că ştiţi.

— O cunoaşteţi?

— Destul de bine. Îl cunoşteam mai ales pe soţ, unul dintre clienţii mei. Nu e destul de surprinzător că amîndoi au ales acelaşi notar?

— Nu se temeau că ar fi putut să se întîlnească aici?

— Nu s-a întîmplat niciodată. Probabil nu s-au gîndit şi mă întreb dacă asta i-ar fi jenat foarte mult. Vedeţi, erau făcuţi, dacă nu să fie prieteni, cel puţin să se stimeze, pentru că amîndoi erau oameni de onoare şi, în plus, oameni cu gust…

Pînă şi cuvintele păreau ivite din trecut! Maigret nu mai auzise de mult expresia *om de onoare*.

Bătrînul notar rîse tăcut, în fotoliul lui, la un gînd fugar.

— Da, oameni cu gust! repetă el maliţios. Ba chiar s-ar putea adăuga că aveau, în unele domenii, gusturi identice… Acum, cînd au murit, nu cred că trădez secretul profesional spunîndu-vă asta, avînd în vedere că şi dumneavoastră sînteţi obligat să fiţi discret. Un notar este aproape întotdeauna un confident… Saint-Hilaire era şi un vechi prieten şi venea să-mi povestească trăsnăile pe care le făcea. Timp de aproape un an, el şi prinţul au avut aceeaşi amantă, o fată frumoasă, cu piept generos, care juca în nu ştiu ce reviste bulevardiere… Nici unul nu ştia… Avea fiecare ziua lui…

Bătrînul se uita la Maigret cu o privire parşivă.

— Oamenii ăştia ştiau să trăiască… Nu mă mai ocup de afaceri de cîţiva ani; mi-a luat locul fiul meu. Cobor totuşi zilnic în biroul meu şi continui să le acord asistenţă vechilor mei clienţi…

— Saint-Hilaire avea prieteni?

— Cu prietenii a fost ca şi cu clienţii despre care vă vorbesc. La vîrsta noastră, vedem oamenii murind unul după altul. Cred că, pînă la urmă, rămăsesem ultimul pe care îl vizita. Avea încă picioare zdravene şi-şi făcea plimbarea zilnică. Se întîmpla să urce să mă vadă şi să se aşeze acolo unde staţi acum…

— Despre ce vorbeaţi?

— Despre vremurile noastre, bineînţeles, mai cu seamă despre cele în care ne-am cunoscut la colegiul Stanislas. Ţin minte şi acum majoritatea numelor. E uimitor cît de mulţi au făcut o mare carieră. Unul dintre colegi, care nu era cel mai inteligent, a fost de nu ştiu cîte ori preşedintele Consiliului şi a murit abia anul trecut. Altul a ajuns la Academie, cu titlu militar…

— Saint-Hilaire avea duşmani?

— Cum şi-ar fi făcut? Pe plan profesional, n-a dat deoparte pe nimeni, cum se întîmplă deseori azi. Posturile le-a obţinut aşteptîndu-şi cu răbdare rîndul. Iar în memoriile sale n-ai să găseşti nici o reglare de conturi, motiv pentru care puţini le-au citit…

— Şi cei din familia de V…

Notarul îl privi surprins.

— V-am vorbit deja despre prinţ. Era la curent cu toată povestea, bineînţeles, şi ştia că Saint-Hilaire îşi va respecta cuvîntul. Dacă nu s-ar fi temut de ce-ar fi spus lumea, sînt sigur că Armand ar fi fost primit în casa de pe strada Varenne şi ar fi fost poate şi poftit la masă.

— Fiul ştie şi el?

— Bineînţeles.

— Ce fel de om e?

— Nu cred că e de anvergura tatălui. E adevărat că nu-l cunosc chiar atît de bine. Pare mai închis în sine, ceea ce se explică prin greutatea de-a purta, în epoca noastră, un nume atît de mare ca al lui. Viaţa mondenă nu-l interesează. E văzut puţin la Paris. În cea mai mare parte a anului locuieşte în Normandia, cu soţia şi copiii, ocupîndu-se de ferme, de cai…

— L-aţi văzut recent?

— Îl voi vedea mîine, ca şi pe mama lui, la deschiderea testamentului, astfel că va trebui să mă ocup de două succesiuni în aceeaşi zi.

— Prinţesa nu v-a telefonat în după-amiaza asta?

— Nu încă. Dacă citeşte ziarul sau află vestea de la cineva, probabil că va lua legătura cu mine. Tot nu înţeleg de ce a fost asasinat bătrînul meu prieten. Dacă s-ar fi întîmplat în altă parte, nu la el în casă, aş fi putut să jur că asasinul a greşit persoana.

— Presupun că Jaquette Larrieu a fost amanta lui?

— Nu e cuvîntul potrivit. Să ştiţi că Saint-Hilaire nu mi-a spus niciodată nimic despre asta. Dar îl cunoşteam. Am cunoscut-o şi pe Jaquette cînd era tînără şi era o fată tare drăguţă. Iar Armand lăsa rareori o fată drăguţă în preajma lui fără să-şi încerce norocul. Făcea asta oarecum ca un estet, dacă puteţi să înţelegeţi. E foarte posibil ca, ivindu-se ocazia...

— Jaquette n-are familie?

— Eu nu ştiu să aibă. Dacă a avut fraţi şi surori, e aproape sigur că au murit de mult.

— Vă mulţumesc…

— Presupun că sînteţi grăbit? În orice caz, să ştiţi că vă stau la dispoziţie. Păreţi om cinstit şi sper să prindeţi canalia care a făcut asta.

Mereu aceeaşi impresie că se cufunda într-un trecut dispărut, într-o lume care parcă se volatilizase. Şi era derutant să revii în stradă, la Parisul viu, la femeile care făceau piaţa în pantaloni colanţi, la barurile cu mobile nichelate, la automobilele care trepidau la stopuri.

Comisarul se îndreptă spre strada Jacob, dar pe uşa prăvăliei cu obloanele lăsate găsi un carton cu chenar negru, pe care scria:

Închis din cauza unui deces în familie.

Apăsă de cîteva ori butonul soneriei. Nici un răspuns. Apoi trecu pe celălalt trotuar să se uite la ferestrele de la etajul întîi. Erau deschise, dar nu se auzea nici un zgomot. O femeie cu păr arămiu şi cu sîni mari şi moi se ivi din umbra unei galerii de tablouri.

— Dacă îl căutaţi pe domnul Mazeron, să ştiţi că nu e acasă. L-am văzut plecînd pe la prînz, după ce a tras obloanele.

Femeia nu ştia unde se dusese.

— Nu e prea sociabil…

Maigret avea să dea ochii şi cu Isabelle de V…, bineînţeles, dar vizita asta îl impresiona şi prefera s-o amîne, să se străduiască întîi să mai afle cîte ceva. Rareori fusese atît de derutat în faţa unor oameni. Oare un psihiatru, un învăţător sau un romancier, după cum scria în articolul din *The Lancet*, ar fi putut să înţeleagă mai bine nişte personaje ivite din alt secol?

Un singur lucru era sigur: contele Armand de Saint-Hilaire, bătrîn blajin şi inofensiv şi om de onoare, ca să reia cuvintele notarului, fusese asasinat la el în casă de cineva de care nu-i era deloc teamă.

Crima unui hoţ, accidentală, crima anonimă şi stupidă era exclusă, mai întîi pentru că nu dispăruse nimic şi apoi pentru că fostul ambasador stătea liniştit la birou cînd primul glonţ, tras de aproape, îi distrusese faţa.

Ori îi deschisese chiar el uşa vizitatorului, ori acesta avea o cheie a apartamentului, deşi Jaquette spunea că existau numai două chei, a ei şi a contelui.

Maigret, cu capul plin de aceste gînduri confuze, intră într-un bar, comandă un pahar cu bere şi se închise în cabina telefonică.

— Moers?... Ai la îndemînă inventarul?... Vezi dacă este menţionată vreo cheie… Da, cea a uşii de la intrare… Cum?... Da?... Unde a fost găsită?... În buzunarul pantalonilor?... Mulţumesc… Nimic nou?... Nu… Mă întorc la birou mult mai tîrziu… Dacă ai ceva să-mi comunici, sună-l pe Janvier, care a rămas în apartamentul victimei…

În buzunarul mortului fusese găsită una dintre cele două chei şi Jaquette o avea pe a sa, pentru că o folosise să descuie uşa de dimineaţă, cînd Maigret şi omul de la Externe intraseră în urma ei în apartament.

Nu există crimă fără mobil. Ce mai rămînea după excluderea furtului? O crimă pasională între bătrîni? O dramă provocată din interes?

Jaquette Larrieu primea o rentă viageră mai mult decît suficientă, lucru afirmat chiar de notar.

Nepotul moştenea imobilul şi cea mai mare parte a averii.

Apoi, era greu să-ţi imaginezi că, după ce abia îi murise soţul, Isabelle ar fi avut ideea să vină…

Nu! Nici o explicaţie nu era satisfăcătoare, iar cei de la Externe excludeau în mod categoric orice mobil politic.

— Strada Pompe! îi spuse şoferului unui taxi galben.

— Am înţeles, domnule comisar.

Faptul că oamenii îl recunoşteau nu-l mai măgulea de mult. Portăreasa îl trimise la etajul al cincilea, unde o femeie scundă şi brunetă, destul de drăguţă, întredeschise mai întîi uşa, apoi îl pofti să intre într-un apartament incendiat de soare.

— Scuzaţi dezordinea… Lucram la o rochie pentru fiica mea.

Purta pantaloni colanţi, din mătase neagră, care se mulau pe corpul ei durduliu.

— Presupun că aţi venit în legătură cu crima şi mă întreb ce speraţi să aflaţi de la mine.

— Copiii nu sînt acasă?

— Fata cea mare e în Anglia, ca să înveţe limba. Locuieşte la o familie, unde e bonă şi are casă şi masă, iar cea mică lucrează. Pentru ea…

Şi arătă, pe masă, spre o pînză subţire şi colorată, din care croia o rochie.

— Presupun că aţi stat de vorbă cu soţul meu?

— Da.

— Cum a reacţionat?

— E mult de cînd nu l-aţi mai întîlnit?

— Aproape trei ani.

— Şi pe contele de Saint-Hilaire?

— Ultima dată a venit aici cu puţin înainte de Crăciun. Le-a adus cadouri fetelor. Aşa a fost întotdeauna. Chiar şi cînd era plecat cu slujba în străinătate şi ele erau încă mici, nu uita niciodată Crăciunul şi le trimitea cîte ceva. Aşadar, au păpuşi din toate ţările. Le puteţi vedea în camerele lor.

Nu avea mai mult de patruzeci de ani şi rămăsese foarte atrăgătoare.

— E adevărat ce scriu ziarele? A fost asasinat?

— Vorbiţi-mi despre soţul dumneavoastră.

Femeia se întunecă brusc la faţă.

— Ce vreţi să vă spun?

— V-aţi căsătorit din dragoste? Dacă nu mă înşel, el e mult mai în vîrstă.

— Numai cu zece ani. N-a arătat niciodată tînăr.

— L-aţi iubit?

— Nu ştiu. Locuiam singură cu tatăl meu, care era un om înăcrit. Se socotea un mare artist necunoscut şi suferea că-şi cîştiga traiul restaurînd tablouri. Eu lucram într-un magazin de pe Marile Bulevarde. L-am întîlnit pe Alain. Nu vă e sete?

— Nu, mulţumesc. Am băut adineauri un pahar cu bere. Continuaţi…

— Poate că m-a atras aerul lui misterios. Nu era ca alţii, vorbea puţin şi ceea ce spunea era întotdeauna interesant. Ne-am căsătorit şi am avut

imediat o fată.

— Locuiaţi pe strada Jacob?

— Da. Îmi plăceau strada şi micul nostru apartament de la etajul întîi. La vremea aceea contele de Saint-Hilaire era încă ambasador, la Washington, dacă nu mă înşel. Într-un concediu a venit să ne vadă, apoi ne-a primit la el, pe strada Saint-Dominique. M-a impresionat foarte mult.

— Care erau relaţiile lui cu nepotul?

— Nu ştiu cum să spun. Era un om care se arăta amabil cu toată lumea. Părea surprins că eram soţia nepotului său.

— De ce?

— Abia după mult timp am crezut că înţeleg şi tot nu sînt sigură. Îl cunoştea probabil pe Alain mai bine decît credeam eu, în orice caz, mai bine ca mine la acea vreme…

Se întrerupse, îngrijorată parcă de ceea ce spusese.

— N-aş vrea să las impresia că vorbesc aşa din ranchiună, pentru că eu şi soţul meu ne-am despărţit. De altfel, eu am plecat.

— Şi n-a încercat să vă reţină?

Aici mobila era modernă, pereţii de culoare deschisă şi se întrezărea o bucătărie albă, unde domnea ordinea. Zgomote familiare veneau dinspre stradă, în timp ce, destul de aproape, se zărea verdele odihnitor al bătrînei Bois de Boulogne.

— Presupun că nu-l bănuiţi pe Alain?

— Sincer vorbind, încă nu bănuiesc pe nimeni, dar nu exclud nici o ipoteză.

— Aţi greşi, sînt sigură. După părerea mea, Alain e un om nefericit, care n-a putut niciodată să se adapteze şi nu se va adapta niciodată. Nu e surprinzător că, părăsindu-mi tatăl pentru că era un om înăcrit, m-am căsătorit cu un bărbat şi mai înăcrit decît el? N-am observat decît în timp. În fond, nu l-am văzut niciodată mulţumit şi mă întreb acum dacă i s-a întîmplat să zîmbească. Totul îl nelinişteşte, sănătatea şi afacerile, ce cred

oamenii despre el, privirile vecinilor şi ale clienţilor… Crede că toată lumea are ceva cu el. E greu de explicat. Să nu rîdeţi de ce voi spune. Cînd trăiam cu el, aveam impresia că-l aud gîndind de dimineaţa pînă seara, ceva enervant ca tic-tacul unui ceas deşteptător. Se mişca în tăcere, se uita la mine brusc, ca şi cum ochii lui ar fi fost îndreptaţi spre interior, unde nu puteam să ştiu ce se petrecea. E tot aşa palid?

— Da, e palid.

— Era la fel şi cînd l-am întîlnit, şi cînd eram la ţară sau la mare. O paloare parcă artificială… Şi nimic nu se manifesta în exterior. Nu exista nici un contact posibil. Ani de zile am dormit în acelaşi pat şi mi se întîmpla, trezindu-mă, să mă uit la el ca la un străin. Era crud…

Încercă să se corecteze.

— Probabil exagerez. Se credea drept, voia cu toată tăria să fie drept. Era o manie. Era drept cu meticulozitate şi asta m-a făcut să vorbesc de cruzime. Am observat asta mai ales cînd am avut copiii. Îi privea la fel cum mă privea pe mine şi cum îi privea pe ceilalţi, cu o luciditate rece. Dacă făceau o prostioară, încercam să-i apăr. „La vîrsta lor, Alain…” – „Nu văd nici un motiv să se obişnuiască să trişeze”, răspundea. Era una dintre expresiile lui preferate. Să trişeze! Mici minciuni! Mici laşităţi! Arăta aceeaşi intransigenţă faţă de cele mai mici detalii ale vieţii. „De ce ai cumpărat peşte?” Încercam să-i explic… „Spusesem viţel.” – „Cînd m-am dus la piaţă…” Dar el repeta cu încăpăţînare: „Spusesem viţel şi n-aveai de ce să iei peşte”.

Se întrerupse din nou.

— Nu vorbesc prea mult? Nu spun prostii?

— Continuaţi.

— Am terminat. După ani de zile, am crezut că am priceput ce înţeleg americanii prin cruzime mentală şi de ce a devenit la ei un motiv de divorţ. Există învăţători sau învăţătoare care, fără să ridice glasul, fac să domnească în clasă un fel de teroare. Cu Alain, eu şi fetele mele ne

sufocam, fără să avem măcar consolarea de a-l vedea plecînd la birou. Era jos, sub picioarele noastre, de dimineaţă pînă seara, urca de zece ori pe zi să vadă ce făceam. Trebuia să-i dau socoteala pentru fiecare franc. Cînd ieşeam, voia să ştie pe unde o luam şi apoi mă întreba despre persoanele cu care vorbisem, despre ce spusesem şi ce mi se răspunsese.

— L-aţi înşelat?

Femeia nu se indignă. Maigret avu chiar impresia că era tentată să zîmbească cu oarecare satisfacţie, ba chiar cu oarecare apetenţă, dar se abţinu.

— De ce mă întrebaţi? Vi s-a vorbit despre mine?

— Nu.

— Cît am trăit cu el, n-am făcut nimic care să mi se poată reproşa.

— Ce v-a hotărît să plecaţi?

— Ajunsesem la capătul puterilor. Mă sufocam, v-am spus, şi voiam ca fiicele mele să crească într-o atmosferă mai respirabilă.

— Nu aveaţi motive mai personale să vă redobîndiţi libertatea?

— Poate.

— Fetele ştiu?

— Nu le-am ascuns că am un prieten şi-mi dau dreptate.

— Locuiţi împreună?

— Mă duc la el. E un văduv, de vîrsta mea, care n-a fost mai fericit cu soţia lui decît eu cu soţul meu, aşa încît avem aerul că lipim bucăţile.

— Locuieşte în cartier?

— Chiar aici în casă, două etaje mai jos. E medic. Îi veţi vedea placa pe uşă. Dacă, într-o zi, Alain acceptă divorţul, avem intenţia să ne căsătorim, dar mă îndoiesc că va fi de acord. E foarte catolic, mai mult din tradiţie decît din convingere.

— Soţul cîştigă bine?

— Cînd mai bine, cînd mai prost. Cînd l-am părăsit, ne-am înţeles să-mi dea o pensie modestă pentru fete. S-a ţinut de cuvînt timp de cîteva luni. Pe

urmă au fost întîrzieri. Şi, în sfîrşit, nu ne-a mai trimis nimic, sub pretextul că erau destul de mari ca să-şi cîştige existenţa. Dar asta nu înseamnă că e un asasin, nu?

— Ştiaţi de relaţia unchiului său?

— Vă referiţi la Isabelle?

— Aţi aflat că prinţul de V… a murit duminică dimineaţă şi că a fost înmormîntat azi?

— Am citit în ziar.

— Credeţi că, dacă ar fi trăit, Saint-Hilaire s-ar fi căsătorit cu prinţesa?

— Tot ce se poate. A sperat toată viaţa că vor fi uniţi într-o zi. Mă înduioşa cînd îl auzeam vorbind despre ea ca despre o fiinţă aparte, o creatură aproape supranaturală, cu toate că era un om care aprecia realităţile existenţei, uneori poate puţin cam mult…

De data asta zîmbi fără reţinere.

— Într-o zi, e mult de-atunci, m-am dus să-l văd, nu mai ştiu de ce, şi mi-a fost destul de greu să scap din mîinile lui. Nu era deloc jenat. Pentru el era cît se poate de firesc…

— Soţul a aflat?

— Bineînţeles că nu, răspunse ea ridicînd din umeri.

— Era gelos?

— În felul lui. Aveam puţine raporturi, dacă înţelegeţi ce vreau să spun, şi era întotdeauna ceva rece, aproape mecanic. M-ar fi condamnat nu pentru că sînt atrasă de alt bărbat, ci pentru că fac o greşeală, un păcat, pentru că comit o trădare, un act pe care îl considera murdar. Îmi cer scuze dacă am vorbit prea mult şi par să-i aduc învinuiri, dar nu-i aşa. Aţi văzut că nu vreau să par mai bună decît sînt. Nu mai am chiar atît de mult timp ca să mă simt femeie şi vreau să profit…

Avea gura cărnoasă şi ochii strălucitori. De cîteva minute îşi tot schimba poziţia picioarelor unul peste celălalt.

— Chiar nu vreţi să beţi ceva?

— Nu, mulţumesc. E timpul să plec.

— Presupun că totul rămîne între noi.

Maigret îi zîmbi şi se îndreptă spre uşă, unde ea îi întinse o mînă durdulie şi caldă.

— O să lucrez mai departe la rochia fetei mele, zise ea parcă cu regret.

Astfel, ieşise un moment din cercul bătrînilor. Părăsind apartamentul doamnei Mazeron, regăsi fără mirare strada, cu zgomotele şi mirosurile ei.

Opri imediat un taxi şi ceru să fie dus pe strada Saint-Dominique. Înainte de-a intra în clădire, se gîndi să bea totuşi paharul cu bere refuzat la doamna Mazeron şi în bar stătu alături de şoferi de la ministere şi de la mari firme.

Reporterul nu-şi părăsise postul.

— Aţi văzut că n-am încercat să vă urmăresc. Nu puteţi să-mi spuneţi la cine aţi fost?

— La notar.

— Aţi aflat ceva nou?

— Nimic.

— Şi tot nici o pistă?

— Nici una.

— Sigur nu e vorba de o afacere politică?

— Aşa se pare.

Agentul în uniformă era şi el acolo. Maigret sună la uşă, lîngă casa ascensorului. Janvier, fără haină, veni imediat să-i deschidă, iar Jaquette nu mai era în birou.

— Ce-ai făcut cu ea? Ai lăsat-o să iasă?

— Nu. A încercat, după telefon, pretinzînd că nu mai era nimic de mîncare în casă.

— Unde e?

— În camera ei. Se odihneşte.

— Despre ce telefon vorbeşti?

— La o jumătate de oră după ce-aţi plecat, a sunat telefonul şi am răspuns eu. Am auzit o voce de femeie destul de slabă. „Cine e la telefon?”, a întrebat. În loc să răspund, am întrebat şi eu: „Cine întreabă?”. – „Aş vrea să vorbesc cu domnişoara Larrieu.” – „Cine o caută?” Au urmat cîteva clipe de tăcere, apoi: „Prinţesa de V…” În timpul acesta, Jaquette mă privea ca o persoană care ştie despre ce-i vorba. „V-o dau.” I-am întins receptorul şi a spus imediat: „Eu sînt, doamnă prinţesă… Da… Aş fi vrut să vin, dar aceşti domni nu-mi dau voie să ies… Apartamentul a fost plin de oameni cu tot felul de aparate… Mi-au pus întrebări ore întregi şi chiar şi acum un inspector ascultă ce vorbesc…”

Janvier făcu o pauză şi adăugă:

— Părea să mă sfideze. Mai departe mai mult a ascultat. „Da… Da, doamnă prinţesă… Da… Înţeleg… Nu ştiu… Nu… Da… Voi încerca… Şi eu aş vrea… Mulţumesc, doamnă prinţesă…”

— Ce-a spus pe urmă?

— Nimic. S-a aşezat la loc pe scaun. După un sfert de oră de tăcere, a murmurat cu regret: „Presupun că n-o să mă lăsaţi să ies? Chiar dacă nu mai e nimic de mîncare în casă şi trebuie să mă lipsesc de masa de seară?” – „Ne vom ocupa de asta puţin mai tîrziu.” – „Atunci, nu văd ce mai facem unul în faţa celuilalt şi prefer să mă duc să mă odihnesc. E voie?”. De atunci e în camera ei. A încuiat uşa.

— N-a venit nimeni?

— Nu. Telefoane de la o agenţie de presă americană şi de la ziarele din provincie.

— N-ai scos nimic de la Jaquette?

— I-am pus întrebări cît se poate de nevinovate, în speranţa că-i voi cîştiga încrederea. S-a mărginit să spună pe un ton zeflemitor: „Tinere, nu mai vinde castraveţi grădinarului. Dacă şeful dumitale îşi închipuie c-o să-ţi fac confidenţe…”

— N-a sunat nimeni de la Quai?

— Nu. Numai judecătorul de instrucţie.

— Vrea să mă vadă?

— Să-i telefonaţi dacă apare ceva nou. A primit vizita lui Alain Mazeron.

— Şi nu spuneai nimic?

— Am păstrat asta pentru sfîrşit. Nepotul s-a dus, aşadar, la el ca să se plîngă că aţi citit, fără încuviinţarea lui, corespondenţa privată a lui Saint-Hilaire. Cere, în calitate de executor testamentar, ca apartamentul să fie sigilat pînă la citirea testamentului.

— Şi judecătorul ce i-a răspuns?

— Să vorbească cu dumneavoastră.

— Şi Mazeron nu s-a întors aici?

— Nu. Poate e pe drum, pentru că n-a trecut mult de cînd am primit telefonul. Credeţi c-o să vină?

Maigret ezită, însă pînă la urmă deschise o carte de telefon, unde găsi ceea ce căuta, apoi – în picioare, cu un aer grav, fără tragere de inimă – formă un număr.

— Alo! Casa de V…? Aş vrea să vorbesc cu prinţesa de V… Comisarul Maigret de la Poliţia Judiciară… Da, aştept…

În încăpere domnea parcă acum un alt fel de linişte şi Janvier se uita la şeful lui ţinîndu-şi răsuflarea. Trecură cîteva minute.

— Nu, nu închid… Mulţumesc… Alo… Da, comisarul Maigret, doamnă…

Nu era vocea lui de fiecare zi şi simţea o oarecare emoţie, ca atunci cînd, copil fiind, i se adresa contesei de Saint-Fiacre.

— Am crezut că aţi dori poate să iau legătura cu dumneavoastră, măcar să vă dau cîteva detalii… Da… Da… Cînd doriţi… Voi veni acolo peste o oră.

Cei doi bărbaţi se priviră în tăcere. Maigret oftă în cele din urmă şi zise:

— E mai bine să rămîi aici. Telefonează-i lui Lucas să-ţi trimită pe cineva, de preferinţă pe Lapointe. Bătrîna va putea să iasă cînd doreşte şi unul dintre voi o va urmări.

Avea o oră înaintea lui. Ca să-şi omoare timpul, scoase un teanc de scrisori din biblioteca cu perdele verzi.

Ieri v-am zărit la Longchamp, în redingotă, şi ştiţi cît de mult îmi plăceţi aşa. Aveaţi la braţ o roşcată drăguţă care…

V

Maigret nu se aştepta să găsească o casă care mai mirosea încă a înmormîntare, ca la oamenii simpli şi chiar la burghezi, cu iz de lumînări şi de crizanteme, o văduvă cu ochii roşii, rude în doliu venite de departe, care mîncau şi beau. Din cauza copilăriei petrecute la ţară, mirosul de alcool, mai ales de rachiu de drojdie, rămînea asociat pentru el cu moartea şi cu funeraliile.

„Bea asta, Catherine, i se spunea văduvei înainte să se pornească la biserică şi la cimitir. O să te-ntărească.”

Ea bea plîngînd. Bărbaţii beau la han, apoi – la întoarcere – acasă.

Dacă draperii funerare împodobiseră dimineaţă poarta mare de la intrare, ele fuseseră luate de mult şi curtea de onoare îşi recăpătase aspectul obişnuit, jumătate umbră, jumătate soare, cu un şofer în uniformă care spăla o maşină lungă şi neagră, trei automobile, dintre care unul sport, cu caroserie galbenă, aşteptînd la peron.

Spaţiul era la fel de mare ca la Élysée şi Maigret îşi amintea că în palatul de V… aveau loc deseori baluri şi licitaţii de caritate.

Ajungînd în capătul de sus al treptelor, deschise uşa cu geam şi se pomeni singur într-un hol cu dale de marmură. Uşi cu două batante, deschise în stînga şi în dreapta, îi permiteau să zărească saloane de ceremonie, unde obiectele, probabil monedele vechi şi tabacherele despre care i se vorbise, erau expuse ca la muzeu.

Trebuia oare să se îndrepte spre una dintre acele uşi, să urce scara dublă care ducea la primul etaj? Încă mai ezita cînd majordomul, apărut Dumnezeu ştie de unde, se apropie fără zgomot, îi luă pălăria din mîini şi murmură fără să-l întrebe de nume:

— Pe aici.

Maigret îşi urmă ghidul pe scară şi traversă, la etajul întîi, alt salon, apoi o încăpere lungă, care trebuie să fi fost o galerie de tablouri. Nu-l lăsară să aştepte. Servitorul întredeschise o uşă şi anunţă cu glas domol:

— Domnul comisar Maigret.

Budoarul în care intră nu dădea spre curtea de onoare, ci spre o grădină, unde frunzişul copacilor plini de păsări atingea uşor cele două ferestre deschise.

Cineva se ridică dintr-un fotoliu şi o clipă nu înţelese că era femeia la care venise, prinţesa Isabelle. Uimirea lui era probabil foarte evidentă, fiindcă, apropiindu-se, prinţesa întrebă:

— Vă aşteptaţi să arăt altfel, nu-i aşa?

Nu îndrăzni să răspundă că da. Tăcu, surprins. Mai întîi, chiar dacă era îmbrăcată în negru, nu dădea impresia că ar fi în doliu, era greu să spui de ce. Nu avea nici ochii roşii. Nu părea copleşită de durere.

Era mai scundă decît în fotografii, dar – spre deosebire de bătrîna Jaquette, de pildă – nu se pipernicise din cauza anilor. Comisarul nu avea timp să-şi analizeze impresiile. Urma s-o facă mai tîrziu. Deocamdată înregistra mecanic. Cel mai mult îl surprindea să descopere o femeie durdulie, cu obraji plini şi netezi, cu corpul dolofan. Şoldurile, abia vizibile în rochia de prinţesă din fotografia din camera lui Saint-Hilaire, deveniseră la fel de late ca ale unei fermiere.

Budoarul în care se aflau era oare încăperea unde stătea în cea mai mare parte a timpului? Tapiserii vechi împodobeau pereţii. Parchetul lucea, fiecare mobilă era la locul ei şi, fără vreun motiv anume, asta îi amintea lui Maigret de mănăstirea unde, pe vremuri, se ducea să-şi viziteze una dintre mătuşi, care era călugăriţă.

— Luaţi loc, vă rog.

Îi indică un fotoliu aurit, însă el îi preferă un scaun, chiar dacă se temea să nu-i facă picioarele delicate să pîrîie.

— Primul meu gînd a fost să vin acolo, îi mărturisi ea aşezîndu-se, dar mi-am dat seama că fusese probabil luat. Cadavrul a fost dus la Institutul Medico-Legal, nu-i aşa?

Nu-i era teamă de cuvinte, de imaginile pe care le evocau. Avea o faţă senină, aproape zîmbitoare, şi asta îi amintea tot de mănăstire, de seninătatea măicuţelor, care nu par niciodată să se afle cu adevărat în lumea asta.

— Ţin să-l văd pentru ultima dată. O să vă vorbesc despre asta imediat. Întîi vreau să ştiu dacă a suferit. Răspundeţi-mi sincer.

— Fiţi liniştită, doamnă. Contele de Saint-Hilaire a murit pe loc.

— Se afla în biroul lui?

— Da.

— Aşezat?

— Da. Se pare că era ocupat cu corectarea unor şpalturi.

Ea închise ochii, vrînd parcă să dea timp imaginii să se formeze în minte, iar Maigret prinse destul curaj ca să pună şi el o întrebare.

— Aţi mai fost în apartamentul de pe strada Saint-Dominique?

— O singură dată, cu mult timp în urmă, cu complicitatea lui Jaquette. Alesesem o oră la care eram sigură că el nu se afla acolo. Voiam să cunosc atmosfera în care locuia, să mi-l pot închipui în casă, în diferitele încăperi.

Apoi, brusc, îi trecu prin minte o idee.

— N-aţi citit scrisorile?

Maigret ezită, dar preferă să spună adevărul.

— Le-am răsfoit. Nu pe toate…

— Au rămas în biblioteca Empire cu grilaj auriu?

El încuviinţă din cap.

— Bănuiam că le-aţi citit. Nu vă fac nici un reproş. Înţeleg că vă faceţi datoria.

— Cum aţi aflat de moartea lui?

— De la nora mea. Philippe, fiul meu, a venit din Normandia cu soţia şi copiii pentru funeralii. Mai devreme, cînd ne-am întors de la cimitir, nora mea s-a uitat pe ziarele pe care servitorii le pun de obicei pe o masă din hol.

— Nora dumneavoastră ştie?

Prinţesa îl privi cu o surprindere care friza candoarea. Dacă n-ar fi fost vorba de ea, poate s-ar fi gîndit că femeia juca un rol.

— Ce să ştie?

— Despre relaţia cu contele de Saint-Hilaire.

Şi zîmbetul ei era unul de călugăriţă.

— Bineînţeles. Cum s-ar fi putut să nu ştie? Nu ne-am ascuns niciodată. Nu era nimic ruşinos între noi. Armand era un prieten foarte drag…

— Fiul dumneavoastră îl cunoştea?

— Fiul meu ştia şi el totul şi, copil fiind, s-a întîmplat să i-l arăt de departe pe Armand. Cred că prima dată a fost la Auteuil…

— Nu s-a dus niciodată să-l vadă?

Ea răspunse, nu fără logică, în orice caz, după logica ei:

— Pentru ce?

Păsările zburau prin frunziş ciripind şi dinspre grădină venea o răcoare plăcută.

— Beţi o ceaşcă de ceai?

Soţia lui Alain Mazeron, la Passy, îi oferise bere. Aici i se oferea ceai.

— Nu, mulţumesc.

— Spuneţi-mi tot ce ştiţi, domnule Maigret. Vedeţi, vreme de cincizeci de ani am fost obişnuită să trăiesc cu el în gînd. Ştiam ce făcea în fiecare oră a zilei. Vizitam oraşele unde locuia, cînd mai era ambasador, şi mă înţelegeam cu Jaquette să arunc o privire în aceste case. La ce oră a murit?

— După cît se ştie, între unsprezece şi douăsprezece noaptea.

— Nu era pregătit totuşi să se culce.

— De unde ştiţi?

— Pentru că, înainte să intre în dormitor, îmi scria întotdeauna cîteva rînduri, cu care îşi încheia scrisoarea zilnică. O începea dimineaţă, într-un mod ritualic: *Bună ziua, Isi…* Aşa cum m-ar fi întîmpinat la trezire, dacă soarta ne-ar fi îngăduit să trăim împreună. Apoi adăuga cîteva rînduri în cursul zilei, revenea să-mi povestească ce făcuse. Seara, invariabil, ultimele lui cuvinte erau: *Noapte bună, frumoasă Isi…*

Zîmbi stînjenită.

— Îmi cer scuze că repet aceste cuvinte, care s-ar putea să vă facă să rîdeţi. Pentru el rămăsesem Isabelle de la douăzeci de ani.

— V-a revăzut?

— De departe, e adevărat. Ştia, aşadar, că acum eram o femeie bătrînă, dar pentru el prezentul era mai puţin real decît trecutul. Puteţi să înţelegeţi? Nici pentru mine el nu se schimbase. Spuneţi-mi acum ce s-a întîmplat. Spuneţi-mi totul, fără să încercaţi să mă menajaţi. Cînd ajungi la vîrsta mea înseamnă că eşti rezistent. A intrat un asasin. Cine? Cum?

— Da, cineva a intrat, pentru că nu s-a găsit nici o armă în încăpere, nici în apartament. Jaquette declară că a încuiat uşa pe la nouă, aşa cum face în fiecare seară, trăgînd zăvorul şi punînd lanţul, aşa că sîntem siliţi să credem că domnul conte de Saint-Hilaire i-a deschis el însuşi uşa vizitatorului. Ştiţi cumva dacă obişnuia să primească persoane în cursul serii?

— Niciodată. De cînd ieşise la pensie, îşi formase o rutină şi adoptase un program aproape invariabil. Vă pot arăta scrisorile lui din ultimii ani… Veţi vedea că primele cuvinte sînt deseori: *Bună ziua, Isi. Îţi dau bineţe, ca în fiecare dimineaţă, pentru că începe o nouă zi, în timp ce şi eu îmi încep micul circ monoton…* Astfel numea zilele bine programate, unde nu era loc pentru neprevăzut. Doar dacă n-am să primesc cumva o scrisoare cu poşta de seară… Ba nu! Jaquette le punea la poştă dimineaţa, cînd se ducea să cumpere cornuri. Dacă ar fi pus una astăzi, mi-ar fi spus la telefon…

— Ce părere aveţi despre ea?

— Ne era foarte devotată. Cînd Armand şi-a rupt braţul, în Elveţia, a scris la dictarea lui şi, mai tîrziu, cînd a făcut o operaţie, îmi trimitea o scrisoare în fiecare zi ca să-mi spună cum se simţea.

— Nu credeţi că era geloasă?

Prinţesa zîmbea din nou şi lui Maigret îi era greu să se obişnuiască cu zîmbetul ei. Atîta calm, atîta seninătate îl surprindeau, cînd el se aşteptase la o întrevedere mai dramatică.

S-ar fi zis că acolo moartea nu avea acelaşi sens ca în altă parte, că Isabelle trăia alături de ea fără teamă, ca şi cum ar fi făcut parte din mersul normal al vieţii.

— Era geloasă, dar aşa cum e gelos un cîine pe stăpînul lui.

Maigret ezita să pună unele întrebări, să abordeze unele subiecte, dar le aducea ea în discuţie, cu o simplitate dezarmantă.

— Dacă s-a întîmplat, pe vremuri, să fie geloasă în alt fel, ca femeie, a fost pe amantele lui, nu pe mine.

— Credeţi că şi Jaquette a fost amanta lui?

— Cu siguranţă.

— V-a scris el asta?

— Nu-mi ascundea nimic, nici lucrurile umilitoare, pe care soţii ezită să le mărturisească soţiilor. De pildă, îmi scria nu cu foarte mulţi ani în urmă: *Jaquette e nervoasă azi. Va trebui să am grijă, diseară, să-i ofer plăcerea…*

Părea să se amuze de mirarea lui Maigret.

— Vă surprinde? E totuşi cît se poate de firesc.

— Nici dumneavoastră nu eraţi geloasă?

— De asta, nu. Singura mea teamă era să nu întîlnească o femeie în stare să-mi ia locul în gîndurile lui. Spuneţi-mi mai departe, domnule comisar. Nu se ştie, aşadar, nimic despre cel care l-a vizitat?

— Doar că a tras cu o armă de calibru mare, probabil un pistol de 7, 65.

— Unde l-a nimerit pe Armand?

— În cap. Medicul legist spune că moartea a fost instantanee. Corpul a alunecat pe covor, la picioarele fotoliului. Atunci asasinul a mai tras de trei ori.

— De ce, dacă murise?

— Nu ştim. Asasinul a intrat în panică? Starea de furie în care era i-a alungat stăpînirea de sine? E greu să răspunzi în acest moment la întrebare. La tribunal, un asasin este acuzat deseori de cruzime pentru că s-a îndîrjit asupra victimei, căreia i-a aplicat, de pildă, mai multe lovituri de cuţit. Dar, dacă e să mă iau după experienţa mea şi a colegilor mei, acţionează aproape întotdeauna astfel timizii – nu îndrăznesc să spun oamenii sensibili. Sînt cuprinşi de panică, refuză să-şi vadă victimele suferind şi-şi pierd capul…

— Credeţi că aşa s-a întîmplat?

— Doar dacă nu e vorba de o răzbunare, de ură înăbuşită mult timp, ceea ce se întîmplă mai rar.

Începea să se simtă în largul lui în faţa acelei femei bătrîne, care putea să spună şi să audă orice.

— Această versiune este contrazisă de faptul că, după aceea, asasinul s-a gîndit să adune tuburile. Erau probabil împrăştiate prin încăpere, la o oarecare distanţă. N-a uitat nici unul şi nici n-a lăsat amprente digitale. Mai e o ultimă întrebare pe care mi-o pun, mai ales după ce mi-aţi spus despre relaţiile dumneavoastră cu Jaquette. Menajera, după ce a descoperit cadavrul, în această dimineaţă, nu pare să se fi gîndit să vă telefoneze şi nu s-a dus la comisariatul de poliţie, ci la Ministerul de Externe.

— Cred că pot să vă dau o explicaţie. Imediat după moartea soţului meu, telefonul a sunat aproape fără întrerupere. Oameni care abia ne cunoşteau voiau informaţii despre funeralii sau doreau să-mi transmită condoleanţe. Exasperat, fiul meu a scos telefonul din priză.

— Aşadar, Jaquette ar fi putut încerca să vă telefoneze?

— Probabil. Şi, dacă n-a venit chiar ea să-mi anunţe vestea, asta e pentru că ştia îi va fi greu să ajungă la mine în ziua funeraliilor.

— Ştiţi cumva ca Armand de Saint-Hilaire să fi avut duşmani?

— Nu.

— Vă vorbea uneori, în scrisori, despre nepotul lui?

— Aţi stat de vorbă cu Alain?

— În dimineaţa asta.

— Ce spune?

— Nimic. S-a dus la maestrul Aubonnet. Deschiderea testamentului va avea loc mîine şi notarul va trebui să vă contacteze pentru că e necesară prezenţa dumneavoastră.

— Ştiu.

— Cunoaşteţi conţinutul testamentului?

— Armand voia să-mi lase mobila şi obiectele sale personale, astfel încît, dacă murea înaintea mea, să am totuşi puţin impresia că fusesem soţia lui.

— Acceptaţi această moştenire?

— E dorinţa lui, nu? Şi a mea. Dacă n-ar fi murit, după perioada de doliu aş fi devenit contesă de Saint-Hilaire. Asta a fost stabilit dintotdeauna între noi.

— Soţul dumneavoastră ştia?

— Sigur că da.

— Şi fiul, şi nora?

— Nu numai ei, ci şi prietenii noştri. Repet, nu aveam nimic de ascuns. Acum voi fi obligată, din cauza numelui pe care continui să-l port, să trăiesc în casa asta mare, în loc să mă instalez, cum am visat de atîtea ori, în apartamentul de pe strada Saint-Dominique. Cu toate astea, apartamentul lui Armand va fi reconstituit aici. Probabil n-am să mai trăiesc mult, dar – oricît de puţin ar fi – voi trăi între obiectele pe care le-a atins el, înţelegeţi, ca şi cum aş fi văduva lui.

Cu Maigret se petrecea un fenomen care îl agasa. Uneori era cucerit de această femeie atît de diferită de tot ceea ce cunoscuse. Nu numai de

prinţesă, ci şi de legenda pe care ea şi Saint-Hilaire o creaseră şi în care trăiseră.

La prima vedere era ceva la fel de absurd ca un basm sau ca poveştile educative din cărţile de citire.

Acolo, în faţa ei, se surprindea crezînd-o. Adopta felul lor de a vedea, de a simţi, oarecum ca la mănăstirea mătuşii lui, cînd mergea pe vîrfuri, vorbea în şoaptă, plin de bunătate şi de evlavie.

Pe urmă, brusc, îşi privea interlocutoarea cu alţi ochi, cei ai omului de la Poliţia Judiciară, şi era cuprins de revoltă.

Oare nu-şi bătea joc de el? Oare oamenii ăştia, Jaquette, Alain Mazeron, soţia lui cu pantaloni colanţi, Isabelle şi pînă şi notarul Aubonnet, nu se înţeleseseră între ei?

Exista un mort, un cadavru adevărat, cu capul spart, cu burta ciuruită. Asta presupunea un asasin, dar nu însemna că primul derbedeu care trecuse pe stradă putea să intre în casa fostului ambasador şi să-l împuşte de aproape, fără ca acesta să bănuiască nimic şi să se apere.

Odată cu trecerea anilor, Maigret învăţase că nimeni nu omoară fără motiv, fără un motiv grav. Şi, chiar dacă în cazul de faţă era vorba de un nebun sau de o nebună, tot era o persoană în carne şi oase, care trăia în anturajul victimei.

Oare Jaquette, stăpînită de o suspiciune agresivă, era nebună? Oare Mazeron, pe care soţia îl acuza de cruzime mentală, era nebun? Oare Isabelle nu mai avea mintea întreagă?

De fiecare dată cînd gîndea în felul ăsta, era gata să-şi schimbe atitudinea, să pună întrebări dure, măcar ca să vadă topindu-se acea suavitate contagioasă.

Şi de fiecare dată o privire mirată sau candidă – sau una maliţioasă – a prinţesei îl dezarma, îl făcea să se ruşineze.

— În fond, nu aveţi nici o idee despre persoana care ar fi putut avea interes să-l omoare pe Saint-Hilaire?

— Interes, bineînţeles că nu. Cunoaşteţi la fel de bine ca mine, în mare, testamentul.

— Şi dacă Alain Mazeron avea nevoie de bani?

— Unchiul îi dădea cînd era cazul şi oricum îi lăsa lui toată averea.

— Mazeron ştia?

— Nu mă îndoiesc. După moartea soţului meu, eu şi Armand ne-am fi căsătorit, e adevărat, dar n-aş fi acceptat ca familia mea să-l moştenească.

— Şi Jaquette?

— Ştia că avea bătrîneţea asigurată.

— Cunoştea şi intenţia dumneavoastră de a vă duce să locuiţi în apartamentul de pe strada Saint-Dominique?

— Şi se bucura.

Ceva în Maigret protesta. Totul era fals, neomenesc.

— Şi fiul dumneavoastră?

Isabelle aşteptă, surprinsă, ca el să-şi precizeze gîndul şi, văzînd că Maigret tăcea, întrebă:

— Ce amestec are fiul meu în povestea asta?

— Nu ştiu. Caut. Acum este moştenitorul numelui.

— Şi ar fi rămas dacă Armand ar fi trăit.

Evident! Dar n-ar fi putut considera o decădere faptul că mama lui se recăsătorea cu Saint-Hilaire?

— Fiul dumneavoastră era aici ieri-seară?

— Nu. S-a instalat, cu soţia şi copiii, la un hotel din Piaţa Vendôme, unde obişnuiesc să stea cînd vin la Paris.

Maigret se încruntă şi privi pereţii ca şi cum ar fi măsurat prin ei imensitatea imobilului de pe strada Varenne. Oare nu exista acolo un număr mare de încăperi nelocuite, de apartamente neocupate?

— Vreţi să spuneţi că, de cînd s-a căsătorit, nu a locuit niciodată în această casă?

— Vine rar la Paris, niciodată pentru mult timp, fiindcă nu suportă viaţa mondenă.

— La fel şi soţia lui?

— Da. La începutul căsniciei aveau aici apartamentul lor. Apoi au venit primul copil, al doilea, al treilea…

— Cîţi au?

— Şase. Cel mai mare are douăzeci de ani, cel mai mic – şapte. Poate că am să vă scandalizez, dar nu pot să trăiesc împreună cu copiii. Se crede în mod greşit că toate femeile sînt făcute să fie mame. L-am avut pe Philippe pentru că era datoria mea. M-am ocupat de el atît cît trebuia s-o fac. N-aş fi putut suporta, ani de zile mai tîrziu, să aud ţipete şi alergături prin casă. Fiul meu ştie, ca şi soţia lui.

— Nu sînt supăraţi?

— Mă iau aşa cum sînt, cu defectele şi fanteziile mele.

— Eraţi singură aici ieri-seară?

— Împreună cu servitorii şi două călugăriţe, care vegheau în camera mortuară. Abatele Gauge, duhovnicul şi vechiul meu prieten, a stat pînă la ora zece.

— Îmi spuneaţi adineauri că fiul dumneavoastră şi familia lui se află acum în casă.

— Mă aşteaptă să-şi ia rămas-bun, cel puţin nora şi copiii. Probabil le-aţi văzut maşina în curte. Se întorc în Normandia fără fiul meu, care trebuie să mă însoţească mîine la notar.

— Îmi îngăduiţi să am o scurtă discuţie cu fiul dumneavoastră?

— De ce nu? Mă aşteptam la această solicitare. Ba chiar mă gîndeam că doriţi să puneţi întrebări întregii familii, de aceea i-am cerut nurorii mele să-şi întîrzie plecarea.

Era simplitate? Era sfidare? Revenind la teoria medicului englez, un învăţător ar fi fost mai capabil să desluşească adevărul decît Maigret? Se

simţea mai umil ca niciodată, mai dezarmat în faţa unor oameni despre care încerca să-şi facă o părere.

— Veniţi pe-aici.

Îl conduse printr-o galerie şi se opri o clipă cu mîna pe clanţa unei uşi în spatele căreia se auzeau voci.

Deschise şi spuse cu simplitate:

— Domnul comisar Maigret…

Şi, în acea încăpere mare, comisarul zări întîi un copil care mînca o prăjitură, apoi o fată de vreo zece ani care îi cerea ceva mamei ei pe şoptite.

Aceasta era o femeie înaltă şi blondă, de vreo patruzeci de ani, cu tenul foarte roz, asemenea acelor olandeze voinice din reproducerile ieftine şi de pe cărţile poştale.

Un băiat de treisprezece ani se uita pe fereastră. Prinţesa făcu prezentările şi Maigret înregistră imaginile bucată cu bucată, chiar dacă urma să le potrivească mai tîrziu ca pe piesele unui joc de puzzle.

— Frédéric, fiul cel mare…

Un tînăr înalt, blond ca mama lui, se înclină uşor, fără să întindă mîna.

— Se va dedica şi el diplomaţiei.

Mai erau o fată de cincisprezece ani şi un băiat de doisprezece sau treisprezece.

— Philippe nu e aici?

— A coborît să vadă dacă maşina e pregătită de plecare.

Aveai impresia că viaţa era suspendată, ca în sala de aşteptare a unei gări.

— Veniţi pe-aici, domnule Maigret.

Străbătură un alt culoar, la capătul căruia întîlniră un bărbat înalt, care îi privea apropiindu-se cu oarecare plictiseală.

— Te căutam, Philippe. Domnul comisar Maigret ar vrea să discutaţi un moment. Unde vrei să-l primeşti?

Philippe întinse mîna, puţin distrat se pare, dar destul de curios să vadă de aproape un poliţist.

— Oriunde. Aici.

Deschise o uşă, cea a unui birou cu tapiserii roşii, unde se puteau vedea pe pereţi portretele unor strămoşi.

— Vă părăsesc, domnule Maigret, rugîndu-vă să nu mă lăsaţi fără veşti. De îndată ce corpul neînsufleţit va fi readus în apartamentul de pe strada Saint-Dominique, fiţi amabil şi anunţaţi-mă.

Şi dispăru – uşoară, imaterială.

— Doriţi să-mi vorbiţi?

Al cui era acel birou? Probabil al nimănui, pentru că nimic nu arăta că acolo s-ar fi lucrat vreodată. Philippe de V… îl pofti să ia loc într-un fotoliu şi îi întinse tabachera cu ţigări.

— Nu, mulţumesc.

— Nu fumaţi?

— Numai pipă.

— Şi eu, de obicei. Dar nu în casa asta. Mamei nu-i place deloc.

În vocea lui se simţea un fel de plictis, poate de agasare.

— Presupun că doriţi să-mi vorbiţi despre Saint-Hilaire.

— Ştiţi că a fost asasinat noaptea trecută?

— Mi-a spus soţia mea mai devreme. E o coincidenţă ciudată, trebuie să recunoaşteţi.

— Vreţi să spuneţi că moartea lui ar putea să aibă vreo legătură cu cea a tatălui dumneavoastră?

— Nu ştiu. În ziar nu scrie nimic despre împrejurările crimei. Să presupun că sinuciderea este ieşită din discuţie?

— De ce întrebaţi? Contele avea motive să se sinucidă?

— Nu văd nici unul, dar nu se poate şti ce se petrece în capul oamenilor.

— Îl cunoşteaţi?

— Mi l-a arătat mama, cînd eram copil. Mai tîrziu s-a întîmplat să-l întîlnesc.

— Aţi vorbit cu el?

— Niciodată.

— Îi purtaţi pică?

— De ce?

Şi el părea sincer mirat de întrebările care i se puneau. Şi el avea aerul unui om cinstit, care nu avea nimic de-ascuns.

— Mama i-a dedicat întreaga viaţă un fel de iubire mistică, de care nu avem de ce roşi. De altfel, tatăl meu era cel dintîi care zîmbea la povestea asta, cu un strop de îndoioşare totuşi.

— Cînd aţi sosit din Normandia?

— Duminică după-amiază. Am venit singur, săptămîna trecută, după accidentul tatălui meu, apoi am plecat, pentru că viaţa lui nu părea în pericol. Am fost surprins duminică, atunci cînd mama mi-a telefonat că murise în urma unei crize de uremie.

— Aţi călătorit împreună cu familia?

— Nu. Soţia şi copiii au sosit abia luni. Mai puţin fiul meu cel mare, bineînţeles, care e intern la Şcoala Normală Superioară.

— Mama dumneavoastră v-a vorbit despre Saint-Hilaire?

— Ce vreţi să spuneţi?

— Poate că întrebarea mea e ridicolă. V-a spus, la un moment dat, că se va căsători cu contele?

— N-a fost nevoie să-mi spună. Ştiam de mult timp că, dacă tatăl meu murea înaintea ei, această căsătorie va avea loc.

— N-aţi dus niciodată viaţa mondenă a tatălui dumneavoastră?

Totul părea să-l surprindă şi se gîndea înainte să răspundă.

— Cred că vă înţeleg punctul de vedere. Aţi văzut fotografii cu tatăl meu şi cu mama mea în reviste, fie la vreo curte străină, fie cînd asistau la căsătoria unor capete încoronate sau la logodne princiare. Evident, am luat

şi eu parte la unele dintre aceste manifestări între optsprezece şi douăzeci şi cinci de ani. Am spus douăzeci şi cinci de ani la întîmplare. Pe urmă m-am căsătorit şi am locuit la ţară. Vi s-a spus că am făcut şcoala agricolă de la Grignon? Tata mi-a dat una dintre proprietăţile sale din Normandia şi trăiesc acolo cu familia. Asta voiaţi să ştiţi?

— Nu aveţi nici o bănuială?

— În privinţa asasinului lui Saint-Hilaire?

Maigret avu impresia că buza de jos a interlocutorului său tremurase uşor, dar n-ar fi putut să bage mîna-n foc.

— Nu. Nu se poate vorbi de bănuială.

— V-a venit totuşi o idee?

— Nu stă în picioare şi prefer să nu vorbesc despre ea.

— V-aţi gîndit la cineva a cărui viaţă avea să se schimbe prin moartea tatălui dumneavoastră?

Philippe de V… ridică ochii pe care îi lăsase în jos o clipă.

— Să spunem că mi-a trecut asta prin cap, dar mi-e greu să cred. Am auzit atît de multe despre Jaquette şi devotamentul ei…

Părea nemulţumit de felul în care decurgea discuţia.

— Nu vreau să fiu nepoliticos, dar trebuie să-mi iau rămas-bun de la familie şi aş vrea să ajungă acasă înainte de lăsarea nopţii.

— Rămîneţi cîteva zile la Paris?

— Pînă mîine-seară.

— La hotelul din Piaţa Vendôme?

— V-a spus mama?

— Da. Ca să am conştiinţa împăcată, vă pun o ultimă întrebare, rugîndu-vă să nu vă supăraţi. Am fost obligat s-o pun şi mamei dumneavoastră.

— Unde eram ieri-seară, presupun? La ce oră?

— Să spunem, între zece seara şi miezul nopţii.

— E un interval de timp destul de mare. O clipă! Am luat masa aici împreună cu mama.

— Singur cu ea?

— Da. Am plecat pe la nouă şi jumătate, cînd a sosit abatele Gauge, pe care nu-l prea simpatizez. M-am întors la hotel ca să-mi sărut soţia şi copiii.

Un moment de tăcere. Philippe de V… privea drept înainte, ezitant, stînjenit.

— Apoi m-am dus să iau aer pe Champs-Élysées…

— Pînă la miezul nopţii?

— Nu.

De data asta îl privi pe Maigret în ochi, cu un zîmbet puţin ruşinat.

— Poate o să vi se pară ciudat, dat fiind doliul recent. Pentru mine e vorba de un fel de tradiţie. La Genestoux sînt prea cunoscut ca să-mi permit cea mai mică aventură şi nici măcar nu mi-ar trece prin cap o astfel de idee. Oare din cauza amintirilor mele din tinereţe? Am obiceiul, de fiecare dată cînd sînt la Paris, să petrec o oră sau două cu o femeie frumoasă. Cum ţin ca povestea asta să nu aibă urmări şi să nu-mi complic viaţa, mă mulţumesc…

Făcu un gest vag.

— Cu Champs-Élysées? întrebă Maigret.

— N-aş spune asta în faţa soţiei mele, care n-ar înţelege. Pentru ea, în afara unei anumite lumi…

— Care este numele de domnişoară al soţiei?

— Irène de Marchangy… Pot să precizez, dacă vă este de folos, că persoana de ieri era brunetă, nu foarte înaltă, că purta o rochie de un verde pal şi că are o aluniţă sub sîn. Cred că stîngul, dar nu sînt sigur.

— Aţi fost la ea?

— Presupun că locuieşte la hotelul de pe strada Berry, unde m-a condus, pentru că în şifonier erau haine şi în baie, obiecte personale.

Maigret zîmbi.

— Îmi cer scuze că a trebuit să insist şi vă mulţumesc pentru răbdare.

— V-aţi lămurit în privinţa mea? Pe aici! Vă las să coborîţi singur, pentru că mă grăbesc să…

Se uită la ceas şi îi întinse mîna.

— Vă urez succes!

În curtea de onoare un şofer aştepta lîngă o limuzină. Duduitul uşor al motorului era abia perceptibil.

Cinci minute mai tîrziu, Maigret plonja pur şi simplu în atmosfera încărcată a unui bistrou şi comanda o bere.

VI

Îl trezi soarele, care intra prin fantele jaluzelelor şi, cu un gest care după atîţia ani devenise maşinal, întinse mîna spre locul soţiei sale. Aşternutul era cald încă. Dinspre bucătărie venea, în acelaşi timp cu mirosul de cafea proaspăt măcinată, un şuierat uşor, al apei din ceainic.

Şi aici, ca pe aristocratica stradă Varenne, păsările ciripeau în copaci, nu chiar atît de aproape de ferestre, iar Maigret simţi o stare de bine cu care se amesteca totuşi ceva încă vag şi neplăcut.

Avusese o noapte agitată. Îşi amintea că visase mult şi chiar că, cel puţin o dată, se trezise tresărind.

Şi soţia lui, la un moment dat, nu-i vorbise oare în şoaptă şi-i întinsese un pahar cu apă?

Era greu să-şi amintească. Mai multe poveşti se întrepătrundeau şi le pierdea firul. Toate aveau o trăsătură comună: el juca un rol umilitor.

Îşi amintea o imagine mai clară decît celelalte, cea a unui loc care semăna cu palatul de V…, mai mare, dar nu atît de luxos. Parcă aducea cu o mănăstire şi cu nişte birouri de minister, cu culoare interminabile şi o infinitate de uşi.

Nu-i era clar ce făcea acolo. Ştia doar că avea o ţintă de atins şi că aceasta era de o importanţă capitală. Dar nu găsea pe nimeni care să-l îndrume. Pardon îi spusese cînd se despărţise de el pe stradă. Nu-l vedea pe doctorul Pardon în vis, nici strada, însă era convins că prietenul lui îl prevenise.

Adevărul e că n-avea dreptul să ceară îndrumare. Încercase la început, înainte să înţeleagă că asta nu se făcea. Bătrînii se mulţumeau să-l privească zîmbind şi dînd din cap.

Da, erau bătrîni peste tot. Poate că era un azil sau un cămin de pensionari, cu toate că nu semăna.

Îl recunoştea pe Saint-Hilaire, foarte drept, cu faţa rozalie sub părul alb şi mătăsos. Un bărbat foarte frumos, care ştia asta şi părea să-l ia peste picior pe comisar. Maestrul Aubonnet era şi el acolo, aşezat într-un scaun cu rotile cauciucate, şi se distra gonind printr-o galerie.

Dar erau şi mulţi alţii, printre care şi prinţul de V…, cu o mînă pe umărul soţiei sale Isabelle, urmărind cu indulgenţă eforturile lui Maigret.

Situaţia comisarului era delicată, pentru că încă nu fusese iniţiat şi refuzau să-i spună prin ce încercări trebuia să treacă.

Era în poziţia unui pifan, unui boboc dintr-o şcoală. I se făceau farse. De pildă, de fiecare dată cînd voia să deschidă o uşă, aceasta se închidea singură sau, în loc să se deschidă spre o cameră sau un salon, dădea spre un nou coridor.

Numai bătrîna contesă de Saint-Fiacre era dispusă să-l ajute. Neavînd dreptul să vorbească, se străduia să-l facă să înţeleagă, prin gesturi, ce nu era în regulă. De exemplu, arăta spre genunchii lui şi, lăsînd ochii în jos, Maigret descoperi că era în pantaloni scurţi.

Doamna Maigret, în bucătărie, turna în sfîrşit apa peste cafea. Maigret deschise ochii, încruntat din cauza acelui vis stupid. În fond, depusese un fel de candidatură, ca la un club care, în împrejurarea de faţă, era clubul bătrînilor. Şi nu fusese luat în serios pentru că era considerat un puştan.

Se ridică în capul oaselor, cu aceeaşi senzaţie de ofensare, urmărindu-şi cu o privire vagă soţia, care – după ce puse cafeaua pe noptieră – trase jaluzelele.

— N-ar fi trebuit să mănînci melci ieri-seară…

Ca să-şi mai aerisească mintea după o zi dezamăgitoare, seara îşi dusese soţia la restaurant şi mîncase melci.

— Cum te simţi?

— Bine.

Doar nu era să se lase impresionat de un vis! Bău cafeaua, intră în sufragerie şi aruncă o privire pe ziare în timp ce îşi lua micul dejun. Presa dădea cîteva detalii în plus despre moartea lui Armand de Saint-Hilaire şi publicase o fotografie destul de bună cu el. Era şi una a bătrînei Jaquette, surprinsă în momentul în care intra într-o lăptărie. Asta se întîmplase ieri spre seară, cînd se dusese să facă piaţa, urmărită de Lapointe.

Cei de la Quai d'Orsay resping categoric ipoteza unei crime politice. În schimb, în mediile bine informate, se face o apropiere între moartea contelui şi un alt deces, cu totul accidental, care s-a petrecut în urmă cu trei zile.

Asta însemna că, într-o ediţie viitoare, povestea lui Saint-Hilaire şi a lui Isabelle avea să fie înfăţişată pe larg.

Maigret continua să se simtă confuz, moleşit şi regreta în acele momente că nu-şi alesese altă meserie.

Aşteptă autobuzul în Piaţa Voltaire şi avu norocul să găsească unul cu platformă, unde putea să-şi fumeze pipa privind cum se derulau străzile. La Poliţia Judiciară, îl salută pe agentul de planton cu un gest al mîinii şi urcă scara pe care o femeie de serviciu o mătura, după ce-o stropise cu cîteva picături de apă ca să nu stîrnească praful. Găsi pe birou un teanc de documente, rapoarte, fotografii.

Fotografiile mortului erau impresionante. Unele îl înfăţişau în întregime, aşa cum fusese găsit, cu un picior de birou în prim-plan, cu petele pe covor. Erau şi unele cu capul, pieptul, burta, cînd era încă îmbrăcat. Altele, numerotate, indicau orificiul de intrare al fiecărui glonţ şi o umflătură vînătă sub piele, în spate, acolo unde se oprise unul dintre proiectile după ce rupsese clavicula.

Se auziră bătăi în uşă şi intră Lucas, proaspăt ras şi cu puţin talc pe lobul urechii.

— A venit Dupeu, şefule.

— Să intre.

Inspectorul Dupeu, la fel ca fiul lui Isabelle, avea o familie numeroasă, şase sau şapte copii, dar nu din ironie îi dăduse Maigret, cu o zi în urmă, o anumită misiune, ci pentru că fusese liber în acel moment.

— Zi!

— E adevărat tot ce v-a spus prinţul. M-am dus pe strada Berry pe la zece seara. Ca de obicei, erau patru-cinci care făceau trotuarul. Printre ele, numai una era micuţă şi brunetă. Mi-a spus că nu fusese acolo cu o seară în urmă, pentru că se dusese să-şi vadă bebeluşul la ţară. Am aşteptat destul de mult şi am văzut alta, care ieşea din hotel în compania unui soldat american. „De ce mă întrebaţi?”, a vrut să ştie cînd i-am pus întrebarea. „E căutat de poliţie?” – „Nici vorbă. Simplă verificare.” – „Unul înalt, de vreo cincizeci de ani, destul de solid?”

Dupeu continuă:

— Am întrebat-o dacă avea o aluniţă sub sîn şi mi-a răspuns că da şi că mai avea alta pe şold. Bineînţeles, bărbatul nu i-a spus numele, dar alaltăieri-seară n-a fost decît cu el, pentru că i-a dat de trei ori preţul pe care îl cere de obicei. „Totuşi a stat numai o jumătate de oră…” – „La ce oră te-a acostat?” – „Unsprezece fără zece. Îmi amintesc pentru că ieşeam din barul de-alături, unde intrasem să beau o cafea, şi mă uitasem la ceasul din spatele tejghelei.”

Maigret remarcă:

— Dacă a stat cu ea numai o jumătate de oră înseamnă că a părăsit-o înainte de unsprezece şi jumătate?

— Asta mi-a spus şi ea.

Fiul lui Isabelle nu minţise. În acest caz nimeni nu părea să mintă. E adevărat că, plecînd din strada Berry la unsprezece şi jumătate, ar fi putut foarte bine să ajungă în strada Saint-Dominique înainte de miezul nopţii.

De ce s-ar fi dus să sune la bătrînul amorez al mamei sale? Şi, mai ales, de ce să-l omoare?

Comisarul nu avu mai mult noroc nici cu nepotul, Alain Mazeron. În ajun, cînd – cu puţin înainte de cină – Maigret trecuse prin strada Jacob, nu găsise pe nimeni. Telefonase apoi pe la ora opt, dar nu i se răspunsese.

Atunci îi ceruse lui Lucas să trimită pe cineva, dimineaţă devreme, la negustorul de antichităţi. Acest cineva era Bonfils, care intră şi el în birou, aducînd informaţii la fel de dezamăgitoare.

— N-a fost deloc impresionat de întrebările mele.

— Avea magazinul deschis?

— Nu. A trebuit să sun. S-a uitat pe fereastra de la etajul întîi înainte să coboare, în bretele, nebărbierit. L-am întrebat ce-a făcut ieri după-amiază şi seara. Mi-a răspuns că fusese întîi la notar.

— E adevărat.

— Bănuiesc. Apoi s-a dus pe strada Drouot, unde se vindeau la licitaţie căşti, nasturi de uniformă şi arme din perioada napoleoniană. Pretinde că unii colecţionari se bat pe aceste relicve. A cumpărat un lot, mi-a arătat o fişă roz cu detaliile obiectelor pe care trebuia să le ridice în dimineaţa asta.

— Pe urmă?

— S-a dus să ia masa de seară la un restaurant de pe strada Seine, unde mănîncă aproape întotdeauna. Am verificat.

Încă unul care nu minţise! Ciudată meserie, se gîndea Maigret. Să fii dezamăgit că cineva n-a comis o crimă! Asta era situaţia şi comisarul, fără să vrea, simţi că avea necaz pe oamenii ăia pentru că erau nevinovaţi sau aşa păreau.

Toate bune şi frumoase, însă exista un cadavru!

Ridică receptorul telefonului.

— Coboară la mine, Moers!

Nu credea în crima perfectă. În douăzeci şi cinci de ani de poliţie judiciară nu întîlnise nici măcar una. Sigur, îşi amintea cîteva crime rămase

nepedepsite. Deseori vinovatul era cunoscut, dar avusese timp să fugă peste graniţă.

Fie erau otrăviri, fie crime sordide.

Nu era cazul acum. O pramatie oarecare n-ar fi intrat în apartamentul de pe strada Saint-Dominique să tragă trei gloanţe într-un bătrîn care stătea la birou ca apoi să plece fără să ia nimic.

— Intră, Moers! Stai jos.

— Mi-aţi citit raportul?

— Nu încă.

Maigret nu recunoştea că n-avea curajul să-l citească, exact ca şi cele optsprezece pagini ale medicului legist. Cu o zi înainte îi lăsase pe Moers şi pe oamenii lui să caute indiciile materiale şi avea încredere în ei, ştiind bine că n-o să le scape nimic.

— Gastine-Renette şi-a trimis concluziile?

— Sînt în dosar. E vorba despre un pistol de 7, 65, fie un browning, fie una dintre numeroasele imitaţii care se găsesc în comerţ.

— Sigur n-a rămas nici un tub în apartament?

— Oamenii mei au căutat centimetru cu centimetru.

— Nici arma?

— Nici armă, nici muniţii, în afară de puştile de vînătoare şi cartuşele lor.

— Amprente digitale?

— Ale bătrînei, ale contelui şi ale soţiei portarului. Le luasem, pentru orice eventualitate, înainte să plec de la locul crimei. Portarul venea, de două ori pe săptămînă, s-o ajute pe Jaquette Larrieu la curăţenia generală.

Moers era şi el stînjenit, nemulţumit.

— Am anexat şi inventarul obiectelor găsite în mobile şi în dulapuri. Le-am cercetat o bună parte din noapte, dar n-am descoperit nimic anormal sau neaşteptat.

— Bani?

— Cîteva mii de franci într-un portofel, mărunţiş într-un sertar din bucătărie şi, în birou, carnete de cecuri de la banca Rothschild.

— Taloane?

— Da, şi taloane de cecuri. Bietul bătrîn se aştepta atît de puţin să moară, încît îşi comandase un costum în urmă cu zece zile, la un croitor de pe bulevardul Haussmann.

— Nici o urmă pe pervazul ferestrei?

— Nici una.

Se priveau şi se înţelegeau. Lucrau împreună de ani de zile şi le venea greu să-şi amintească un caz în care, trecînd prin ciur şi prin sită locul crimei, cum spun jurnaliştii, să nu fi descoperit detalii mai mult sau mai puţin anormale, în orice caz, la prima vedere.

Aici totul era prea perfect. Fiecare lucru îşi găsea explicaţia logică, în afară, desigur, de moartea bătrînului.

Ştergînd bine mînerul armei şi punîndu-i-o în mînă, ucigaşul ar fi putut încerca să lase impresia unei sinucideri. Evident, cu condiţia să nu fi fost tras decît primul glonţ. Dar de ce fuseseră trase şi celelalte trei?

Şi de ce nu se găsea pistolul fostului ambasador? Avusese unul. Bătrîna Jaquette recunoscuse că-l văzuse, cu cîteva luni în urmă, în comoda din dormitor.

Arma nu se mai afla în apartament şi, după descrierea servitoarei, avea cu aproximaţie mărimea şi greutatea unui pistol de calibrul 7, 65.

Presupunînd că fostul ambasador primise pe cineva în casă… Cineva cunoscut, pentru că îşi reluase locul la birou, în halat de casă...

Cu o sticlă de coniac şi un pahar în faţă… De ce nu-şi servise şi vizitatorul?

Cum să-ţi explici scena? Acel vizitator mergînd spre dormitor – pe culoar sau traversînd sufrageria –, luînd pistolul, revenind în birou, apropiindu-se de conte şi trăgînd primul foc de aproape…

— Nu se potriveşte…, zise Maigret oftînd.

În plus, era nevoie de un motiv, un motiv destul de presant pentru ca persoana care acţionase astfel să înfrunte riscul unei condamnări la moarte.

— Presupun că n-ai supus-o pe Jaquette la testul cu parafină?

— N-aş fi îndrăznit fără să vă spun.

Cînd cineva foloseşte o armă de foc, mai ales un pistol cu ejecţie automată, explozia proiectează la o anumită distanţă particule caracteristice, care intră în pielea celui ce a tras, îndeosebi pe latura mîinii, şi rămîn acolo un timp.

Maigret se gîndise la asta cu o zi înainte. Dar avea oare dreptul s-o bănuiască pe bătrîna servitoare mai mult decît pe altcineva?

Sigur, ea ar fi putut să comită cel mai bine crima. Ştia de unde să ia arma, putea să se mişte nestingherită prin apartament în timp ce contele lucra, fără să-i stîrnească vreo bănuială, să se apropie de el şi să tragă şi era admisibil ca, în faţa corpului căzut pe covor, să fi continuat să apese pe trăgaci.

Era destul de meticuloasă ca să fi căutat apoi tuburile în încăpere.

Totuşi se putea admite că plecase după aceea liniştită la culcare, la cîţiva metri de victima ei? Că dimineaţă, ducîndu-se la Quai d’Orsay, se oprise undeva, pe malul Senei, de pildă, sau pe podul Concorde ca să scape de armă şi de tuburi?

Avea un mobil sau o aparenţă de mobil. Vreme de aproape cincizeci de ani trăise alături de Saint-Hilaire, în umbra lui. El nu-i ascundea nimic şi, după toate aparenţele, avuseseră pe vremuri relaţii intime.

Ambasadorul nu părea să acorde prea multă importanţă acestui fapt, nici Isabelle, care vorbea despre el cu zîmbetul pe buze.

Dar Jaquette? În definitiv, nu ţinuse ea locul unei adevărate soţii pentru bătrîn? Îi cunoştea iubirea platonică pentru prinţesă, ducea zilnic scrisorile la poştă şi tot ea o lăsase pe Isabelle să intre o dată în apartament în absenţa contelui.

— Mă întreb dacă nu cumva…

Maigret respingea o astfel de ipoteză, i se părea prea simplă. Şi-o putea imagina, dar n-o putea *suferi*.

După moartea prinţului de V…, Isabelle devenise liberă şi bătrînii îndrăgostiţi aveau în sfîrşit dreptul să se căsătorească. Erau obligaţi doar să aştepte sfîrşitul perioadei de doliu ca să treacă pe la primărie şi pe la biserică, apoi să trăiască împreună în apartamentul de pe strada Saint-Dominique sau în palatul de pe strada Varenne.

— Auzi, Moers… Te rog să te duci acolo… Fii amabil cu Jaquette… N-o speria… Spune-i că e doar o formalitate…

— Încerc testul?

— Aş scăpa de-o grijă…

Puţin mai tîrziu, cînd i se spuse că domnul Cromières îl căuta la telefon, ceru să i se răspundă că nu era la birou şi că nu se ştia cînd se întoarce.

În dimineaţa aceea se deschidea testamentul prinţului de V… Urmau să fie prezenţi, în faţa bătrînului notar Aubonnet, Isabelle şi fiul ei, iar mai tîrziu în cursul zilei prinţesa avea să revină în aceeaşi încăpere pentru lectura unui alt testament.

Cei doi bărbaţi ai vieţii ei, în aceeaşi zi…

Sună în strada Saint-Dominique. Cu o zi înainte ezitase să pună sigiliu pe uşa biroului şi pe cea a dormitorului. Preferase să mai aştepte sau să-şi rezerve posibilitatea de-a revedea locul crimei.

Lapointe, pe care îl lăsase acolo, dormise probabil într-un fotoliu.

— Şefu’?

— Nimic nou?

— Nimic.

— Unde e Jaquette?

— Dimineaţă, pe la şase, pe cînd supravegheam biroul, am auzit-o cum trece pe culoar, trăgînd după ea aspiratorul. M-am dus imediat la ea şi am întrebat-o ce avea de gînd să facă şi s-a uitat la mine mirată. „Să fac curat,

bineînţeles!” – „Unde să faceţi curat?” – „Întîi în dormitor, pe urmă în sufragerie, apoi…”

Maigret mormăi:

— Şi ai lăsat-o?

— Nu. N-a părut să înţeleagă de ce. „Şi eu ce să fac atunci?”, a întrebat.

— Ce-ai răspuns?

— Am rugat-o să-mi facă o cafea şi s-a dus să-mi cumpere cornuri.

— N-a putut să se oprească în drum şi să telefoneze sau să pună o scrisoare la poştă?

— Nu. I-am cerut agentului de la intrare s-o urmărească de departe. N-a intrat decît la brutărie şi a stat foarte puţin.

— E furioasă?

— Nu se poate spune. Se plimbă de colo-colo mişcînd din buze, ca şi cum ar vorbi singură. Acum e în bucătărie şi nu ştiu ce face.

— N-a sunat nimeni?

Uşa-geam dinspre grădină trebuie să fi fost deschisă, pentru că Maigret auzea în receptor fluieratul mierlelor.

— Moers o să ajungă acolo în cîteva minute. E pe drum. Nu eşti obosit?

— Să ştiţi că am dormit.

— O să trimit pe cineva să te schimbe puţin mai tîrziu.

Între timp îi venise o idee.

— Nu închide. Du-te şi cere-i lui Jaquette să-ţi arate mănuşile.

Era cucernică şi ar fi jurat că purta mănuşi cînd se ducea la slujba de duminică.

— Rămîn la telefon.

Comisarul aşteptă cu receptorul în mînă. Dură ceva timp.

— Şefu’, mai sînteţi la telefon?

— Spune!

— Mi-a arătat trei perechi.

— N-a fost mirată?

— Mi-a aruncat o privire veninoasă înainte să deschidă sertarul din camera ei. Am zărit o carte de rugăciuni, două-trei şiraguri de mătănii, cărţi poştale, medalii, batiste şi mănuşi. Două perechi sînt din aţă albă.

Maigret şi-o închipuia foarte bine vara, cu mănuşi albe şi, probabil, ceva alb la pălărie.

— Şi cealaltă pereche?

— Din piele neagră, destul de uzată.

— Ne-auzim mai tîrziu.

Întrebarea lui Maigret avea legătură cu misiunea lui Moers. Asasinul lui Saint-Hilaire putea să fi aflat din ziare şi reviste că cineva care trage cu arma păstrează un anumit timp după aceea praf de puşcă incrustat pe mîini. Dacă Jaquette folosise o armă, nu-i trecuse oare prin minte să-şi pună mănuşi? Atunci, nu s-ar fi debarasat de ele?

Ca să fie cu sufletul împăcat, Maigret începu să citească dosarul rămas în faţa lui. Găsi inventarul, piesă cu piesă, cu conţinutul fiecărei mobile.

Camera servitoarei… Un pat de fier… O masă veche din acaju, acoperită cu o bucată de catifea stacojie cu franjuri…

Urmărea cu degetul rîndurile dactilografiate:

Unsprezece batiste, dintre care şase marcate cu iniţiala J… Trei perechi de mănuşi…

I le arătase pe toate trei lui Lapointe.

Ieşi din birou fără să-şi ia pălăria şi se îndreptă spre uşa care făcea legătura dintre Poliţia Judiciară şi Palatul de Justiţie. Nu fusese pînă atunci la judecătorul de instrucţie Urbain de Chézaud, care lucrase înainte la Versailles şi cu care nu avusese ocazia să colaboreze. Se văzu nevoit să urce la etajul al treilea, unde se aflau cele mai vechi birouri, şi găsi în cele din urmă cartea de vizită a magistratului pe o uşă.

— Intraţi, domnule Maigret. Îmi pare bine că vă văd, tocmai mă întrebam dacă să vă telefonez.

Avea vreo patruzeci de ani şi un aer inteligent. Maigret recunoscu pe birou dublura dosarului pe care îl primise şi el şi observă că unele pagini erau deja adnotate cu creion roşu.

— Nu avem multe indicii materiale, nu-i aşa? oftă judecătorul invitîndu-l pe comisar să ia loc. Adineauri am primit un telefon de la Quai d'Orsay…

— Tînărul domn Cromières…

— Pretinde că a încercat zadarnic să vă prindă la telefon şi se întrebă de unde şi-au luat informaţiile ziarele din dimineaţa asta.

Grefierul, în spatele lui Maigret, bătea la maşină. Ferestrele dădeau spre curte şi probabil că soarele nu se vedea niciodată.

— Aveţi noutăţi?

Pentru că judecătorul îi era simpatic, Maigret nu-i ascunse descurajarea lui.

— Aţi citit…, răspunse el oftînd şi arătînd spre dosar. Diseară sau mîine o să vă trimit un prim raport. Mobilul crimei nu e furtul. Se pare că nu e nici o chestiune de interes, pentru că ar fi prea evident. Nepotul victimei este singurul beneficiar al morţii lui Saint-Hilaire. Ar fi cîştigat doar cîteva luni sau cîţiva ani.

— Are nevoie presantă de bani?

— Da şi nu. E greu să scoţi ceva de la oamenii ăştia fără să-i acuzi brutal. Dar n-am nici o bază de acuzare. Mazeron trăieşte despărţit de soţie şi de fetele lui. Are o fire închisă, destul de dezagreabilă, iar soţia îl înfăţişează ca pe un om sadic. Dacă e să te iei după prăvălia lui de antichităţi, ai putea crede că nimeni nu intră vreodată acolo. E adevărat că s-a specializat în trofee militare şi numărul amatorilor pasionaţi de acest gen de obiecte e destul de mic. S-a întîmplat să-i ceară bani unchiului său. Dar nimic nu dovedeşte că acesta nu i-a dat cu dragă inimă. Se temea cumva că, după ce Saint-Hilaire s-ar fi căsătorit, ar fi rămas fără moştenire? E posibil. Dar nu cred. Familiile astea au o mentalitate aparte. Fiecare se consideră

depozitarul unor bunuri pe care are datoria să le transmită, mai mult sau mai puţin intacte, descendenţilor direcţi sau indirecţi.

Surprinse un zîmbet pe buzele magistratului şi îşi aminti că acesta se numea Urbain de Chézaud, un nume cu particulă de nobleţe.

— Continuaţi.

— Am fost la doamna Mazeron, în apartamentul ei din Passy, şi caut zadarnic motivul pentru care s-ar fi dus să-l omoare pe unchiul soţului ei. Aş spune acelaşi lucru şi pentru cele două fiice ale ei. De altfel, una este în Anglia. Cealaltă lucrează.

Maigret îşi umplu pipa.

— Îmi permiteţi?

— Vă rog. Şi eu fumez pipă.

Era prima dată cînd se afla în faţa unui judecător care fuma pipă. E adevărat că acesta adăugă:

— Seara, acasă, cînd studiez dosarele.

— Am fost şi la prinţesa de V…

Maigret îşi observă interlocutorul.

— Cunoaşteţi povestea ei, nu-i aşa?

Maigret ar fi jurat că Urbain de Chézaud trăia într-un mediu unde se ştia aproape totul despre Isabelle.

— Am auzit vorbindu-se despre ea.

— E adevărat că legătura ei cu contele, dacă-i putem spune aşa, este cunoscută de multă lume?

— Da, într-un anumit mediu. Prietenii îi spun Isi.

— Tot aşa îi spunea şi contele în scrisori.

— Le-aţi citit?

— Nu pe toate. Nu în întregime. E destul material pentru cîteva volume. Mi s-a părut, dar e numai o impresie, că prinţesa nu era chiar atît de afectată de moartea lui Saint-Hilaire cum ne-am fi putut aştepta.

— După părerea mea, nimic în viaţă nu i-a putut alunga vreodată seninătatea. Mi s-a întîmplat s-o întîlnesc. Am auzit de prinţesă de la prietenii mei. S-ar zice că n-a depăşit niciodată o anumită vîrstă şi că, pentru ea, timpul s-a oprit. Unii pretind că a rămas la douăzeci de ani, alţii – că nu s-a schimbat de cînd era la mănăstire.

— Ziarele îi prezintă povestea. Au început să facă aluzie la ea.

— Am văzut. Era inevitabil.

— Cînd am stat de vorbă, nu mi-a spus nimic care să-mi ofere fie şi cel mai mic indiciu al unei piste. În dimineaţa asta e la notar, pentru succesiunea soţului. Şi se întoarce acolo după-amiază pentru cea a lui Saint-Hilaire.

— I-a lăsat ceva?

— Mobila şi obiectele personale.

— Aţi vorbit cu fiul ei?

— Am dat ochii cu Philippe, cu soţia şi cu copiii lor. Erau toţi în strada Varenne. Numai fiul a rămas la Paris.

— Ce părere v-a făcut?

Maigret era obligat să răspundă:

— Nu ştiu.

La urma urmelor, Philippe avea şi el un motiv să-l suprime pe Saint-Hilaire. Devenea moştenitorul descendenţei istorice a familiei de V…, înrudită cu toate curţile europene. Tatăl lui se împăcase cu iubirea platonică a lui Isabelle pentru ambasadorul discret, pe care îl vedea numai de departe şi căruia îi trimitea scrisori copilăreşti. Dar, mort fiind, situaţia se schimba. Deşi avea şaptezeci şi doi de ani şi amorezul ei, şaptezeci şi opt, prinţesa urma să se căsătorească cu Saint-Hilaire, să-şi piardă titlul, să-şi schimbe numele.

Toate astea erau de-ajuns ca să motiveze o crimă şi, Maigret revenea mereu la asta, să rişte pedeapsa cu moartea? Să înlocuiască un scandal în fond destul de anodin cu unul mult mai grav?

Comisarul murmură jenat:

— Am controlat ce-a făcut marţi seara. S-a instalat împreună cu familia într-un hotel din Piaţa Vendôme, ca de obicei. După ce s-au culcat copiii, a ieşit singur şi a mers pe jos pe Champs-Élysées. La colţul cu strada Berry, a ales una dintre cele cinci-şase prostituate disponibile şi s-a dus la ea.

Maigret văzuse deseori asasini alergînd, *după* crimă, să găsească o femeie, oricare, ca şi cum ar fi simţit nevoia de destindere. Nu-şi amintea nici unul care să fi făcut asta *înainte*. Ca să-şi facă rost de un alibi? Atunci alibiul nu era complet, pentru că Philippe de V… o părăsise pe prostituată pe la unsprezece şi jumătate, avînd astfel timp să se ducă pînă în strada Saint-Dominique.

— Aici am ajuns. Voi continua să caut, dar nu trag mari speranţe că voi găsi o altă pistă, poate un alt apropiat al fostului ambasador, despre care nu ni s-a vorbit încă. Saint-Hilaire avea obiceiurile lui fixe, ca majoritatea bătrînilor. Aproape toţi prietenii lui au murit…

Sună telefonul. Grefierul se ridică să răspundă.

— Da. E aici… Vreţi să vi-l dau?

Se întoarse spre comisar.

— Sînteţi căutat. Se pare că e foarte urgent…

— Îmi permiteţi?

— Vă rog.

— Alo!... Da, Maigret… Cine e la telefon?

Nu recunoştea vocea pentru că Moers, care îşi spuse în sfîrşit numele, era foarte surescitat.

— V-am sunat la birou. Mi s-a spus…

— Treci la subiect.

— Da. E atît de extraordinar! Tocmai am terminat testul…

— Ştiu. Şi?

— E pozitiv.

— Eşti sigur?

— Absolut sigur. Nu încape nici o îndoială că Jaquette a tras un foc de armă sau mai multe în ultimele patruzeci şi opt de ore.

— S-a învoit?

— Fără probleme.

— Şi cum explică?

— În nici un fel. Nu i-am spus nimic. A trebuit să mă întorc la laborator ca să termin testul.

— Lapointe mai e cu ea?

— Era cînd am plecat din strada Saint-Dominique.

— Eşti sigur de ceea ce spui?

— Sigur.

— Mulţumesc.

Închise. Avea o faţă gravă, o cută în mijlocul frunţii. Judecătorul de instrucţie îl privi întrebător.

— M-am înşelat, murmură Maigret cu regret.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Pentru orice eventualitate, fără să cred în asta, recunosc, am cerut laboratorului să încerce testul cu parafină pe mîna dreaptă a bătrînei Jaquette.

— E pozitiv? Aşa înţelesesem şi eu, dar îmi venea greu să cred.

— Şi mie.

Ar fi trebuit să se simtă eliberat de o mare povară. Astfel, după numai douăzeci şi patru de ore de anchetă, problema care i se părea imposibil de rezolvat cu o clipă înainte se lămurise dintr-odată.

Dar nu simţea nici o satisfacţie.

— Dacă tot sînt aici, semnaţi-mi un mandat de aducere, spuse el oftînd.

— Vreţi să vă trimiteţi oamenii s-o aresteze?

— Mă voi duce chiar eu.

Şi, cu umerii lăsaţi, Maigret îşi reaprinse pipa stinsă, în timp ce magistratul completa un formular tipărit.

VII

Maigret trecu pe la birou să-şi ia pălăria. În clipa în care ieşea, în suflet i se strecură o nelinişte şi, reproşîndu-şi că nu se gîndise la asta mai devreme, se repezi la telefon.

Ca să cîştige timp, formă numărul apartamentului de pe strada Saint-Dominique, fără să-l mai ceară prin centrală. Era nerăbdător să-i audă vocea lui Lapointe, să se asigure că nu se întîmplase nimic acolo. În loc de ţîrîit, auzi acel sforăit sacadat ce anunţa că linia e ocupată.

Fără să mai gîndească, vreme de cîteva secunde, îşi pierdu stăpînirea de sine.

Cui avea Lapointe motive să-i telefoneze? Moers plecase de-acolo cu foarte puţin timp în urmă. Lapointe ştia că o să ia imediat legătura cu comisarul ca să-i dea raportul.

Dacă inspectorul lăsat în apartamentul lui Saint-Hilaire era ocupat să telefoneze însemna că se petrecuse un eveniment neaşteptat şi că suna la Poliţia Judiciară sau poate la un medic.

Maigret mai încercă o dată, apoi deschise uşa biroului vecin şi îl zări pe Janvier aprinzîndu-şi o ţigară.

— Coboară şi aşteaptă-mă în curte, la volanul unei maşini!

Făcu o ultimă tentativă, dar îi răspunse acelaşi zbîrnîit.

Puţin mai tîrziu, coborî scara în fugă, urcă în mare grabă în mica maşină neagră şi trînti portiera în urma lui.

— Strada Saint-Dominique. Cu toată viteza. Pune sirena.

Janvier, care nu era la curent cu ultimele noutăţi ale anchetei, îi aruncă o privire surprinsă, întrucît comisarul folosea rareori această sirenă, pe care n-o suporta.

Maşina porni în goană spre podul Saint-Michel şi coti la dreapta pe chei în timp ce automobilele îi făceau loc şi trecătorii se opreau ca s-o urmărească, foarte curioşi, cu privirea. Reacţia era poate ridicolă, dar Maigret nu-şi putea alunga din minte imaginea bătrînei Jaquette moartă şi a lui Lapointe, lîngă ea, telefonînd în disperare. Totul devenea atît de real în mintea lui, încît căuta felul în care se sinucisese. Nu se putuse arunca pe fereastră, pentru că apartamentul se afla la parter. Nu avea arme la dispoziţie, poate doar cuţitele de bucătărie…

După ce maşina opri, agentul de poliţie, la postul lui de lîngă poarta mare de la intrare, în plin soare, se arătă surprins de sirenă. Fereastra dormitorului era întredeschisă.

Maigret se repezi sub bolta de la intrare, urcă treptele de piatră, apăsă butonul soneriei şi se pomeni imediat în faţa lui Lapointe, care îl privea calm şi mirat.

— Ce s-a întîmplat, şefule?

— Unde e?

— În camera ei.

— E mult de cînd n-ai mai auzit-o mişcîndu-se prin casă?

— De-acum o clipă.

— Şi cui i-ai telefonat?

— Încercam să vă prind la telefon.

— De ce?

— Se îmbracă de parcă ar vrea să iasă şi voiam să vă cer instrucţiuni.

Maigret se simţea ridicol în faţa tînărului Lapointe şi a lui Janvier, care li se alăturase. În contrast cu îngrijorarea din ultimele minute, apartamentul era mai calm ca niciodată; regăsea biroul scăldat în soare, uşa deschisă spre grădină, teiul foşnind de păsări.

Intră în bucătărie, unde totul era în ordine, şi auzi zgomote uşoare în camera bătrînei.

— Putem sta de vorbă, domnişoară Larrieu?

Îi spusese o dată „doamnă” şi ea protestase: „Domnişoară, vă rog frumos!”.

— Cine e acolo?

— Comisarul Maigret.

— Vin imediat.

Lapointe continuă cu glas şoptit:

— S-a spălat în baia contelui.

Maigret fusese rareori atît de nemulţumit de el şi îşi amintea visul lui, bătrînii care îl priveau cu condescendenţă, dînd din cap, pentru că purta pantaloni scurţi şi, pentru ei, era doar un puştan.

Uşa cămăruţei se deschise şi simţi un val de parfum, un parfum demodat de mult, pe care îl recunoştea pentru că îl folosea şi mama lui duminica, atunci cînd se ducea la biserică.

Iar bătrîna Jaquette era îmbrăcată exact ca pentru slujba de duminică.

Purta o rochie de mătase neagră, un guler negru pe gît, o pălărie neagră împodobită cu mătase albă şi mănuşi imaculate. Nu-i mai lipsea decît cartea de rugăciuni în mînă.

— Sînt obligat să vă duc la Poliţia Judiciară, murmură el.

Era pregătit să-i arate mandatul de aducere semnat de judecător, dar – contrar aşteptărilor – ea nu manifestă nici surprindere, nici indignare. Fără o vorbă, traversă bucătăria, verifică gazele, apoi intră în birou să închidă uşa şi să tragă batantele ferestrei.

Puse o singură întrebare.

— Va rămîne cineva aici?

Şi, pentru că el nu răspunse imediat, adăugă:

— Altfel, va trebui să închidem fereastra din dormitor.

Ştiindu-se descoperită, bătrîna nu numai că nu se sinucisese, dar nu fusese niciodată mai demnă, mai stăpînă pe ea. Ieşi prima. Maigret îi zise lui Lapointe:

— Ar fi mai bine să rămîi.

Bătrîna, care mergea înainte, îl salută înclinînd uşor capul pe portar, care se uita pe geam.

N-ar fi fost ridicol, odios, să-i pună cătuşele acelei femei de aproape şaptezeci şi cinci de ani?

— Nu e nevoie să porneşti sirena.

Vremea era însorită şi depăşiră un autocar roşu cu alb înţesat de străini. Maigret nu găsea nimic de zis, nici o întrebare de pus.

Se întorsese astfel la Poliţia Judiciară de sute de ori împreună cu un suspect, bărbat sau femeie, pe care trebuia să-l forţeze să mărturisească. Sarcina lui era mai mult sau mai puţin grea, mai mult sau mai puţin penibilă în funcţie de caz. Interogatoriul putea să dureze şi uneori se încheia abia în zori, cînd oamenii simpli din Paris începeau să plece la lucru.

Pentru Maigret, această fază a anchetei era întotdeauna neplăcută.

Pentru prima dată, trebuia să supună unui interogatoriu decisiv o bătrînă.

În curtea Poliţiei Judiciare, o ajută să coboare din maşină, însă ea îi respinse mîna întinsă şi înaintă cu demnitate spre scară, ca în piaţa din faţa unei biserici. Comisarul îi făcu semn lui Janvier să-i însoţească. Urcară toţi trei scara mare şi ajunseră în biroul comisarului, unde o adiere de vînt umfla perdelele.

— Luaţi loc, vă rog.

Deşi îi indicase fotoliul, ea alese un scaun, în timp ce Janvier, care cunoştea rutina, se instală la un capăt al biroului, cu un blocnotes şi un creion.

Maigret tuşi uşor, îşi umplu pipa, se duse la fereastră, se întoarse şi se opri în faţa bătrînei, care îl privea cu ochii ei mici, nemişcaţi şi pătrunzători.

— Trebuie să vă anunţ, înainte de orice, că judecătorul de instrucţie a semnat un mandat de aducere pe numele dumneavoastră.

I-l arătă. Ea acordă documentului doar o atenţie amabilă.

— Sînteţi acuzată de a-i fi provocat în mod voit moartea contelui de Saint-Hilaire în noaptea de marţi spre miercuri. Un tehnician de la Identitatea Judiciară v-a testat mai devreme mîna dreaptă cu parafină. Acest test constă în a capta fragmente mici de praf de puşcă şi materii chimice care intră în pielea unei persoane cînd aceasta foloseşte o armă de foc, îndeosebi un pistol cu ejecţie.

Maigret o observa, aşteptînd o reacţie, dar ea părea să-l studieze, ea era cea mai calmă, cea mai stăpînă pe sine.

— Nu ziceţi nimic?

— N-am nimic de zis.

— Testul a ieşit pozitiv, ceea ce stabileşte, fără vreo posibilă eroare, că aţi folosit recent o armă de foc.

Bătrîna îl asculta impasibilă, de parcă s-ar fi aflat la biserică, ascultînd predica.

— Ce-aţi făcut cu arma? Presupun că, miercuri dimineaţă, ducîndu-vă la Quai d’Orsay, aţi aruncat-o în Sena împreună cu tuburile? Vă previn că se vor face toate demersurile necesare pentru găsirea pistolului, că scafandrii vor coborî în fluviu.

Jaquette luase hotărîrea să tacă şi tăcea. Avea privirea atît de senină, încît s-ar fi putut crede că nu era vorba despre ea, ci se afla acolo din întîmplare, asistînd la o conversaţie care n-o privea.

— Nu ştiu ce v-a împins să faceţi asta, deşi bănuiesc. Aţi trăit aproape cincizeci de ani alături de contele de Saint-Hilaire. Eraţi intimi pe cît pot să fie două fiinţe.

Un zîmbet vag apăru pe buzele bătrînei, un zîmbet care exprima cochetărie şi satisfacţie intimă.

— Ştiaţi că, după moartea prinţului, contele îşi va realiza visul din tinereţe.

Era agasant să vorbeşti în gol şi, din cînd în cînd, Maigret se abţinea să n-o scuture de umeri pe Jaquette.

— Dacă n-ar fi murit, s-ar fi căsătorit, nu-i aşa? V-aţi fi păstrat locul în casă? Şi, dacă da, acest loc ar mai fi fost chiar la fel?

Cu creionul ridicat, Janvier aştepta să consemneze un răspuns.

— Marţi seara aţi intrat în biroul contelui. Corecta şpalturile cărţii. Aţi avut vreo discuţie cu el?

După zece minute de întrebări fără răspuns, Maigret, exasperat, simţi nevoia să se destindă în biroul inspectorilor. Atunci îşi aminti că Lapointe se afla de seara trecută în apartamentul de pe strada Saint-Dominique.

— Eşti ocupat, Lucas?

— Nimic urgent.

— Du-te atunci şi schimbă-l pe Lapointe.

Apoi, fiind trecut de amiază, adăugă:

— Treci şi pe la braseria *Dauphine*. Să ne aducă o tavă cu sandviciuri, bere şi cafea.

Apoi, gîndindu-se la bătrînă:

— Şi o sticlă cu apă minerală.

Se întoarse în biroul lui, unde îi găsi pe Jaquette şi pe Janvier nemişcaţi pe locurile lor, ca într-un tablou.

Vreo jumătate de oră se plimbă prin încăpere, trăgînd scurt din pipă, oprindu-se în faţa ferestrei, postîndu-se la doi paşi de servitoare ca s-o privească în ochi. Nu era un interogatoriu, pentru că ea se încăpăţîna să nu răspundă, ci un lung monolog, mai mult sau mai puţin incoerent.

— Trebuie să vă spun că e posibil ca experţii să considere că aveaţi o responsabilitate atenuată. Avocatul care vă va apăra va susţine că a fost o crimă pasională…

Părea ridicol, dar era adevărat.

— Nu aveţi nici un interes să nu vorbiţi, pentru că, recunoscîndu-vă vina, aveţi toate şansele să impresionaţi juraţii. De ce să nu începeţi de pe-acum? Numai copiii se joacă în felul ăsta: nu trebuie să deschizi gura, orice ar zice şi ar face partenerul şi, mai ales, să rîzi.

Jaquette nici nu vorbea, nici nu rîdea. Urmărea cu privirea mişcările lui Maigret, însă tot ca şi cum asta n-ar privi-o pe ea, fără o tresărire, fără vreun semn de revoltă.

— Contele a fost singurul bărbat din viaţa dumneavoastră.

La ce bun? Căuta în zadar punctul sensibil. Cineva bătu la uşă. Chelnerul de la braseria *Dauphine* intră cu tava şi o puse pe biroul comisarului.

— Aţi face bine să mîncaţi ceva. După cum am început, cu siguranţă o să dureze mult.

Îi întinse un sandvici cu şuncă. Chelnerul plecase. Bătrîna ridică un colţ al sandviciului şi, minune, deschise în sfîrşit gura.

— Nu mai mănînc carne de cincisprezece ani. Bătrînii n-au nevoie.

— Preferaţi brînza?

— Oricum nu mi-e foame.

Maigret intră din nou în biroul inspectorilor.

— Să telefoneze cineva la braserie să ne aducă sandviciuri cu brînză.

El mîncă din mers, vrînd parcă să se răzbune, cu pipa într-o mînă şi sandviciul în cealaltă, şi din cînd în cînd se oprea să ia o gură de bere. Janvier lăsase jos creionul ca să mănînce şi el.

— Preferaţi să-mi vorbiţi între patru ochi?

Bătrîna ridică din umeri.

— Aveţi dreptul să fiţi asistată, încă de pe acum, de avocatul ales de dumneavoastră. Sînt gata să-l sun imediat pe cel pe care mi-l veţi indica. Cunoaşteţi vreun avocat?

— Nu.

— Vreţi să vă dau o listă?

— E inutil.

— Preferaţi să fie numit unul din oficiu?

— Nu va folosi la nimic.

Era un oarecare progres, pentru că îşi descleştase buzele.

— Recunoaşteţi că aţi tras în contele de Saint-Hilaire?

— N-am nimic de spus.

— Cu alte cuvinte, aţi jurat să tăceţi, orice s-ar întîmpla?

Din nou aceeaşi tăcere exasperantă. Fumul de pipă plutea prin birou, unde soarele pătrundea pieziş. Aerul începea să miroasă a şuncă, bere şi cafea.

— Doriţi o ceaşcă cu cafea?

— Nu beau cafea decît dimineaţa, cu mult lapte.

— Ce-aţi vrea să beţi?

— Nimic.

— Intenţionaţi să faceţi greva foamei?

O întrebare greşită, deoarece aproape că zîmbi la această idee, care ar fi putut s-o încînte.

Maigret văzuse suspecţi de tot felul în biroul lui, în împrejurări similare, duri şi molîi, unii care plîngeau sau se făceau din ce în ce mai palizi, alţii care îl sfidau sau îl ironizau.

Dar era prima dată cînd cineva, stînd pe acel scaun, afişa atîta indiferenţă şi încăpăţînare calmă.

— Tot nu vreţi să spuneţi nimic?

— Nu acum.

— Cînd intenţionaţi să vorbiţi?

— Nu ştiu.

— Aşteptaţi ceva?

Tăcere.

— Vreţi să-i telefonez prinţesei de V…?

Ea scutură din cap.

— Vreţi să adresaţi un mesaj cuiva sau doriţi să vedeţi pe cineva?

Chelnerul aduse sandviciurile cu brînză, la care ea se uită cu indiferenţă. Bătrîna dădu din cap şi repetă:

— Nu acum.

— Sînteţi, aşadar, hotărîtă să nu vorbiţi, să nu beţi, să nu mîncaţi.

Scaunul nu era deloc confortabil şi aproape toţi cei care stătuseră pe el se simţiseră curînd stînjeniţi. După o oră ea stătea încă dreaptă, fără să-şi mişte picioarele sau mîinile, fără să-şi fi schimbat poziţia.

— Ascultă, Jaquette…

Ea se încruntă, şocată de această familiaritate, şi comisarul se simţi jenat.

— Te previn că vom sta în această încăpere cît de mult timp va fi nevoie. Avem dovada materială că ai tras unul sau mai multe focuri de armă. Îţi cer doar să-mi spui de ce şi în ce împrejurări. Prin tăcerea dumitale stupidă…

Cuvîntul îi scăpase şi se corectă.

— Prin tăcerea dumitale rişti să derutezi poliţia, să arunci bănuiala asupra altor persoane. Dacă într-o jumătate de oră nu vei răspunde la întrebările mele, îi voi cere prinţesei să vină aici şi vă voi pune faţă în faţă. Îi voi convoca şi pe fiul ei, pe Alain Mazeron şi pe soţia lui şi vom vedea unde va duce confruntarea asta generală.

Strigă enervat:

— Ce e?

Bătuse cineva la uşă. Bătrînul Joseph îl chemă pe culoar şi îi vorbi în şoaptă, cu capul plecat:

— E aici un tînăr care insistă…

— Ce tînăr?

Joseph îi întinse o carte de vizită cu numele de Julien de V..., nepotul lui Isabelle.

— Unde e?

— În sala de aşteptare. Pretinde că e grăbit pentru că are un curs important, de la care nu poate lipsi.

— Să aştepte un moment.

Intră în birou.

— Nepotul lui Isabelle, Julien, vrea să-mi vorbească. Are ceva să-mi spună. Tot nu vrei să vorbeşti?

Era exasperant, fără îndoială, dar şi patetic. Maigret avea impresia că în sufletul bătrînei se dădea acum o luptă pe care nu voia s-o forţeze. Janvier, care era doar un simplu spectator, se simţea şi el puţin ruşinat.

— La un moment dat va trebui să vorbeşti. Atunci, de ce…

— Am dreptul la un preot?

— Vrei un duhovnic?

— Am cerut doar permisiunea să stau de vorbă cu un preot cîteva minute, cu abatele Barraud.

— Unde-l putem găsi pe abatele Barraud?

— La prezbiteriul de la Sainte-Clotilde.

— E duhovnicul dumitale?

Maigret nu voia să scape nici cea mai mică şansă şi ridică receptorul telefonului.

— Dă-mi prezbiteriul parohiei Sainte-Clotilde… Da… Aştept la telefon… Abatele Barraud… N-are importanţă cum se scrie…

Schimbă locul pipelor de pe birou, le aşează în şir indian, ca pe nişte soldaţi de plumb.

— Alo!... Abatele Barraud?... Aici Poliţia Judiciară… Maigret, comisar-şef… În biroul meu se află una dintre enoriaşele dumneavoastră, care doreşte să vă vorbească… Da… E vorba despre domnişoara Larrieu… Puteţi să luaţi un taxi şi să veniţi la noi?... Vă mulţumesc… Da… Vă aşteaptă…

Şi lui Janvier:

— Cînd vine preotul, vezi să intre aici şi lasă-i singuri. În timpul ăsta eu trebuie să schimb o vorbă cu cineva.

Se îndreptă spre sala de aşteptare cu geamlîc, unde nu se afla decît tînărul îmbrăcat în negru, zărit cu o zi înainte în palatul de pe strada

Varenne, împreună cu părinţii, fraţii şi surorile sale. Cînd îl văzu pe Maigret, se ridică şi îl urmă pe comisar într-un mic birou disponibil.

— Ia loc.

— Nu durează mult. Trebuie să mă întorc pe strada Ulm, unde am un curs peste o jumătate de oră.

În biroul mic, părea mai mare şi mai înalt. Expresia feţei îi era gravă şi puţin tristă.

— Ieri, cînd aţi venit la bunica mea, a fost cît pe ce să vă vorbesc.

De ce se gîndi Maigret că i-ar fi plăcut să aibă un fiu ca băiatul ăsta? Avea o degajare naturală şi, în acelaşi timp, un fel de modestie înnăscută şi, dacă păstra o oarecare rezervă, se ghicea că o făcea din delicateţe.

— Nu ştiu dacă ceea ce o să vă spun vă va folosi. M-am gîndit mult la asta noaptea trecută. Marţi după-amiază am fost la unchiul meu.

— La unchiul dumitale?

Tînărul roşi – o roşeaţă uşoară, care dispăru imediat, înlocuită de un zîmbet timid.

— Aşa îi spuneam contelui de Saint-Hilaire.

— Te vedeai cu el?

— Da. Nu le spuneam nimic părinţilor. Dar nici nu mă ascundeam. Am auzit de el de cînd eram mic.

— De la cine?

— De la guvernante, apoi – mai tîrziu – de la colegii de şcoală. Povestea de iubire a bunicii e aproape legendară.

— Ştiu.

— Pe la vîrsta de zece sau unsprezece ani, am început să-i pun întrebări şi ne-am luat obiceiul să vorbim amîndoi despre Saint-Hilaire. Îmi citea unele scrisori, de pildă, cele în care povestea recepţii diplomatice sau conversaţii cu şefi de stat. I-aţi citit scrisorile?

— Nu.

— Scria foarte bine, cu vioiciune, cam în stilul cardinalului de Retz. Poate din cauza contelui şi a povestirilor sale am ales cariera diplomatică.

— În ce perioadă l-ai cunoscut personal?

— Acum doi ani. Aveam un coleg, la Stanislas, al cărui bunic fusese şi el diplomat. Într-o zi, la el acasă, l-am întîlnit pe contele de Saint-Hilaire şi am cerut să-i fiu prezentat. Mi s-a părut că-i simţeam emoţia în timp ce mă examina din cap pînă-n picioare şi eram destul de impresionat şi eu. Mi-a pus întrebări despre studiile, despre planurile mele.

— Ai fost să-l vizitezi în apartamentul de pe strada Saint-Dominique?

— El m-a invitat, adăugînd totuşi: „Doar dacă părinţii tăi nu au nimic împotrivă”.

— Întîlnirile erau frecvente?

— Nu. Cam o dată pe lună. Depinde. De exemplu, i-am cerut sfatul după bacalaureat şi mi-a încurajat intenţia de a urma Şcoala Normală Superioară. Considera şi el că această şcoală, chiar dacă nu mă ajuta în cariera diplomatică, m-ar face să dobîndesc o bază solidă. Într-o zi am zis fără să mă gîndesc: „Am impresia că stau de vorbă cu unchiul meu”. „Şi eu cu nepotul meu”, a răspuns el rîzînd. „De ce nu-mi spui *unchiule*?” Aşa se explică de ce mi-a scăpat acest cuvînt adineauri.

— Îţi iubeai bunicul?

— Îl cunoşteam prea puţin. Chiar dacă el şi contele de Saint-Hilaire făceau parte din aceeaşi generaţie, erau doi oameni foarte diferiţi. Bunicul rămînea pentru mine un personaj impresionant, inaccesibil.

— Şi bunica?

— Eram foarte buni prieteni şi aşa am şi rămas.

— Ştia despre vizitele pe care i le făceai contelui de Saint-Hilaire?

— Da. Îi vorbeam despre discuţiile avute cu el. Ea îmi cerea amănunte şi, uneori, îmi amintea că nu mă dusesem de mult timp să-l văd pe prietenul nostru.

Maigret, cu toate că era atras de tînăr, îl studia cu stupefacţie, aproape cu neîncredere. La Poliţia Judiciară nu poţi întîlni astfel de tineri şi avea din nou senzaţia unui univers ireal, populat cu oameni care nu veneau din viaţa reală, ci dintr-o carte educativă.

— Aşadar, marţi după-amiază te-ai dus la conte?

— Da.

— Aveai un motiv anume să faci această vizită?

— Mai mult sau mai puţin. Bunicul murise de două zile. Mi-am zis că bunica ar vrea să ştie cum reacţiona prietenul ei.

— Nu aveai aceeaşi curiozitate?

— Poate că da. Ştiam că juraseră să se căsătorească dacă vor avea posibilitatea într-o zi.

— Perspectiva te încînta?

— Da, destul de mult.

— Şi părinţii?

— N-am vorbit niciodată cu tatăl meu despre asta, dar am motive să cred că nu-i displăcea. Poate mamei…?

Văzînd că nu-şi termina fraza, Maigret insistă:

— Mamei?

— Nu sînt răutăcios spunînd că acordă mai multă importanţă titlurilor şi întîietăţilor decît restul familiei. Poate pentru că nu s-a născut prinţesă, ci – pur şi simplu – Irène de Marchangy.

— Ce s-a întîmplat în cursul acestei întrevederi din apartamentul contelui de Saint-Hilaire?

— Nimic ce ar putea fi explicat în mod clar. Totuşi am crezut că e mai bine să vă spun. Contele de Saint-Hilaire mi s-a părut de la început preocupat şi am avut brusc revelaţia că era foarte bătrîn. Înainte era un om care nu-şi arăta vîrsta. Se simţea că iubea viaţa, că o savura ca un cunoscător al tuturor aspectelor, al tuturor momentelor ei. Pentru mine era un personaj din secolul al XVIII-lea rătăcit în timpul nostru. Înţelegeţi?

Maigret îi făcu semn că da.

— Nu mă aşteptam să-l găsesc foarte afectat de moartea bunicului, care era cu doi ani mai mare decît el, mai ales că fusese o moarte accidentală şi, în definitiv, nu suferise. Numai că, marţi după-amiază, Saint-Hilaire era tulburat şi îmi evita privirea, ca şi cum mi-ar fi ascuns ceva. Am spus ceva de genul: „Peste un an vă veţi căsători în sfîrşit cu bunica mea…” Văzînd că întorcea capul în altă parte, am insistat: „Asta vă impresionează?”. Mă străduiesc să reproduc exact cuvintele lui. E ciudat că nu mi le amintesc, cînd sensul şi implicaţiile lor m-au frapat atît de mult. În esenţă, a răspuns: „Nu voi fi lăsat”. Şi, cînd l-am privit, am avut impresia că pe chipul lui se citea teama. După cum vedeţi, e ceva destul de vag. Pe moment n-am dat prea mare importanţă, gîndindu-mă că era reacţia firească a unui bătrîn care află de moartea unui alt bătrîn şi îşi zice că îi va veni şi lui rîndul curînd. Scena asta mi-a revenit în minte după ce am aflat că fusese asasinat.

— I-ai spus cuiva?

— Nu.

— Nici măcar bunicii?

— N-am vrut s-o tulbur. După cele întîmplate, aş putea să jur acum că bătrînul conte se simţea ameninţat. Nu era omul care să-şi facă idei degeaba. În ciuda vîrstei, era de o luciditate excepţională şi filosofia lui de viaţă îl punea la adăpost de spaimele pripite.

— Dacă înţeleg bine, crezi că prevedea ce i s-a întîmplat?

— Da, prevedea o nenorocire. Am preferat să vin să vă spun pentru că, de ieri, gîndul acesta nu-mi mai dă pace.

— Nu ţi-a vorbit niciodată despre prietenii lui?

— Despre prietenii lui morţi. Nu mai avea prieteni în viaţă, dar asta nu-l afecta peste măsură. „La urma urmelor”, zicea el, „nu e neplăcut să fii cel care rămîne ultimul.” Şi adăuga cu melancolie: „Asta înseamnă totuşi o memorie în care ceilalţi continuă să trăiască”.

— Nu ţi-a vorbit despre duşmanii lui?

— Sînt convins că n-a avut niciodată. Invidioşi, poate, la începutul carierei, care a fost rapidă şi strălucită. Dar aceştia sînt tot la cimitir.

— Mulţumesc. Ai făcut bine venind.

— Încă n-aţi aflat nimic?

Maigret ezită să-i spună despre Jaquette, care în acel moment se afla probabil între patru ochi cu abatele Barraud în biroul lui.

Cei de la Poliţia Judiciară numeau uneori biroul lui Maigret „confesionalul”; totuşi era prima dată cînd chiar ţinea loc de aşa ceva.

— Nu, nimic precis.

— Trebuie să mă întorc la şcoală.

Maigret îl conduse pînă în capătul de sus al scărilor.

— Mulţumesc încă o dată.

Se plimbă un moment pe culoar, cu mîinile la spate, apoi îşi reaprinse pipa şi intră în biroul inspectorilor. Îl găsi acolo pe Janvier, care părea să aştepte.

— Abatele e alături?

— De ceva timp.

— Cum arată?

Janvier răspunse cu o ironie puţin tristă.

— E cel mai bătrîn dintre toţi!

VIII

— Sună-l pe Lucas!

— Acasă la contele de Saint-Hilaire?

— Da. L-am trimis să-l schimbe pe Lapointe.

Începea să-şi piardă răbdarea. Discuţia continua cu glas şoptit în biroul vecin şi, dacă te apropiai de uşă, auzeai numai o şuşoteală, ca lîngă un confesional adevărat.

— Lucas?... E linişte acolo?... Doar jurnaliştii care sună la telefon?... Continuă să răspunzi că n-a apărut nimic nou… Cum?... Nu! Nu vrea să vorbească… Da, e în biroul meu, dar nu cu mine, nici cu cineva de la noi… Cu un preot…

În clipa următoare sună judecătorul de instrucţie şi Maigret repetă aproape aceleaşi cuvinte.

— Nu, n-o forţez, fiţi liniştit. Dimpotrivă…

Nu-şi amintea să se fi purtat în viaţa lui atît de blînd, de răbdător. În minte îi veni încă o dată articolul din *The Lancet* pe care i-l citise Pardon şi îl făcu să zîmbească ironic.

Colaboratorul revistei se înşelase. Pînă la urmă, nici un învăţător, nici un romancier şi nici chiar un poliţist nu avea să rezolve problema menajerei Jaquette, ci un abate octogenar.

— De cît timp sînt acolo?

— De douăzeci şi cinci de minute.

Nu avea nici măcar consolarea unui pahar cu bere, pentru că tava rămăsese alături. Avea să se încălzească, dacă nu se încălzise deja. Era tentat să coboare la braseria *Dauphine*, dar parcă n-ar fi vrut să plece de-acolo în acel moment.

Intuia că soluţia era aproape, încerca s-o ghicească, dar mai puţin ca un comisar de la Poliţia Judiciară însărcinat să descopere criminalul şi să-l facă să mărturisească, mai mult ca om.

Da, abordase acea anchetă ca un simplu om, ca pe o problemă personală, implicîndu-se atît de mult, încît o amestecase şi cu amintiri din copilărie. Nu era oarecum vorba şi de el? Dacă Saint-Hilaire fusese ambasador zeci de ani, dacă iubirea lui platonică şi cea a lui Isabelle datau de aproape cincizeci de ani, el – Maigret – avea douăzeci şi cinci de ani de carieră la Poliţia Judiciară şi, chiar cu o zi înainte, era convins că văzuse perindîndu-se pe-acolo toate categoriile posibile de indivizi.

Nu se considera supraom, nu se credea infailibil. Dimpotrivă, îşi începea anchetele, chiar şi pe cele mai simple, cu o oarecare modestie.

Se ferea de lucrurile prea evidente, de judecăţile pripite. Răbdător, se străduia să înţeleagă, ştiind foarte bine că mobilele cele mai aparente nu sînt întotdeauna şi cele mai profunde.

Chiar dacă nu avea o idee strălucită despre oameni şi posibilităţile lor, continua să creadă în oameni.

Le căuta punctele slabe. Şi, cînd le descoperea în sfîrşit, nu sărea în sus de bucurie, ci simţea o oarecare tristeţe.

Încă din ajun pierduse teren pentru că se aflase, fără nici o pregătire, în faţa unor oameni a căror existenţă nu o bănuise. Toate atitudinile, cuvintele, reacţiile lor îi erau străine şi se străduia zadarnic să-i aşeze într-o categorie.

Îi venea să-i iubească, pînă şi pe acea Jaquette, deşi îl împingea la capătul răbdărilor.

Descoperea în viaţa lor o graţie, o armonie şi chiar o anumită candoare care îl seduceau.

Deodată îşi zise cu răceală: „Totuşi Saint-Hilaire a fost asasinat”.

De unul dintre ei, era aproape sigur. De Jaquette, dacă testele ştiinţifice mai aveau un sens.

Cîteva clipe îi antipatiză, chiar şi pe mort, chiar şi pe tînărul în faţa căruia simţise mai puternic ca niciodată nostalgia paternităţii.

De ce oamenii ăştia n-ar fi şi ei asemenea celorlalţi? De ce n-ar avea aceleaşi interese sordide şi aceleaşi pasiuni?

Acea poveste de iubire prea inocentă îl exasperă brusc. Nu mai credea în ea, căuta altceva, o explicaţie diferită, mai potrivită cu experienţa lui. Două femei care iubeau acelaşi bărbat de atîţia ani nu ajungeau neapărat să se urască?

O familie înrudită cu cele mai multe familii domnitoare din Europa n-ar reacţiona la ameninţarea unei căsătorii la fel de ridicole ca unirea pe care o pregăteau cei doi bătrîni?

Nici unul dintre ei nu acuza. Nici unul nu avea duşmani. Toţi trăiau într-o armonie aparentă, mai puţin Alain Mazeron şi soţia lui, care ajunseseră să se despartă.

Iritat de acea şuşoteală care nu se mai sfîrşea, Maigret abia se abţinu să nu deschidă brusc uşa, oprit poate de privirea plină de reproş pe care i-o aruncă Janvier. Şi el era sedus!

— Sper că ai pus pe cineva să supravegheze culoarul?

Ajunsese pînă acolo încît să admită posibilitatea ca bătrînul preot să dispară împreună cu penitenta lui.

Totuşi simţea că era la un pas de acel adevăr care îi scăpa. Ştia că era foarte simplu. Dramele omeneşti sînt întotdeauna simple după ce vezi cum s-au petrecut.

Din ajun chiar şi mai ales din acea dimineaţă, fără să poată spune exact momentul, fusese de mai multe ori pe punctul de-a înţelege.

Cîteva bătăi discrete în uşă îl făcură să se repeadă spre biroul lui.

— Vin şi eu? întrebă Janvier.

— E mai bine.

Abatele Barraud era în picioare: foarte bătrîn, într-adevăr, scheletic, cu un păr lung şi zbîrlit, care îi aureola capul; sutana, cîrpită prost, lucea de

veche ce era.

Jaquette părea să nu fi părăsit scaunul, pe care stătea la fel de dreaptă. Numai expresia feţei i se schimbase. Nu mai era încordată, nu mai lupta. Nu mai exprima sfidare, nici voinţa îndîrjită de-a tăcea.

Nu zîmbea, dar avea o oarecare seninătate.

— Vă cer scuze, domnule comisar, că v-am făcut să aşteptaţi atîta timp. Vedeţi, problema pe care mi-a pus-o domnişoara Larrieu era destul de delicată şi a trebuit s-o examinez în mod serios înainte de a-i da un răspuns. Mărturisesc că am fost cît pe ce să vă cer permisiunea să-i telefonez monseniorului ca să-i aflu şi lui părerea.

Janvier se aşezase în capătul mesei să stenografieze discuţia. Maigret, ca să-şi ascundă stînjeneala, se aşează la biroul lui.

— Luaţi loc, părinte.

— Îmi îngăduiţi să rămîn?

— Presupun că penitenta dumneavoastră mai are nevoie de susţinere.

Preotul se aşeză pe un scaun, scoase din sutană o cutie din lemn de merişor şi trase pe nas o porţie de tutun. Acest gest şi firişoarele de tutun cenuşiu de pe sutană îi stîrniră lui Maigret vechi amintiri.

— După cum ştiţi, domnişoara Larrieu este pioasă şi evlavia i-a impus o atitudine la care am crezut că e de datoria mea să-i cer să renunţe. Îngrijorarea ei era ca nu cumva contele de Saint-Hilaire să nu fie înmormîntat creştineşte şi de aceea a hotărît să aştepte să aibă loc funeraliile ca să vorbească.

Asta a fost pentru Maigret ca un balon de copil care se sparge brusc în soare şi roşi de ciudă că fusese atît de aproape de adevăr fără să reuşească să meargă pînă la capăt.

— Contele de Saint-Hilaire s-a sinucis?

— Din nefericire, acesta este adevărul. După cum i-am spus şi domnişoarei Larrieu, nimic nu ne dovedeşte totuşi că nu s-a căit pentru gestul lui în ultimul moment. Nici o moarte nu e instantanee în faţa

Bisericii. Timpul este infinit, ca şi spaţiul, şi un interval foarte mic, imposibil de detectat de medici, este de-ajuns pentru căinţă. Nu cred că Biserica îi va refuza contelui de Saint-Hilaire ultima binecuvîntare.

Pentru prima dată, ochii bătrînei Jaquette se umeziră şi îşi scoase batista din geantă ca să şi-i şteargă, în timp ce buzele ei schiţau o bosumflare de fetiţă.

— Vorbeşte, Jaquette, o încurajă preotul. Repetă ce mi-ai spus mie.

Ea înghiţi în sec şi începu:

— Mă culcasem. Dormeam. Am auzit o detunătură şi m-am repezit în birou.

— L-ai găsit pe conte prăbuşit pe covor, cu jumătate de faţă distrusă.

— Da.

— Unde se afla pistolul?

— Pe birou.

— Ce-ai făcut?

— M-am dus să iau o oglindă din camera mea ca să mă asigur că nu mai respira.

— Ai constatat că era mort. Pe urmă?

— Primul gînd a fost să-i telefonez prinţesei.

— De ce n-ai făcut-o?

— Întîi, pentru că era aproape miezul nopţii.

— Nu te-ai temut că nu va fi de acord cu planul tău?

— Nu m-am gîndit la asta imediat. Mi-am zis că va veni poliţia şi, brusc, mi-a trecut prin minte că, din cauza sinuciderii, contele va avea parte de o înmormîntare laică.

— Aşadar, cît timp a trecut între clipa în care ai ştiut că Saint-Hilaire era mort şi cea în care ai tras cu arma?

— Nu ştiu. Poate zece minute… M-am lăsat în genunchi lîngă el şi m-am rugat. Apoi m-am ridicat în picioare, am luat pistolul şi am tras, fără să mă uit, cerînd iertare defunctului şi cerului.

— Ai tras trei gloanţe?

— Nu ştiu. Am apăsat pe trăgaci pînă n-a mai mers. Atunci am zărit nişte puncte strălucitoare pe covor. Nu mă pricep. Am înţeles că erau tuburi şi le-am strîns. N-am dormit deloc noaptea. Dimineaţă devreme m-am dus să arunc arma şi tuburile în Sena, de pe podul Concorde. A trebuit să aştept ceva timp, pentru că un agent în uniformă, de pază în faţa Camerei Deputaţilor, părea să se uite la mine.

— Ştii de ce s-a sinucis contele?

Jaquette se uită la preot, care îi făcu un semn de încurajare.

— De la un timp era îngrijorat, descurajat.

— Din ce motiv?

— Acum cîteva luni doctorul l-a sfătuit să nu mai bea vin, nici alcool. Era mare amator de vin. N-a băut cîteva zile, apoi a luat-o de la capăt. Asta îi pricinuia dureri de stomac şi era nevoit să se scoale noaptea să ia bicarbonat de sodiu. Pînă la urmă îi cumpăram un pachet în fiecare săptămînă.

— Care e numele medicului?

— Doctorul Ourgaud.

Maigret ridică receptorul telefonului.

— Fă-mi legătura cu doctorul Ourgaud, te rog.

Apoi o întrebă pe bătrînă:

— Era medicul lui de mult timp?

— S-ar putea spune că dintotdeauna.

— Ce vîrstă are doctorul Ourgaud?

— Nu ştiu exact. Aproape vîrsta mea.

— Şi încă mai practică?

— Îi consultă numai pe vechii clienţi. Fiul lui şi-a deschis cabinet pe acelaşi palier, pe bulevardul Saint-Germain.

Astfel, pînă la capăt, totul se petrecea nu numai în acelaşi cartier, ci şi între oameni despre care s-ar fi putut spune că sînt de aceeaşi calitate.

— Alo! Doctorul Ourgaud? Sînt comisarul Maigret.

I se ceru să vorbească mai tare, mai aproape de receptor şi practicianul îşi ceru scuze că devenise puţin cam tare de ureche.

— După cum bănuiţi, vreau să vă pun cîteva întrebări despre un pacient. Da, chiar despre el e vorba. Jaquette Larrieu se află în biroul meu şi tocmai m-a anunţat că domnul conte de Saint-Hilaire s-a sinucis… Cum?... Îmi aşteptaţi vizita?... V-a trecut asta prin minte?... Alo! Vorbesc cît pot de aproape de receptor… Jaquette pretinde că, de cîteva luni, contele de Saint-Hilaire suferea de stomac…. Vă aud perfect… Doctorul Tudelle, medicul legist care a făcut autopsia, spune că a fost surprins că găsească organele unui bătrîn într-o stare atît de bună… Cum?... Asta îi spuneaţi şi dumneavoastră pacientului?... Nu credea?... Da… Da… Înţeleg… N-aţi reuşit să-l convingeţi… Se ducea să consulte alţi colegi de-ai dumneavoastră… Mulţumesc, domnule doctor… Voi fi probabil obligat să vă deranjez ca să vă consemnez declaraţia… Ba nu! E foarte importantă…

Închise, cu faţa gravă, şi Janvier crezu că citea pe ea o oarecare emoţie.

— Contele de Saint-Hilaire, explică el cu o voce puţin cam posacă, îşi băgase în cap că avea cancer. În pofida părerilor liniştitoare ale medicului său, s-a dus să consulte alţi doctori, convins de fiecare dată că i se ascundea adevărul.

Jaquette murmură:

— Fusese întotdeauna foarte mîndru de sănătatea lui! Pe vremuri îmi spunea deseori că nu-i era teamă de moarte, că era pregătit, dar că ar suporta cu greu o infirmitate. De pildă, cînd avea gripă, se ascundea ca un animal bolnav şi evita pe cît posibil să intru la el în cameră. Era cochetăria lui. Acum cîţiva ani, un prieten de-al său a murit de un cancer care l-a ţinut la pat aproape doi ani. Îi erau aplicate tratamente complicate şi contele spunea cu agasare: „De ce nu-l lasă să moară? Dacă aş fi în locul lui, aş cere să fiu ajutat să plec din lumea asta cît mai repede posibil”.

Julien, nepotul lui Isabelle, nu-şi amintea exact cuvintele pe care le rostise Saint-Hilaire cu cîteva ore înainte să moară. Crezînd că-l va găsi fericit să-şi vadă visul realizîndu-se, se mirase că bătrînul era preocupat, nelinişti, părînd să se teamă de ceva.

Cel puţin aşa crezuse tînărul. Pentru că nu era încă bătrîn. Jaquette înţelesese însă imediat. Maigret, care se afla la jumătatea drumului, mai aproape de bătrîni decît de elevii şcolii de pe strada Ulm, înţelegea şi el: Saint-Hilaire se aştepta, într-o zi mai apropiată sau mai depărtată, să fie ţintuit la pat.

Şi asta tocmai cînd o veche iubire, pe care nici un eveniment al vieţii n-o umbrise, era pe punctul să intre în viaţa reală.

Isabelle, care îl vedea doar de departe şi păstrase prezentă imaginea tinereţii lor, ar fi devenit soţie şi infirmieră în acelaşi timp şi nu ar fi cunoscut decît neajunsurile unui corp uzat.

— Scuzaţi-mă un moment! zise el îndreptîndu-se spre uşă.

Ajunse pe culoarele Palatului de Justiţie, urcă la etajul al treilea şi stătu o jumătate de oră în biroul judecătorului de instrucţie.

Cînd se întoarse în biroul lui, cele trei personaje erau în acelaşi loc şi Janvier muşca uşor capătul creionului.

— Eşti liberă, o anunţă el pe Jaquette. O să te ducem acasă cu maşina. Sau, mai curînd, cred că ar trebui să fii condusă la notarul Aubonnet, unde eşti aşteptată. Pe dumneavoastră, părinte, vă vom lăsa la prezbiteriu. Vor mai fi, în zilele următoare, cîteva formalităţi, cîteva documente de semnat.

Apoi se întoarse spre Janvier.

— Vrei să-i duci cu maşina?

Petrecu aproape o oră cu directorul Poliţiei Judiciare, apoi coborî la braseria *Dauphine*, unde bău două pahare mari cu bere la tejghea.

Doamna Maigret se aştepta probabil să-i telefoneze că nu va veni la cină, cum se întîmpla deseori în cursul unei anchete. Aşa că se arătă

surprinsă, la şase şi jumătate, cînd îi auzi paşii pe scări şi deschise uşa exact în momentul în care ajungea pe palier.

Era mai grav ca de obicei, de o gravitate senină, dar nu îndrăzni să-l întrebe ceva cînd, ca s-o sărute, o strînse îndelung în braţe fără să spună nimic. Nu putea să ştie că făcuse o incursiune într-un trecut îndepărtat şi într-un viitor mai puţin îndepărtat.

— Ce avem la masă? întrebă el în sfîrşit, părînd să se scuture de toate gîndurile.

Noland (Vaud),
21 iunie 1960